HORTUM

EGEBANK NASIL SOYULDU?

Murat Kelkitlioğlu

siyahbeyaz
METİS GÜNCEL

~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~

Hortum: Egebank Nasıl Soyuldu?

Murat Kelkitlioğlu

Metis - 2001

~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~

Murat Kelkitlioğlu

1971 Ünye doğumlu. Ankara Üniversitesi iletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü mezunu. Gazeteciliğe 1994'te Yeni Şafak'ta başladı, halen aynı gazetede muhabirlik görevini sürdürüyor. Hortum, ilk kitabı. Evli ve bir oğlu var.

Siyahbeyaz Dizisi, özerk, bağımsız ve araştırmacı gazeteciliği teşvik etmeyi, medyanın genelinde haber olamayan ya da medyaya eksik, yanlış veya çarpıtılmış bir şekilde yansıyan kişi, olay ve temalara, kendilerini kamu önünde ifade olanağı yaratmayı, ve bu yolla toplumun haber alma hakkını ve olanaklarını geliştirecek katkılarda bulunmayı amaçlamaktadır. Kelimenin gerçek anlamıyla hayatın her alanına el atmayı hedeflemektedir. Kitaplar geleceğe taşınan belge ve başvuru kaynaklarıdır aynı zamanda; bugünün güncelliğine bakış biçimimiz, yarının yakın tarih bilinci olacaktır.

Önsöz

Gündeme bomba gibi düşen banka operasyonları Türk insanına çok şey öğretti. Belki bugüne kadar hiç kimsenin hayal dahi edemeyeceği isimler cezaevine girdi; hem de amcalarına, dayılarına rağmen. Bütün bu süreçte insanlar göz göre göre soyulduklarının farkına vardılar, ancak nasıl soyulduklarını tam olarak anlayabildikleri söylenemez. Belki de bu soygunlar ve bu soygunlardaki aktörler insanların önüne çıkarılmak istenmedi. Türkiye Cumhuriyeti tarihinin dönüm noktalarından biri olan bu banka operasyonlarıyla ortaya çıkan gerçekler, "artık çok olmaya başlamıştı". Hem bu işlerin arkasında olan sorumsuz sorumlular, hem de vatandaş, gerçeğin bu kadarına artık dayanamazdı. Ve zaman içinde her şeyin önü tıkandı.

İşte bu kitap sizlere hem nasıl soyulduğumuzu, hem bu işlerin önünün tıkanma nedenlerini anlatma, bunu yaparken de "Oh, çok şükür bu işten sıyırdım" diyenlerin maskelerini düşürerek gerçek yüzlerini gösterme iddiasında. Kitapta, tam da bu iddiamızı yerine getirmek için, bugüne kadar perde arkasında cereyan ettiği için okumadığınız, duymadığınız şeyleri bütün ayrıntılarıyla vermeye çalıştık.

Kitabı yazma kararını, operasyonların sürdüğü, her gelişmenin ardından "Galiba sonunda Türkiye temizliğe gidiyor," şeklindeki umutların yeşerdiği günlerde dünyaya gelen ve şu anda 5 aylık olan oğlumdan aldığım moralle verdim.

Bu kitap, Türkiye Cumhuriyeti için bir dönüm noktası olan bu olayları bir belge olarak kayda geçirme, arşivlere aktarma endişesiyle yazıldı. Yaşanan olaylar yıllardan beri süren soygunların, dolandırıcılıkların ve "hortumlama"nın aynası gibiydi. Ve bu olaylar mutlaka, ama mutlaka kayda düşülmeliydi.

"Neden Egebank?" sorusuna gelince... Aslına bakılırsa diğer batık bankaların çoğunda yaşanan olayların, Egebank'ta yaşanan ve kitapta da okuyacağınız olaylardan neredeyse hiç farkı yok. Hepsinde

yaşananlar birbirinin aynısı gibi. Ancak Egebank'ın sahibinin (Yahya) Murat Demirel olması ve belki de bu yüzden kamuoyunda diğerlerinden çok daha fazla ilgi görmesi, açık söylemek gerekirse, bu banka üzerine bir kitap yazma kararı vermemizde belirleyici neden oldu.

Kitabı yazarken, gazeteci olmanın ve çalışma alanımın "yolsuzluk ekonomisi" olmasının rahatlığını yaşamadım değil. Gerek bu tür olaylara bütün ayrıntılarıyla aşina olmam, gerek bilgi akışını sağlayacak kişileri tanıyor olmam hiç kuşkusuz işimi kolaylaştırdı. Ancak işim yine de zordu. Çünkü Türkiye'de şu ana kadar, konusu açısından böyle bir kitap yoktu. Üstelik ele aldığım olaylar alabildiğine teknikti.

Dolayısıyla kitabı, konuyla doğrudan ilgili olmayan okurlar için de olabildiğince anlaşılır ve sade hale getirmek için apayrı bir çalışma gerekiyordu. Bu konuda elimizden gelen titizliği gösterdik, ancak yine de zorlanacak okuyucular olabileceğini düşünerek kitabın sonuna bir sözlük koyduk.

Kitabı oluştururken esas olarak, Egebank Teftiş Kurulu tarafından hazırlanan ve daha sonra İstanbul DGM'de dava dosyası haline gelen soruşturma raporlarından yararlandık. Ayrıca Egebank'la ilgili operasyonların başlatılmasında ön safta yer alan deneyimli avukat ve Egebank eski hukuk müşaviri Mehmet Tural'la da, kitabın can alıcı noktasını oluşturan geniş bir röportaj yaptık.

Mehmet Tural'a, Metin'e, Tayfun'a, Ferhat Ünlü'ye, Ruşen Çakır'a, Tarık Yılmaz'a ve adının açıklanmasını istemeyen yetkililere kitabın hazırlanış aşamasındaki katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Murat Kelkitlioğlu, Mart 2001

Sunuş

Eski cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in yeğeni Murat Demirel iki yıllık deneyimiyle tüm Türkiye'ye bir bankanın hangi yollarla ve nasıl soyulabileceğini çok açık bir şekilde gösterdi. Demirel ve eski bankası Egebank'ta yaşananlar siyasetçi-bürokrat-işadamı üçgenindeki karmaşık ilişkilerin nasıl döndüğünü ortaya koydu.

Bir dönem reklam piyasasının tartışmasız tek hâkimi Nail Keçili idi. Keçili, gerek Egebank' la girdiği kredi ilişkileri gerekse Murat Demirel'le olan yakın dostluğu nedeniyle Kasırga Operasyonu'nun kilit isimlerinden biri oldu. Keçili' nin, el konulmasından bir gece önce Egebank'ı ziyaret edenler arasında yer aldığı güvenlik kameraları tarafından tespit edildi.

Birçok bankanın batmasına adı karışan ünlü avukat Aydoğan Semizer, bu sektörün bugünkü hale gelmesinde siyasetçilerin ve bürokratların sorumluluğunu birçok kişiden daha iyi biliyor. Bu nedenle kilit bir isim. Semizer, bildiklerini anlatırsa Türkiye kelimenin gerçek anlamıyla bir temizlik dönemine girebilir. Ne var ki Semizer suskunluğu tercih etti. Böylelikle operasyonların yarım kalmasına neden oldu.

Egebank operasyonu çerçevesinde üzerinde en çok konuşulan konuların başında kayınvalide skandalı geldi. Bu konudaki pek çok soru halen cevaplanamadı. Özellikle Aydoğan Semizer'le birlikte olayda adı geçen dönemin Egebank Genel Müdürü (Şükrü) Esat Erkuş'un anlatacakları bu açıdan çok önemliydi. Ancak Erkuş da umutları boşa çıkardı ve susmayı yeğledi. Böylece Egebank operasyonunun siyasi ayağı tam anlamıyla aydınlatılamadı.

Banka operasyonları bizlere bankanın içinin boşaltılması için yakınların da kullanılabileceğini gösterdi. Bunun en somut örneklerinden biri Ayşenur Esenler. Murat Demirel'in cezaevine girmeden önce sevgilisi, girdikten sonra ise eşi olan Esenler'in bankada hiçbir görevi yoktu. Buna rağmen bir anlamda kuryelik yaptı. Yani bankadan Demirel'in

malvarlığına aktarılan paraların yurtdışına taşınmasında aracılık görevini üstlendi.

Murat Demirel, Egebank'ı Hüseyin Bayraktar'dan satın aldı. Demirel döneminde yaşanan usulsüz kredi işlemlerine benzer birçok işlem Bayraktar döneminde de yaşanmıştı. Bayraktar şu anda serbest, ancak Egebank soruşturma raporları onu da en az Demirel kadar suçluyor.

Giriş

Son dönemlerde hakkında en çok konuşulan, çeşit çeşit yolsuzluğun ve hırsızlığın öne çıktığı bir sektör bankacılık sektörü. Hiç de alışık olmadığımız operasyonlarla birlikte, "neler döndüğünü" net bir şekilde görme şansına sahip olduğumuz bankacılık sektörü bugünkü duruma nasıl geldi veya getirildi? Kamuoyunda söylendiği şekliyle "bankaların içinin boşaltılması"na, "canı isteyenin banka sahibi olması"na ve hepsinden önemlisi "bankacılık sisteminin de-netimsizliği"ne kadar varan sorunların sorumluları kimler?

Aslına bakılırsa sorun, 1990'lı yılların başlarına dayanıyor. Sektördeki bozulmalar, 1993 yılında DYP-SHP koalisyon hükümetince çıkarılan 512 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'yle başladı.

3182 sayılı Bankalar Yasası, o günün koşullarına göre, bankalarla ilgili yeterli hükümleri içerdiği halde, 512 sayılı KHK ile bu yasada önemli değişiklikler yapıldı. Ne var ki bu değişikliklerin çoğu, olumlu değil olumsuz sonuçlara yol açtı.

Öncelikle, yasaya aykırı karar ve işlemleriyle bankanın iflasına veya yasanın 64'üncü maddesi kapsamına alınmasına neden olanların kişisel sorumlulukları kaldırıldı. Ardından, off-shore bankacılığı Bankalar Yasası'nın çeşitli hükümleri dışına çıkarıldı. Bankaların açacakları veya nakledecekleri her şube için ilgili bakanlıktan izin alma zorunluluğu kaldırıldı ve bir takvim yılı içerisinde, ancak 10'un üzerinde şube açılması durumunda Hazine Müsteşarlığı'ndan izin alınması hükme bağlandı. Bankalar Yasası hükümlerine aykırı hareket edenlerin işlerine derhal son verilmesi zorunluluğu iptal edilerek, bu kişilerin sadece imza yetkilerinin kaldırılması yükümlülüğü getirildi.

Bu kadarla kalmadı. Meşhur kararnameyle birlikte bir bankanın sermayesinin yüzde 5 ve daha fazlasına sahip olan ortaklarına ve bunlarla dolaylı kredi kapsamına giren gerçek ve tüzel kişilere vereceği

kredilerin, toplam kredilerin yüzde 5'ini aşamayacağı yönündeki sınırlama kaldırıldı.

Bankanın kuruluşu için 100 ortak zorunluluğu kaldırılarak, anonim şirketlerin kurulması için gerekli olan 5 ortak şartı yeterli görüldü. Böylelikle, aile şirketlerinin banka satın almaları mümkün hale getirildi. Kısacası, bankacılık sistemini bozmak ve bugünlere getirmek için ne gerekiyorsa yapıldı.

Bankacılık sistemi temelden bozulmuş olduğu için çok geçmeden bazı bankaların battığına tanık olundu: 1994 yılında TYT Bank, Impexbank ve Marmarabank'ın batmasıyla hem binlerce mevduat sahibi mağdur edildi, hem de kamuya ait milyonlarca dolar uçup gitti.

Bankacılık sistemi, bugün içinde bulunduğu duruma tabii ki bir günde gelmedi. Geçmişte ortaya çıkan, ancak yüzeysel önlemlerle üstü örtülmeye çalışılarak gizlenen temel bozukluklar her geçen gün daha da büyüdü. Küreselleşme adı verilen yeni süreçte, uluslararası ekonomik ilişkilerin artması ve bunun dünya ticaretine olumlu etkisi, mali sisteme de olumlu olarak yansımıştı. Sermaye hareketlerinde yaşanan gelişmeler, teknolojik alandaki yenilikler, iletişim sektörünün bilgi üretimi ve yaygınlaşmasına katkısı, şehirleşme ve sanayileşme, finans piyasalarının gelişmesine ve finans araçlarına olan talebin artmasına ortam hazırlayacaktı. Ne var ki, makro ekonomik dengelerini sağlıklı kuramamış birçok gelişmekte olan ülke, bu gelişime koşut olarak çok ciddi ve yapısal sorunlarla bir krizden diğerine savrulacaktı.

Bu sorunlar esas olarak, yüksek düzeyli kamu kesimi açıkları, yüksek enflasyon, rekabetçi olmayan geleneksel üretim yapısı, gelişmiş teknolojilerin etkin olarak kullanılamaması ve finans sisteminin denetim ve düzenlenmesindeki eksikliklerden kaynaklanıyordu. Uluslararası sermayenin büyük miktarlarda ve hızlı bir biçimde ülkeye girmesi yanında, hızla ve yine büyük miktarlarda ülkeyi terk etme eğilimi, bu ülkeleri spekülatif ataklara açık hale getiriyordu.

Bir yandan makro ekonomik dengelerin kurulması için uygulamaya çalışılan istikrar tedbirleri, diğer yandan büyüme ve işsizliği azaltma çabaları, uzun dönemli ve dengeli bir politikanın uygulanmasını

güçleştirmekteydi. Ayrıca, bir ülkede yaşanan krizin diğer ülkelere de hızla bulaşması, krizlerin öngörülebilirliğini ve dolayısıyla önlem alınmasını zorlaştırıyordu. Bu nedenle, makro dengelerin kurulması ve sürekliliğin sağlanması, her zamankinden daha fazla önem kazandı.

1980'li yıllarda dünya ekonomisinde yaşanan hızlı değişime paralel olarak, Türkiye ekonomisinde de benzer bir yapılanma çabası görüldü. Ne var ki, serbest piyasa ekonomisine geçişi sağlayacak düzenlemeler tam olarak yapılamadı ve Türkiye'nin uluslararası ekonomilere olan entegrasyonu sağlıklı bir biçimde tamamlanamadı. Kamu kesimi açığının küçültülmesini sağlayacak önlemler alınamadı.

Uluslararası piyasaların da zorlamasıyla artan rekabet ve etkinlik koşulları altında finans piyasalarının çalışmasını sağlayacak düzenlemeler yapılamadı. Enflasyonun düşürülmesinde başarılı olunamadı. Makro dengelerin sağlıklı olarak kurulamadığı bir ortamda, sermaye hareketlerinin serbest bırakılmasıyla, Türkiye ödemeler dengesinde dış tehditlere daha fazla açık hale geldi. Nitekim bundan sonra iç dengesizlikler, dış ticaret ve sermaye hareketleri yoluyla dış dengesizliklere dönüştü; ekonomi, hem iç hem de dış siyasi ve ekonomik gelişmelerin olumsuz etkilerine doğrudan maruz kalmaya başladı.

Bu gelişmeleri anlamanın ve ekonomi için gerekli kararları almanın çok elzem olduğu bir dönemde, 1990'lı yılların başında, Türkiye, ekonomik dengelerinin daha da bozulmasına yol açacak politikalar uygulamaya başladı. Körfez Krizi ve bu krizin ekonomiye doğrudan etkileri, Türkiye ekonomisinin zaten hızla bozulmakta olan dengelerini iyiden iyiye altüst etti. Bunun sonucunda 1990'lı yılların ilk yarısı, ekonomide istikrarsızlığın arttığı, kamu kesimi açığının büyüdüğü, enflasyonun yükselmeye ve kronik bir hal almaya başladığı, Türk lirasına olan güvenin azaldığı, dış dengenin bozulduğu bir dönem oldu. Kuşkusuz, bu yılların hafızalara yer eden en önemli olayı, dünyanın hiçbir yerinde kriz yokken, Türkiye'de yerli malı bir finans krizinin yaratılması oldu.

Cumhuriyet tarihinin en kötü sonuçlarının alındığı 1994 yılında enflasyon yüzde 150'ye, kısa vadeli faiz oranları yüzde 400'e ulaştı, Türk lirası dolar karşısında yüzde 162 oranında devalüe edildi, mali

sistem hızla küçüldü. Yüksek reel faizlere rağmen, Türk lirasından kaçış hızlandı, yabancı para cinsinden mevduatın toplam mevduat içerisindeki payı yüzde 50'ye ulaştı; mevduat, çok kısa vadelerde yoğunlaştı.

Kısacası Türkiye, tohumu 1980'li yılların sonunda atılan bu krizi, 1994 yılında ustalıkla yeşertti ve hatta palazlandırdı. Bu kriz, sadece makro dengeleri altüst etmekle kalmadı, Türk mali sektörü ve bankacılık sistemini önemli ölçüde tahrip etti. Bu dönemde, üç banka kapatıldı ve bu bankaların mevduat sahipleri perişan hale getirildi. Çökmekte olan mali sistemde güveni yeniden sağlayabilmek için, dünyanın en pahalı yöntemi olan "mevduata yüzde 100 güvence" sistemi getirildi.

1998 yılına kadar geçen dönemde Türkiye, hızla büyüyen sorunlarını çözüme kavuşturacak zorunlu önlemleri alamadı. Yüksek enflasyon, yüksek düzeyli kamu kesimi açıkları, bir daralan bir genişleyen iş hacmi, reel faizlerin yüksekliği, tasarruf mevduatına süregelen tam güvence, Türkiye ekonomisinin makro dengesizliklerinin en yalın ifadesi oldu. Mevduata tam güvencenin bulunduğu bu dönemde, yaratılmış olan mevzuat boşluğu nedeniyle, bankacılık sistemi etkinlikle denetime tabi tutulamadı, denetim sonuçları etkinlikle karara dönüştürülemedi. Son derece riskli bir ortamda çalışan bankaların riskleri sağlıklı olarak kontrol edilemedi. Daha da vahimi, intihara gidercesine, yeni banka izinleri ve hatta mevduat toplamaya yetkili olmayanlara mevduat toplama izni verilmeye devam edildi. Bu uygulama belki de bugün gelinen hazin noktanın başlangıcı oldu.

Türk bankacılık sisteminde şu anda 80 banka faaliyet gösteriyor. Mevduat bankalarının 4'ü kamu sermayeli, 29'u özel sermayeli, 14'ü ise Fon tarafından yönetilen bankalar. 1999 sonu itibariyle toplam şube sayısı 7691, çalışan sayısı ise 174 bin. Haziran 2000 sonuçlarına göre, Türk bankacılık sistemi, 86,9 katrilyon (yaklaşık 141 milyar dolar) aktif büyüklüğüne sahip. Toplam aktiflerin ulusal gelire oranı yüzde 90 civarında.

İzmir Esnaf ve Ahali Bankası'ndan Egebank'a

Bir döneme damgasını vuran banka operasyonlarında üzerinde en çok konuşulan banka Egebank oldu. Egebank soygununun ayrıntılarına geçmeden önce, Dr. Sabri Yetkin ve Dr. Erkan Serçe'nin Egebank tarafından yayımlanan İzmir Esnaf ve Ahali Bankası'ndan Egebank'a (1928-2000) adlı kitaplarından yararlanarak bankanın tarihine bir göz atmak yararlı olacaktır. Bugünün Egebank'ı 1928 yılında İzmir Esnaf ve Ahali Bankası adıyla İzmir'de tüccar Hacı Sadık Bey'in binasında faaliyete başladı. İzmir Esnaf ve Ahali Bankası yerel ölçekte kurulmuştu ve bu konumunu elli seneye yakın bir süre devam ettirdi. Bankanın amacı, küçük meblağda krediye ihtiyaç duyan esnaf ve ahalinin mali bünyesini kuvvetlendirmekti.

İzmir Esnaf ve Ahali Bankası yalnızca bankacılık yaptı. Türkiye'de faaliyet gösteren bazı ihtisas bankaları gibi emlak, ziraat, dış ticaret, madencilik, tekstil gibi sahalarda etkinlikte bulunan finans kurumu özelliği taşımadı. Banka, toplumun hemen her kesiminden insanların katılımıyla kuruldu. Banka, küçük esnaf, rençper, zanaatkâr ve değişik halk kesimleri için bir öğreticilik görevi üstlendi; tasarrufun, ihtiyaç anında kredi temini için itibarın, borcun zamanında ödenmesinin önemini öğretti. Şimdinin Egebank'ı açılışından itibaren halkı tasarrufta bulunması için teşvik etti, cazip gelebilecek faiz politikaları uyguladı ve bunları çeşitli yöntemlerle kamuoyuna duyurdu.

Demokrat Parti'nin iktidarda olduğu dönemde (1950-1960) banka kurmanın kolaylaşması, çok sayıda bankanın faaliyete geçmesi ve enflasyonist bir ortamın doğması ile birlikte denetimsizliğin artmasından sonra keyfi uygulamalar başladı.

Büyük sermayeli şube bankacılığının yaşanmaya başladığı dönemde İzmir Esnaf ve Ahali Bankası bir dönemin şaşaalı günlerini arar oldu. Bankanın büyük zarara uğraması ve 1959 yılındaki genel kurul toplantısında yaşanan tartışmalar kurumun geleceğini belirleyecek önemli dönüşümlerin başlangıcı oldu. Artık banka hissedarları seslerini yükseltmeye başlamıştı ve içlerinden umutsuzluğa kapılanlar hisselerini satıyorlardı. Böyle bir ortamda İzmir'in köklü tüccarlarından olan Filibeliler ailesinden Şevket Filibeli bankanın hisselerini toplamaya başladı ve sonunda bankaya sahip oldu.

Kuruluşundan 32 yıl sonra banka ilk kez sermayesini artırdı. Banka yönetim kurulu, 5 Aralık 1959'da sermaye artışı ve bankanın kurumsal yapısındaki bazı değişiklikleri gerçekleştirebilmek için hissedarları olağanüstü toplantıya çağırdı. Ve bu, bankanın İzmir Esnaf ve Ahali Bankası unvanıyla gerçekleştirdiği son toplantı oldu. Bankanın adı bu tarihte Egebank olarak değiştirildi.

1975 yılına kadar bankanın sahibi konumunda olan Şevket Filibeli, bu tarihte bankaya ait hisse senetlerini Özakat Grubu'nun bir kuruluşu olan Otomobilcilik ve Ticaret A.Ş.'ye sattı. İzmir piyasasında yer edinmeye çalışan Egebank'ın hem avantajları hem de dezavantajları vardı. Öncelikle, küçük bir banka olması nedeniyle piyasadaki büyük bankalarla rekabet şansı azdı. Buna karşılık en önemli avantajı ise merkezinin İzmir'de olmasıydı. Kredi başvuruları bir günde sonuçlandırılıyordu. Bankayı Filibeli ailesinden alan Özakat Grubu'nun en önemli faaliyeti bankayı yerellikten ulusallığa taşıması oldu. 1976 yılı içinde İstanbul ve Ankara'da şubeler açmak için gerekli başvurular yapıldı. Böylece o güne kadar bölgesel bir özellik gösteren banka, çalışma sahasını genişletmiş oldu.

Yaklaşık 15 yıl sonra, yani 1989 yılında, piyasalarda Egebank'ın da içinde bulunduğu Özakat Grubu'nun toplu olarak satılacağı söylentileri dolaşmaya başladı. Nihayet Özakat Holding Mart 1990'da Bayraktar Grubu'na satıldı. Böylece Egebank da Bayraktar Grubu'na geçti. 6 Ekim 1994 tarihinde ise Egebank'ın en büyük hissedarı olan 500 milyar lira sermayeli Otomobilcilik A.Ş.'nin yüzde 35'lik payı İhlas Holding'e devredildi. Bu işbirliği aynı zamanda bankacılık alanına da yansımış oldu.

Egebank 5 Mayıs 1998'de sermayesini yüzde 50 artırmasına rağmen, bankacılık sektöründe yine birtakım söylentiler dolaşmaya başladı. Süleyman Demirel'in kardeşi Şevket Demirel'in oğlu Murat Demirel'in Egebank'ı almak için girişimlerde bulunduğu iddia edildi. Bunun üzerine ikinci ortak İhlas Holding İMKB'ye (İstanbul Menkul Kıymetler Borsası) bir açıklama göndererek, Egebank'ta herhangi bir satışın söz konusu olmadığını ve İhlas Holding'in bankaya ait hisseleri hiçbir şekilde satmayacağını açıkladı.

İhlas Holding'in ve diğer ortağının tüm karşı çıkmalarına rağmen, Bayraktar Holding'in patronu Hüseyin Bayraktar, yüzde 55'ine sahip olduğu Egebank hisselerini genç Demirel'in sahip olduğu Universal Yatırım Holding'e sattı. Ve böylece Egebank'ta Demirel dönemi başladı. Ancak bu dönem de fazla uzun sürmeyecekti. Başbakan Bülent Ecevit hükümet ortakları ile bir araya geldi ve Egebank'a diğer dört banka ile birlikte 21 Aralık 1999'da el kondu.

Banka Boşaltmanın Yolları

İnsanı hayrete düşürecek denetimsizliklerden ötürü isteyenin istediğini yapabildiği bir sektör halini almış olan bankacılık sektöründe yapılan ve bir döneme damgasını vuran operasyonlar, bugüne kadar bilinmeyen "hırsızlık yöntemlerini" de kamuoyunun gözleri önüne serdi. Devleti milyarlarca dolar zarara uğratan, çok kısa süreli bankacılık deneyimleri olan banka sahipleri, "bir bankanın içinin nasıl boşaltılacağını" herkese bütün ayrıntılarıyla gösterdiler. Bu soygunlar kamuoyunda "hortum" sözcüğüyle tanımlandı. Operasyonlarla birlikte "off-shore bankacılık", "back to back işlemler" gibi bugüne kadar bilinmeyen "hortumlama" yöntemlerini artık herkes ezberlemeye başladı.

Bunlar arasında en çok başvurulan yöntemlerden biri "back to back", yani karşılıklı kredi yöntemi oldu. Bankacılık mevzuatı, bir bankanın kendi iştiraklerine kredi açmasını sınırlandırıyor. Bu durumda bankalar kendileriyle aynı konumda olan bankalarla anlaşarak, iştiraklerine karşılıklı kredi açıyorlar. Her şey mevzuata uygun bir şekilde yerine getiriliyor. Sonuçta her banka, aslında kendi iştirakine kredi açmış oluyor ve böylelikle vatandaşın mevduatı hortumlanıyor.

İkinci bir yöntem ise off-shore işlemler. Off-shore işlemleriyle bankalar iki şekilde boşaltılıyor. İlkinde bankacılar, tasarruf sahiplerini daha yüksek faiz vaadiyle off-shore adı verilen, kamu denetiminin olmadığı veya zayıf olduğu özel bölgelerde kurdukları bankalara para yatırmaya ikna ediyor. Bu bankalar genellikle kıyı ülkelerde kuruluyor. Örneğin KKTC'de 38 off-shore banka bulunuyor. Bankaların isimleri genellikle ana bankayla aynı oluyor. Bu, tasarruf sahiplerini yanıltıcı bir unsur

oluşturuyor. Aynı bankanın herhangi bir şubesine para yatırdığını sanan, dolayısıyla parasının yine "yüzde yüz devlet güvencesinde" olduğunu düşünen mevduat sahibi, aldatıldığını genellikle banka battıktan sonra anlıyor.

Bilgisiz vatandaşın zannettiğinin aksine, yurtdışında kurulu banka genellikle küçük bir ofisten ibaret oluyor. Hatta bankacılık piyasasında bu bankalar için "bir kasa bir masa"dan ibaret bankalar diye söz ediliyor. Banka batınca da tasarruf sahiplerinin hiçbiri parasını geri alamıyor. Çünkü para yatırılan banka başka bir ülkede bulunuyor ve o ülkenin yasaları da paranın geri ödenmesine imkân vermeyecek şekilde düzenlenmiş oluyor.

Off-shore işlemleriyle yapılan ikinci boşaltma biçimi de kredilendirme yoluyla gerçekleştiriliyor. Bu yöntemde banka yurtdışındaki off-shore bankaya mevduat toplamıyor, aksine kredi veriyor. Örneğin, banka yurtdışında bir banka alıyor veya bu tür "vergi cenneti", off-shore bölgede kurulu paravan bir şirkete kredi veriyor. Banka batsa bile bu "yabancı" şirketlerden para geri alınamıyor.

Banka boşaltılmasındaki bir diğer yöntem de şişkin faturalar. Yüksek fatura yöntemi, yavru şirketlerden kâr hortumlamak isteyen büyük gruplar tarafından da sıkça kullanılan bir yöntem. Bu yöntemde banka, bağlı olduğu grubun diğer şirketlerinden değerinin çok üstünde fiyatlarla mal veya hizmet satın alıyor. Ya da sıradan bir danışmanlık hizmeti için milyarlarca lira ödeniyor. Aradaki fark, tabii ki bankayı boşaltanların cebine giriyor.

Buraya kadar bankacılık sektörünü bugünlere getiren sorunların üzerinde durduk. Bundan sonra gerek yasal boşluklardan gerekse denetimsizlikten kaynaklanan handikapları çok iyi değerlendiren, bir-iki yıllık bankacılık deneyimleri olan banka sahiplerinin halkı nasıl soyduklarını çok daha ayrıntılı bir şekilde okuyacaksınız.

"Bankanın içi nasıl boşaltılır?" deyince akla hemen Türkiye Cumhuriyeti tarihinin önemli bir bölümüne imza atmış, bu ülkenin cumhurbaşkanlığını yürütmüş Süleyman Demirel'in öz yeğeni Murat Demirel geliyor. Demirel paravan şirketlere kredi kullandırma, kendi

şirketlerine usulsüz kredi kullandırma, reklam harcamalarında usulsüzlük yapma, off-shore bankacılık, ATM alımlarında yapılan usulsüzlükler, banka kaynakları ile yine banka ana sermayesinin artırılması, "back to back" kredi işlemleri, yurtdışında banka satın alma girişimleri, Almanya'da ofis açma çalışmaları ve başka firmalarla anlaşmalı usulsüz kredi işlemleri olmak üzere 11 farklı yöntemle Egebank'ın içini boşalttı. Bütün bu hortumlama yöntemlerinin ayrıntılarını ilerideki sayfalarda okuyacaksınız.

Hüseyin Bayraktar: Galleria'nın Sahibi

Parlak bir geçmişe sahip Egebank'ta ne olduysa Hüseyin Bayraktar ve Murat Demirel döneminde oldu. Bu isimler birkaç yıllık bankacılık deneyimleriyle sahip oldukları Egebank'ın, kamuoyundaki tabirle, içini boşalttılar ve kaynakları kendi şahsi malvarlıklarına "hortumlama" yöntemiyle aktardılar.

Aslına bakılacak olursa Egebank'ı Özakat Holding'den alan Hüseyin Bayraktar döneminde, daha sonraki Demirel dönemini aratmayacak usulsüzlükler yaşandı. Bankanın kaynaklarını kendi malvarlığına aktaran Bayraktar'ın sahipliği dönemindeki usulsüzlükler incelendiğinde, onunla genç Demirel arasındaki ilişkilerin, daha bankanın Demirel Grubu'na devredilmesinden çok önce başlamış olduğu dikkatleri çekiyor:

Bankanın Demirel'e devri öncesi Bayraktar Grubu yönetimince Demirel Grubu şirketleri olan Demyapı İnş. Paz. A.Ş.'ye 6 milyon 650 bin dolar, Demx İhr. Tic. A.Ş.'ye 5 milyon 500 bin dolar, Dempanel Ent. Orm. Ürü. A.Ş.'ye 12 milyon 500 bin dolar, Dem Yön Holding A.Ş.'ye 7 milyon 500 bin dolar, Dempa Ulus. Tic. A.Ş.'ye 15 milyon dolar, Era Finansal Kiralama A.Ş.'ye 14 milyon dolar ve 90 milyar lira, Era Finans Fac. Hizm. A.Ş.'ye 10 milyon dolar gayri nakdi kredi, Dempa Ulus. Tic. A.Ş.'ye 5 milyon dolar ve 100 milyar lira olmak üzere toplam 71 milyon 500 bin dolar ve 90 milyar lira gayri nakdi, 5 milyon dolar ve 200 milyar lira nakit kredi verildi. İşin ilginç yanı bu kredilerin çok küçük bir kısmı kullandırılırken, bakiyesi söz konusu firmalara kullandırılmadı.

Peki ne yapıldı? 4 Mayıs 1998 tarihinde banka Demirel Grubu'na devredildikten sonraki ilk günlerde Egebank'ın bu garantileri veya teminat mektupları değişik bankalara ibraz edilerek karşılığında nakit paralar alındı ve bu paraların büyük bir kısmı Hüseyin Bayraktar'ın Egebank Taksim Şubesi'ndeki 1226700/301/USD/1 no'lu hesabına

aktarıldı. Bununla da yetinilmeyerek Bayraktar Grubu'na ait, bir kısmının ortaklık yapıları ve adresleri dahi bilinmeyen şirketlerin 47 milyon 500 bin dolarlık batık kredileri de Demirel Grubu'na devredildi. Kısacası Egebank Bayraktar Grubu'nca Demirel Grubu'na satıldığında, alıcı Demirel Grubu'nun cebinden tek kuruş dahi çıkmazken, bankanın satım bedeli, yine aynı bankanın kaynaklarından Bayraktar Grubu'na ödendi.

Bu skandalın dışında bir diğer olay da, Bayraktar Grubu'na ait Polmasan Polyester ile ilgili. 1995 ve 1996 yıllarında Bayraktar Grubu firmalarından bankanın Bornova Şubesi müşterisi Polmasan Polyester'e 458 milyar 250 milyon lira açık kredi verildi. Bu kredi mali tahlil ve istihbarat raporu hazırlanmadan, bankacılık ilke ve teamülleri ile banka mevzuatına aykırı olarak kullandırıldı. Firma 1995 yılında kullandırılmış olan 300 milyar lira tutarındaki kredinin anaparasını ödedi, ancak ilgili krediye ait faiz ve temerrütler de, kullandırılan kredinin "dövize endeksli kredi"ye çevrilmiş olması sebebiyle oluşan kur farkları da, 25 Aralık 1996 tarihinde kullandırılmış olan 158 milyar 250 milyon lira tutarlı "dövize endeksli kredi"nin devre faizi, temerrüt faizi ve kur farkları da firma tarafından kapatılmadı.

Bayraktar döneminde Balli Metals SRL firmasına kullandırılan kredilerde açık ve net usulsüzlükler yapıldı. Yurtdışında yerleşik olan ve ortaklık yapısı bir türlü tespit edilemeyen bu firmaya 8 Aralık 1995 tarihinde yönetim kurulu kararı ile 8 milyon dolar tutarında döviz kredisi limiti tahsis edildi ve 9 Şubat 1996 tarihinde 8 milyon dolar döviz kredisi kullandırıldı. Bu kredi, firmanın Romanian Bank for Development nezdindeki hesabına transfer edildi. Söz konusu kredinin tahsisi yapılırken de Egebank'ın 1995 yılında yayınlanan Krediler Yönetmeliği'ne uygun hareket edilmedi; yani ne krediler emniyet, verimlilik ve işleklik prensiplerine uygun olarak kullandırıldı, ne firmadan mali tahlil için gerekli olan bilanço ve gelir tablosu gibi belgeler temin edildi, ne de maddi açıdan sağlam teminatlar alındı.

Üstelik firmaya kullandırılan kredilerin devre sonu faizlerinin bir kısmı, Bayraktar Grubu'nun diğer firmalarından olan Balli Dış Ticaret, BBG Property Ltd ve Tarrant Invesment Ltd firmalarının Egebank Merkez

Şube'de bulunan hesaplarından virman edilerek ödendi. Ortaklık yapısı dahi belli olmayan ve kredi değerliliği bulunmayan firmaya Bayraktar Grubu döneminde kullandırılan8 milyon dolar tutarındaki kredi borcu Demirel Grubu firmalarına nakledilerek, bu tutar satış rakamından tenzil edildi.

Bir diğer olayda da, Krediler Yönetmeliği'ne aykırı olarak, ortaklık yapısı dahi bilinmeyen ve kredi değerliliği olmayan bir firmaya Genel Müdürlük talimatlarıyla yüksek miktarlarda kredi kullandırıldı. Söz konusu şirket, off-shore cenneti olarak bilinen İngiltere'ye bağlı Cayman Adaları'nda yerleşik 50 bin dolar sermayeli Sydney J. Coleman isimli bir muhasebecinin sahip olduğu BBG Property Ltd idi. Bu firmaya yönetim kurulu kararları ile döviz kredisi limiti tesis edildi ve çeşitli tarihlerde 8 milyon 150 bin dolar tutarında döviz kredisi verildi.

İlginçtir, kullandırılan krediler Bayraktar Grubu firmalarından Sina Uluslararası Orman Ürünleri Pazarlama, Bayraktar Gayrimenkul Geliştirme, Bay-Air Havacılık, Föy Otomotiv, Hüseyin Bayraktar, Ferit Ferhangil ve Mehmet Bayraktar ile Mehmet Sami Erdem'in sahibi olduğu Erdem Dış Ticaret'in hesaplarına aktarıldı. Söz konusu firmaya kullandırılan kredilerin devre sonu faizlerinin büyük bir kısmı da Bayraktar Grubu'nun diğer firmaları tarafından ödendi. Bu arada Balli Metals SRL firmasına kullandırılan kredi işleminde olduğu gibi BBG Property Ltd şirketi'ne kullandırılan kredinin 4 milyon doları Demirel Grubu firmalarına nakledilerek, bu tutar bankanın satış rakamından tenzil edildi.

Bayraktar döneminde off-shore şirketler aracılığıyla girilen kredi ilişkilerinin en çarpıcısı ise Tarrant Investment Ltd firmasına kullandırdığı kredi ile ilgili olanıdır. Ortaklık yapısı tespit edilemeyen ve BBG Property Ltd firması gibi Cayman Adaları'nda bulunan Tarrant Investment Ltd firmasına yönetim kurulu kararları ile 9 milyon 575 bin dolar tutarında döviz kredisi limiti tahsis edildi ve firmaya muhtelif tarihlerde bu tutarda döviz kredisi kullandırıldı.

Buraya kadar her şey yolunda gibiymiş görünse de, bundan sonra oldukça şaşırtıcı ilişki ve gelişmeler yaşandı: Firmaya kullandırılan kredilerin büyük bir kısmı Bayraktar Grubu firmalarından Balli Dış

Ticaret'e Egebank tarafından kullandırılan döviz kredilerinin ve Balli Metals SRL firmasının 27 Aralık 1996 tarihinde tahakkuk ettirilen devre sonu faizinin kapanmasında kullanıldı.

Tarrant Investment Ltd firmasına kullandırılan krediler sadece bu işlerde kullanılmadı. Aynı zamanda paranın 12 bin dolarlık kısmı Mehmet Bayraktar'ın hesabına aktarılırken, 367 bin dolarlık kısmı da Bayraktar Grubu firmalarından Baykur Gıda firmasının hesabına virman edildi. Kredinin geri kalan kısmı ise yurtdışına uçuruldu. Firmaya kullandırılan kredilerin devre sonu faizlerinin büyük bir bölümü, diğer kredi ilişkilerine benzer olarak, Bayraktar Grubu'nun diğer firmaları tarafından, Betül Akkurt ve Hüseyin Bayraktar'm Egebank Merkez Şubesi'nde bulunan hesaplarından virman edilen tutarla ödendi. Bitmedi, Tarrant Investment Ltd'nin Robank'ta bulunan hesabından transfer edilen 4 milyon 396 bin mark ve 7 milyon 488 bin mark da Egebank'ın sermaye artırımında kullanıldı.

Sami Erdem: Yüzde 10 Sami

Egebank'ın mali yapısının iyiden iyiye zayıfladığı, ancak bilanço makyajlarıyla bu zayıflamanın üstü örtüldüğü Bayraktar dönemindeki çarpıcı kredi ilişkilerinin çoğu Genel Müdür Sami Erdem' in bilgisi dahilinde gerçekleşti. Halen yurtdışında bulunduğu sanılan ve sektörde, satışına aracılık ettiği bankalardan aldığı komisyon nedeniyle "yüzde 10 Sami" lakabıyla tanınan Erdem'in kendisine ve yakınlarına maddi menfaat sağlamak için çeşitli usulsüzlüklere imza attığı biliniyor.

Örneğin Sami Erdem, eşi Bingül Erdem adına Egebank Merkez Şube'de 1013867 no'lu vadeli hesap açtı. 1997-98 yılları arasında, banka yönetiminin bilgisi dahilinde usulsüz ve muhasebe ilkelerine tamamen aykırı olarak yapılan işlemlerle, Bingül Erdem'e ait hesapların bakiyeleri artırıldı ve ayrıca bu bakiyelere faiz tahakkuk ettirildi.

Erdem'in banka hortumlamada yeni bir yöntem geliştirerek gerçekleştirdiği skandalın başlangıç tarihi 30 Eylül 1997. Bingül Erdem'in hesabından, bankanın bilgi işlem sistemine müdahale edilerek, banka geçici hesapları kullanılarak Sami Erdem tarafından 427 milyar lira para çekildi ve bankanın ortağı olan Otomobilcilik A.Ş. hesabına yatırıldı. 30 Ekim 1997 tarihinde ise Otomobilcilik A.Ş. tarafından söz konusu tutar Bingül Erdem'in hesabına virman edildi. Bu işlemle 30 Eylül 1997-30 Ekim 1997 tarihleri arasında Bingül Erdem'in vadeli mevduat hesabında bulunmayan 427 milyar liralık tutar için fazladan 40 milyar 109 milyon 923 bin 288 lira (160.000 usd) faiz tahakkuk ettirildi. Böylece hem banka zarar ettirildi, hem de banka ortağı Otomobilcilik A.Ş.'ye banka kaynakları faizsiz olarak kullandırılmış oldu.

Erdem çiftinin tam anlamıyla kombine bir çalışmayı ortaya koyarak birlikte imza attıkları diğer bir skandal da bankaya ait bir gayrimenkulün satışıyla ilgili olarak yaşandı. Egebank 7 Ocak 1998 tarihinde cebri icra yoluyla Kadıköy'de bulunan bir gayrimenkulu satın aldı. 1 Nisan 1998 tarihinde de gayrimenkulün üzerinde faaliyette

bulunan Artel Ltd şirketinin ortağı olan Emine Öztürk, söz konusu gayrimenkulu 105 milyar liraya satın almak istedi. Öztürk'ün fiyat teklifi yazılı olarak Genel Müdürlük makamına iletildi. Ancak 105 milyar liralık (400.000 dolar) teklife rağmen gayrimenkul Erdem'in eşi Bingül Erdem'e 4 Mayıs 1998 tarihinde 30 milyar liraya (125.000 dolar) satıldı ve tapuda gerekli kayıtlar yapıldı. Yani bir çırpıda banka 75 milyar lira zarar ettirildi.

Kuşkusuz yolsuzluklar bununla da sınırlı kalmadı. Bingül Erdem söz konusu gayrimenkule karşılık olarak bankaya tek bir kuruş bile ödemedi. Gayrimenkulun bedeli birtakım muhasebe usulsüzlükleri ile yine banka bünyesinden karşılandı.

Aydoğan Semizer: Sır Küpü

Egebank skandalının hemen hemen her safhasında karşımıza çıkan kilit isimlerden biri de ünlü avukat Aydoğan Semizer. Diğer batık banka operasyonlarında da ön planda yer almış olan Semizer, ilerideki sayfalarda ayrıntılarını okuyacağınız "kayınvalide" skandalında da başrolü oynadı; olayın gelişim sürecinde her platformda kayınvalideyi savundu. Semizer gözaltına alınıp sorgulandığında, karanlık noktalar aydınlanır diye umuldu, ancak tek bir laf dahi etmedi. Semizer'in bu tavrında, gözaltına alınmadan önce Ankara'da yaptığı temasların belirleyici etkisi olduğu her kesim tarafından kabul edildi.

Murat Demirel döneminde bankanın içini boşaltmak için sıkça başvurulan yollardan biri paravan şirketlere kredi kullandırmak oldu. Adresleri, ortakları belli olmayan şirketlere kullandırılan krediler büyük ölçüde Demirel'in malvarlığına aktarıldı. Bu ilişkilerde Semizer etkili oldu. Semizer isminin geçtiği skandallara gelecek olursak:

Egebank A.Ş. Yönetim Kurulu'nun 23 Eylül 1998 tarihli kararıyla kredi tahsis edilen Alara Turizm ve Mi-Gi Tekstil firmalarına aynı tarihte toplam 2 trilyon 217 milyar 200 milyon lira kredi kullandırıldı. Bu tutarın 293 milyar 177 milyon 970 bin lirası Aksoy Dizgi Matbaacılık firmasının hesabına, 1 trilyon 49 milyar 653 milyon 285 bin 681 lirası bankanın o dönemdeki genel müdürü Esat Erkuş'un hesabına, 874 milyar 368 milyon 495 bin lirası da bankanın yönetim kurulu üyesi Aydoğan Semizer'in hesabına nakit olarak yatırıldı.

Aksoy Dizgi Matbaacılık hesabına yatırılan para, bankanın Demirel tarafından satın alınması aşamasında Sami Erdem' den devir alınan banka hisselerinin karşılığında kendisine verilmiş olan 9 adet ve her biri 1 milyon dolar olmak üzere toplam 9 milyon dolar tutarındaki bonolardan birinin ödemesinde kullanıldı. Böylece Demirel, Egebank'ı almasından kaynaklanan şahsi borcunu paravan firmalara kredi kullandırmak suretiyle yine aynı bankaya ödetmiş oldu. Aydoğan Semizer'in hesabına aktarılan para ile 3 milyon 150 bin dolarlık döviz

alış işlemi gerçekleştirildi. Bu hesaptan 24 Mayıs 2000 tarihine kadar nakit giriş-çıkışları ve döviz alım-satım işlemleri yapıldı. Esat Erkuş hesabına yatırılan para ile bankanın genel müdür yardımcılarının büyük bir çoğunluğunun hesabına farklı tutarlarda nakit yatırma işlemi gerçekleştirilerek bu kişilerin mali milat avantajlarından yararlanmaları sağlandı. Daha sonra bu paralar ilgili kişilerin hesaplarından, bu kişilerin talimatları dışında alınarak Demirel Grubu'na bağlı Demyön Holding'in diğer bankalara olan kredi borçlarının ödenmesinde kullanıldı.

Bu arada Alara Turizm ve Mi-Gi Tekstil firmalarına kullandırılmış olan 2 trilyon 217 milyar 200 milyon lira kredi, daha sonra üç adet paravan firmaya verilen kredilerle kapatıldı. Egebank Yönetim Kurulu'nun 28 Ekim 1998 tarihli kararıyla Sabiteks Tekstil'e 400 milyar lira, Teknik Makina'ya 500 milyar lira, Enser Elektronik'e 435 milyar lira kredi kullandırıldı ve bu tutarlar firma çalışanları tarafından nakit olarak çekildi. Enser Elektronik'e kullandırılan kredinin 286 milyar 560 milyon lirası ile Sami Erdem'e verilen 1 milyon dolar tutarında bonolardan biri ödendi.

Yine Egebank Yönetim Kurulu'nun 22 Mayıs 1998 tarihli kararı ile hiçbir kredi değerliliği olmayan Ekser Metal Ticaret'e 12 milyon dolar kredi kullandırıldı. Kredi aynı gün Türk lirasına çevrilip karşılığı Halkbank Levent Şubesi'ne gönderilerek Demirel Grubu'na ait Dempa Uluslararası Dış Ticaret'in Halk Bankası'na olan kredi borçları ödendi. Daha sonra Emay İnşaat'a kullandırılan 5 milyon dolarlık kredi ile bu kredinin bir kısmı kapatıldı. Geriye kalan tutar ise "tasfiye olunacak alacaklar hesabı"na aktarıldı.

Egebank Yönetim Kurulu'nun imzasıyla 22 Mayıs 1998 tarihinde bir başka paravan şirkete daha kredi kullandırıldı. Bu tarihte alınan kararla kredi değerliliği bulunmayan Defne Elektronik Metalürji'ye 3 trilyon 200 milyar lira kredi kullandırıldı. Kredinin 1 trilyon 615 milyar lirası daha önce GoldBis Tarım, Mi-Gi Tekstil, Enser Elektronik, Teknik Makina, Sabiteks Tekstil firmalarına kullandırılan kredilerinden doğan borçların bir kısmının kapatılmasında kullanıldı. Kredinin tamamı Murat Demirel tarafından kullanıldı. Aynı şekilde 25 Kasım 1998

tarihinde kredi değerliliği olmayan Emay İnşaat'e kullandırılan 5 milyon dolar ve 4 trilyon liralık kredi de diğer paravan şirketlere kullandırılmış olan kredilerden kaynaklanan borçların bir kısmının kapatılmasında kullanıldı.

Daha sonra Demirel tarafından kullanıldığı ortaya çıkan kredi ilişkilerinden bir başkası da, diğer örneklerde olduğu gibi, kredi değerliliği bulunmayan Eyüp İplik'e tahsis edilen 5 trilyon 800 milyar liralık krediydi.

Murat Demirel'in Sivas'ta bedelli askerliğini yaparken, Berdan Tekstil'de çalışan güvenlik görevlisi tarafından bıçaklanması belki de daha sonra yaşanacakların ilk işareti olmuştu.

Gökalp Baştürk: Demirel'in Sağ Kolu

Egebank'ın hortumlanması sürecinde dikkat çeken bir diğer isim, Murat Demirel'in sağ kolu konumundaki Gökalp Baştürk'tü. Estone Finansal S.A. şirketinin yönetim kurulu başkanı olan Baştürk, özellikle yurtdışındaki faaliyetlerde kendini gösterdi ve Egebank'ın ana sermayesinin yine aynı bankanın kaynaklarıyla artırılmasında kilit rol oynadı.

Bu skandalın ayrıntılarına gelince: 1998 yılı Temmuz ve Ağustos aylarında, Demirel'in paravan olarak kullandığı Emay İnşaat, Defne Elektronik, Kotabis Bisiklet ve Ekser Metal firmaları lehine, bankaca gayri nakdi kredi tahsis edilmediği halde, firmaların borçlarına karşılık herhangi bir miktar belirtilmeksizin, Egebank'ın Bank Gesellschaft Berlin International S.A. nezdindeki mevduat hesabı üzerine, bankanın yönetim kurulu başkan vekili ve genel müdürü Esat Erkuş ve yönetim kurulu üyesi Aydoğan Semizer'in imzaladığı rehin blokaj taahhütnameleri düzenlendi. Kısacası, söz konusu firmalar usulsüz bir şekilde ve bankacılık ilke ve teamüllerine aykırı olarak kredilendirildi. Bunun sonucunda banka gayri muayyen bir süre ile meblağsız bir borcun ödenmesi konusunda garanti yükümlülüğü altına sokulmuş oldu. Rehin sözleşmelerinin düzenlenmesinin akabinde Bank Gesellschaft Berlin International S.A. nezdindeki Egebank mevduat hesabına 20 Temmuz 1998 tarihleri arasında toplam 100 milyon mark tutarında döviz transfer edildi.

Diğer yandan, Demirel'in paravan olarak kullandığı söz konusu beş firma tarafından her biri 18 milyon mark tutarında beş adet senet, Gökalp Baştürk'ün yönetim kurulu başkanı olduğu Estone Financial S.A. firması lehine tanzim edildi. Söz konusu şirket de, toplam 90 milyon mark tutarında beş adet senedi cirolayarak Bank Gesellschaft Berlin International S.A.'nın grup firması olan BB Aval GmbH firmasına tevdi etti ve BB Aval GmbH ile Estone Financial S.A. arasında "forfaiting"

sözleşmesi düzenlendi. Düzenlenen sözleşme çerçevesinde, Estone Financial S.A.'ya her bir senet karşılığında 17 milyon 500 bin mark olmak üzere toplam 87 milyon 500 bin mark tutarında finansman sağlandı. Söz konusu 87 milyon 500 bin mark tutarındaki döviz, Estone Financial S.A.'nın Türkiye'deki muhtelif banka hesaplarına aktarıldı. Daha sonra bu meblağdan 83 milyon 474 bin 600 marklık kısım firma yetkilisi Gökalp Baştürk tarafından çekilerek Demirel'in Egebank nezdindeki mevduat hesabına yatırıldı. Nihayet söz konusu olan para, Egebank'ın ana sermayesinin 12 trilyon liradan 25 trilyon liraya çıkarılmasında ve Demirel Grubu firmalarının bazı kredilerinin kapatılmasında kullanıldı.

Ceylan Grubu: Bank Kapital

Banka hortumlamada en önde gelen yöntemlerden birinin "back to back" krediler olduğunun altını çizmiştik. Demirel döneminde Egebank'ın birçok bankayla "back to back" ilişki içine girdiği biliniyor. Bunlardan biri, yine devlet tarafından el konulan Ceylan Grubu'na ait Bank Kapital.

Genç Demirel, kendi grup şirketlerine Egebank'tan kullandırdığı kredilerin Bankalar Kanunu'ndaki kredi sınırlamalarına takılmış olması nedeniyle başka çareler aramaya başladı. Ve kendisiyle aynı durumda olan grupların bankalarıyla "back to back" yani karşılıklı kredilendirme yöntemini fark etti. İlk iş olarak Ceylan Grubu ile anlaştı. Bunun sonucunda iki banka karşılıklı olarak birbirlerinin şirketlerine kredi kullandırmaya başladı.

Egebank, gerek Bank Kapital'e, gerekse de Ceylan Grubu firmalarından Ceytur Ceylan Turizm'e, Selena Turizm'e ve Ceylan İnşaat'e kredi tahsis ederken, ilgili şubeler herhangi bir pazarlama çalışması yapmadı. Zaten bu kredilerin kullandırılması bizzat Demirel'in talimat ve onayıyla gerçekleşti. Kendisinden çok emin olan Demirel, Ceylan Grubu'nun kısa süreli nakit borçlarını ödeme güçlüğü içinde bulunduğu, büyük bir nakit darboğazı yaşadığı ve bu nedenle çok dikkatli davranılması gerektiği yolunda uyarılmış olduğu halde bu kredileri onayladı.

Nasıl Demirel'in Egebank'ı Ceylan Grubu şirketlerini kredilendirdiyse, Bank Kapital de onun şirketleri için kredi musluklarını açtı. Sonuçta Demirel'in paravan olarak kullandığı Emay İnşaat, Em-Ay Holding, Demirel Grubu firmalarından Föy Otomotiv, Karteks, Egebank, Dempa ve Otomobilcilik A.Ş.'ye Bank Kapital tarafından 6 milyon 964 bin 139 dolar nakdi ve 20 milyon 738 bin 889 dolar gayri nakdi olmak üzere toplam 27 milyon 703 bin 28 dolar kredi kullandırıldı. Hiç kuşkusuz, Egebank'ın Ceylan Grubu şirketlerine, hemen hemen aynı meblağda, yani 21 milyon 753 bin 966 dolar nakit kredi ve 6 milyon 597 bin 848

dolar tutarında gayri nakdi kredi kullandırmış olması tesadüf değildi. İki grup böylece ödeşmiş oluyordu.

Hayyam Garipoğlu: Sümerbank

Demirel'in Ceylan Grubu gibi karşılıklı kredi ilişkisine girdiği gruplardan biri de, yine Egebank gibi Tasarruf Mevduat Sigorta Fonu'na (TMSF) devredilmeden önce Sümerbank'ın sahibi olan Hayyam Garipoğlu Grubu oldu. Egebank, Merkez Şube otorize kredili müşterilerinden Sümerbank ile 9 Temmuz 1998 tarihinden itibaren gayri nakdi kredi ilişkisine girdi. Yine Garipoğlu grubundan Sümer Yatırım Menkul Değerler'e de 1 milyon 850 bin dolar tutarında teminat mektubu kredisi kullandırdı. Ceyteks Ceyhan Tekstil'e yönetim kurulu kararı ile 3 milyon 500 bin dolar döviz kredisi tahsis edildi. Bu kredinin devre sonu faizleri ödenmedi ve kredi sorunlu hale geldi.

Trakya Yağ'a 14 Nisan 1999, 15 Nisan 1999 ve 16 Nisan 1999 tarihlerinde 3 adette toplam 1 milyon 785 bin 841 dolar 6 ay vadeli döviz kredisi kullandırıldı. Bu krediler Veysel Ayrancı isimli firma çalışanına nakit tediye yöntemi ile ödendikten sonra bu para ile Olsten Marketing'e kullandırılan nakit krediler kapatıldı.

Ortadoğu Antalya Liman İşletmeleri firmasına 16.9.1998 tarihinde 10 milyon dolar tutarında teminat mektubu kredisi kullandırıldı. Kredinin teminatına Sümerbank tarafından 10 milyon dolar tutarlı teminat mektubu verildi. Teminat mektubunun 2 milyon 684 bin 274 dolarlık kısmı Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından 7 Şubat 2000 tarihinde tazmin edildi.

Bizzat Egebank Genel Müdürlüğü tarafından takip edilen bu kredilere karşılık olarak Sümerbank da Demirel Grubu firmalarından Dempanel, Demeks, Dempa, Egebank, Ege Yatırım ve Otomobilcilik A.Ş. firmalarına kredi kullandırdı.

Korkmaz Yiğit: Bank Ekspres

Murat Demirel, başta bankacılık sektörü olmak üzere son dönemin karanlık ve karışık olaylarında ismi sık sık gündeme gelen Korkmaz Yiğit Grubu şirketleri ile de karşılıklı kredi ilişkilerine girmeyi ihmal etmedi. Ne de olsa Yiğit, bu konularda Demirel'den daha tecrübeliydi ve kısa sürede iki taraf da kolları sıvadı. Korkmaz Yiğit Grubu şirketlerinden olan ve Egebank'ın otorize kredili müşterilerinden Kare İnşaat, Boyut İç ve Dış Ticaret, Kelebek Turistik Tesisleri, Üçgen İnşaat Malzemeleri, Set Grup Yapı ve Temizlik Hizmetleri, Utku Turizm Ulaşım, Gür İnşaat ve Lal Gıda firmalarına 22 Eylül 1998 ve 29 Eylül 1998 tarihinde toplam 60 milyon dolar döviz kredisi kullandırıldı.

Bu krediler karşılığında Yiğit'in bankası Bank Ekspres tarafından Demirel Grubu'na ait Dempanel, Demeks, Demser, Demyapı, Dereks, İleri İthalat İhracat, Özteks Tekstil ve Likya Turizm ve Yatçılık firmalarına 22.9.1998 ve 29.9.1998 tarihlerinde aynı miktarda kredi açıldı.

Kullandırılan kredilerin teminatına Bank Ekspres'in kefalet imzası alındı. Bank Ekspres tarafından Demirel Grubu firmalarına kullandırılan toplam 60 milyon dolar kredi tutarı Demyön Holding adına Bank Ekspres Merkez Şubesi'ne EFT ile gönderildi. Bankacılık ilke ve teamüllerine aykırı olarak kullandırılan krediler Demirel’e ve ortağı olduğu firmalara şahsi çıkar sağlamaya yönelik olarak kullandırıldı.

Buket Yengüalp: Off-Shore Uzmanı

Hortumlamanın bir başka yöntemi olarak son dönemde off-shore bankacılığının öne çıkmış olduğunu belirtmiştik. Egebank'ın off-shore faaliyetlerinde sivrilen isimse Buket Yengüalp oldu. Off-shore faaliyetlerinin organizasyonunu üstlenen Yengüalp, bu şekilde bankanın içinin boşaltılmasında birinci dereceden rol oynadı. Yengüalp isminin ön plana çıktığı Demirel'in off-shore serüveni şöyle gelişti:

Genç Demirel, off-shore bankacılığı keşfetmekte hiç de gecikmedi. Egebank'ı satın aldıktan hemen sonra, kendisine ve grup firmalarına kaynak sağlamak amacıyla normal bankacılık faaliyetleri haricinde off-shore mevduat toplamaya başladı. Bu amaçla yine dolaylı olarak kendisine ait olan Prudential Off-shore Bank Ltd ile birlikte Egebank'ın adını kullanarak Kıbrıs'ta çoğunluk hissesi kendisine ait olan Egebank Off-shore Ltd'i kurdu.

Yapılan incelemeler Egebank'ın para toplama konusunda ağırlığı off-shore mevduata verdiğini açık bir şekilde gösteriyor. Bizzat Demirel'in talimatları ve eski genel müdür yardımcısı Buket Yengüalp'in organizasyonu ile şube müdürleri için off-shore mevduat toplama işi cazip hale getirilmeye çalışıldı. Hepsinden önemlisi, Egebank Off-shore Ltd, Egebank'ın bir iştiraki olmamasına rağmen, bizzat Demirel tarafından böyleymiş gibi gösterildi. Bu yolla şube müdürleri ikna edildi ve müşterilere de, off-shore mevduatların Egebank güvencesinde olduğunun belirtilmesi istendi.

Ayrıca organizasyonu yürüten Buket Yengüalp'in talimatı ile Egebank Off-shore Ltd adına toplanan off-shore mevduatlar için şube tarafından müşterilerden alınmış olan havale talimat formu ve diğer belgelerin şube nezdinde bulundurulmaması sağlandı. Demirel bu şekilde bankanın TMSF'ye devredildiği tarih olan 22 Aralık1999 tarihine kadar

45 trilyon 125 milyar 133 milyon 358 bin 912 lira (150 milyon dolar) mevduat topladı.

Egebank Off-shore Ltd vasıtası ile toplanan mevduatlar, Demirel'in kasası ve ücretli elemanı olarak bilinen ve Demirel Grubu şirketlerinin çoğunluğunda ortaklık payı ya da yönetim kurulu üyeliği bulunan Ayhan Tatlıgil'in sahibi olduğu Prudential Off-shore Bank Ltd ile Egebank Off-shore Ltd üzerinden Demirel Grubu firmalarına, Egebank iştirak şirketlerine ve Demirel ile doğrudan ya da dolaylı ilişkisi bulunan gerçek ve tüzel kişilere aktarıldı. Bu işlemler sonucunda 19 trilyon 468 milyar 673 milyon 500 bin lira, 50 milyon 37 bin 217 dolar ve 2 milyon 750 bin mark kredi söz konusu şirket ve kişilere kullandırıldı.

Yengüalp ismi bankanın off-shore işlemleriyle sınırlı kalmadı. Demirel'in kendi firmalarına kullandırdığı usulsüz kredi işlemlerinde de sıklıkla Yengüalp ismi öne çıktı. Örnekleyecek olursak: Era Finans Factoring'in Finansbank (Holland) N.V.'den kullandığı 2.5 milyon dolar tutarındaki kredinin teminatını teşkil etmek üzere Egebank'tan ilgili bankaya aynı tutarda depo yapıldı. Bu depo işleminin yapılması konusunda Egebank Yönetim Kurulu'nun herhangi bir kararı olmamasına rağmen, söz konusu banka ile yapılan sözleşme, dönemin Genel Müdür Başyardımcısı Ali Ertunç Yalçın ve Operasyondan Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı Buket Yengüalp tarafından imzalandı.

Era Finans Factoring kullandığı krediyi vadesinde ödemeyince Finansbank (Holland) N.V. Egebank tarafından kendileri nezdinde depo edilen 2.5 milyon dolar ve 617 bin 500 dolar tutarındaki faizine el koydu. Bu işlem nedeniyle ayrıca Merkez Bankası söz konusu kredi işlemine ait KKDF'nin yatırılmaması sebebiyle Egebank'a 132 milyar 536 milyon 990 bin lira ceza kesti.

Ayhan Tatlıgil: Kilit İsim

Egebank'ın hortumlanmasında Gökalp Baştürk gibi önemli rol oynayanlardan biri demAyhan Tatlıgil oldu. Egebank'ta görevi olmayan Tatlıgil'in, Demirel'in diğer şirketlerinin vazgeçilmez ismi olduğu dikkati çekiyor. Nitekim Egebank'ın kaynaklarının Demirel'in şahsi malvarlığına aktarılmasında Tatlıgil'in rolü yabana atılacak cinsten değil. Tatlıgil'in bir diğer özelliği de Demirel'in yurtdışında banka sahibi olma girişimlerine ön ayak olması.

Genç Demirel bankacılık sektöründeki yasal boşlukların farkına vardığı için bu işi yurtiçinden yurtdışına da taşımak istedi. Bu amaca uygun olarak ilk aşamada İsviçre'deki Banque de Camondo S.A.'nın satışı konusunda bankanın sahibi Elie Eskanazi ile anlaştı. Bu anlaşma öncesinde, İsviçre'deki ilgili bankacılık birimi, Eskanazi'yi, bankanın sermayesini artırması ya da sermaye artışını sağlayacak bir gruba 1999 yılı sonuna kadar satması için uyarmıştı. Yapılan anlaşma sonrası, Eskanazi'nin Egebank Merkez Şube'de bulunan 1630054 no'lu hesabına 14 Ekim 1999 tarihinde Egebank'ın eski grup firmaları olan Ege Finans Holding tarafından 4 milyon 463 bin 136 dolar, Universal Yatırım Holding tarafından 2 milyon 174 bin 558 dolar, Fevzi Özakat Yatırım ve Ticaret tarafından ise 362 bin 306 dolar tutarında olmak üzere toplam 7 milyon dolar yatırıldı.

Söz konusu paranın 5 milyon 700 bin dolarlık kısmı Ayhan Tatlıgil tarafından merkezi vezneye nakit olarak getirildi. Geri kalan 1 milyon 300 bin dolar ise Ege Factoring'e Egebank tarafından kullandırılan krediden karşılandı. Elie Eskanazi hesabına yatırılan 7 milyon dolar, farklı tarihlerde Eskanazi'nin talimatları doğrultusunda muhabir banka olan BoNY aracılığı ile Banque de Camondo S.A.'ya transfer edildi. Daha sonra Banque de Camondo S.A.'nın Demirel'e satışının İsviçre'deki ilgili bankacılık birimince onaylanmaması üzerine, söz konusu banka Belçikalı bir gruba satıldı. Ancak satış gerçekleşmediği halde Egebank tarafından Eskanazi'ye ödenen 7 milyon doların geri alınıp alınmadığı öğrenilemedi.

Tatlıgil isminin ön planda yer aldığı bir başka olay ise Egebank operasyonu çerçevesinde en çok konuşulan olaylardan biri olan Berdan Tekstil skandalı oldu. Murat Demirel'in Sivas'ta askerlik görevini yaptığı sırada bıçaklanmasına yol açacak olan bu karmaşık olay şöyle gelişti:

Egebank Adana Şubesi otorize kredili müşterilerinden olan Berdan Tekstil'e 7.5.1999 tarihinden itibaren 4 milyon 811 bin mark gayri nakdi, 200 milyar lira, 22 milyon mark ve 1 milyon dolar nakdi kredi, firmanın nakit ihtiyacının karşılanması için kullandırıldı. Kredilerin ilk devre sonu faizleri tahsil edildi edilmesine, ancak firmanın diğer bankalara olan 140 milyon mark tutarındaki borcu nedeniyle, diğer devre sonu faizleri tahsil edilemedi. Gayri nakdi kredilerin 4 milyon 39 bin mark tutarlık kısmı tazmin edildi, krediler vadelerinde kapatılmadığı için sorunlu hale geldi.

Gizmo Tekstil firmasına 28 Temmuz 1999 ve 6 Ekim 1999 tarihlerinde kullandırılan 3 milyon 175 bin mark ve 3 milyon dolar döviz kredileri firmanın yazılı talimatı ile Avcılar Şubesi'ne Zeki Dalyancı adına ve Merkez Şube'ye Zafer Dervişoğlu adına havale edildi. Havale edilen tutarlar ilgili kişilere tediye fişi imzalatılmak suretiyle ödenmiş gibi gösterildi, ancak şubelerin kasa hesapları Merkezi Vezne'den grup nakli yapılmış gibi gösterilerek kapatıldı. Havale edilen tutarlar merkezi vezneden nakit olarak alınarak Genel Müdürlük Hukuk İşleri Birimi Grup Müdürü Özgen Tanuman'ın kontrolünde Şaban Ayhan Tatlıgil'e teslim edildi.

Gizmo Moda ve Tekstil firmasına 28 Temmuz 1999, 11 Ağustos 1999 ve 19 Ağustos 1999 tarihlerinde kullandırılan toplam 15 milyon 225 bin mark tutarında döviz kredileri 8 milyon 252 bin 50 dolara çevrildikten sonra, 8 milyon 251 bin 19 doları firmanın yazılı talimatı ile Egebank Avcılar Şubesi'ne, 4. Levent Şubesi'ne ve Merkez Şubesi'ne Zeki Dalyancı adına havale edilerek gönderildi. Firma hesabında kalan 1.030 dolar ise Egebank Adana Şubesi tarafından bloke edildi. Bu kredi olayında da Gizmo Tekstil'de yaşanan olayda olduğu gibi bir yol izlendikten sonra paranın 6 milyon 451 bin 19 doları Özgen Tanuman kontrolünde Ayhan Tatlıgil'e teslim edildi. Kalan 1 milyon 800 bin dolar

da Universal Yatırım Holding'in Merkez Şube nezdindeki hesabına kaydi olarak yatırılarak 1 Eylül 1999 tarihinde Murat Demirel'e ait Ege International Bank Bakü'ye transfer edildi.

Bertex Textilien Und Handles GmbH firmasının borçlu olduğu 1 milyon 434 bin marklık senetlere Egebank Adana Şubesi tarafından aval verilmek suretiyle 12 Ekim 1999 tarihinde riske girildi. Senetlerin firma tarafından gecikmeli olarak ödendiği istihbar edildi. Senetler üzerinde bulunan imzaların yetkili imzalar olup olmadığının teyidine yönelik olarak West Merchant Bank tarafından gönderilen yazıya da Egebank Adana Şubesi tarafından cevap verilmedi.

Bir diğer olayda ise diğer bankalara 2 trilyon 800 milyar lira nakit borç ile 107 milyar lira takip borcu olan ve kredi değerliliği bulunmayan Adana Un ve Abdullah Oktay Pekkan firmalarına Egebank Adana Şubesi Müdürü Meriç Pulluoğlu tarafından Kredi Risk İzleme ve Hukuk İşleri Birimi talimatı ile kredi teklifi yapılarak yönetim kurulu kararı ile grup limiti tahsis edildi. Nakit ve gayri nakdi olmak üzere toplam 4 trilyon 695 milyar lira kredi kullandırıldı. Söz konusu firmaya kullandırılan kredilerden 3 trilyon 711 milyar liranın firma tarafından kullanıldığı kâğıt üzerinde kalırken, kredinin karşılığı olan 7 milyon 300 bin dolar Adana Un'un sahibi Ali Rıza Atçı ile işbirliği yapılarak firmanın yazılı talimatı ile çeşitli tarihlerde ve farklı miktarlarda olarak, firmanın Adana Şubesi'ndeki hesabından, Murat Görkem isimli şahsa ödendi. Ve bu para aynı tarihlerde Egebank Genel Müdürlük Merkezi veznesinden Demirel'in ücretli elemanı ve Demirel'in ortağı olduğu birçok şirketin yönetim kurulu üyesi olan Ayhan Tatlıgil'e teslim edildi.

Tatlıgil isminin geçtiği bir başka olay ise Sarıbal vakasıdır. 6 Aralık 1999 tarihinde, Egebank Gaziantep Şubesi'nce herhangi bir kredi talebinde bulunulmadığı halde yönetim kurulu tarafından (Murat Demirel, Ali Süha Paya, Ersin Çamoğlu, Mehmet Karakaş ve Ümit Öndeş) Sarıbal Bulgur Mercimek Gıda Sanayi'ne 1 milyon dolar, Paysan Tarım Ürünleri'ne ise 500 bin dolar döviz kredisi kullandırıldı. Söz konusu kredinin teminat unsuru olan GKS ve gayrimenkul ipoteği genel müdürlükçe görevlendirilen avukat Abdüllatif Yoldüz tarafından

firmadan alındı ve genel müdürlüğe götürüldü. Şube'de herhangi bir teminat unsuru belge bırakılmadı.

Söz konusu firmalar Demirel tarafından paravan olarak kullanıldı ve banka kayıtlarında söz konusu tutarın iki firma tarafından kullanıldığının belgelenmesi ve kayıtlarda kredi lehtarı olarak bu iki firmanın adının geçmesinin sağlanması için firmaların büyük hissedarı Mehmet Sarıbal'dan imzalı ve firma antetli boş kâğıtlar ile boş dekontlar alındı. Alınan bu belgelere istinaden firma lehine şubenin teklifi olmaksızın kredi tahsis edildi. 1.5 milyon dolarlık kredinin, 100 bin doları söz konusu firmaca kullanıldı, kalan tutar ise boş kâğıtlar üzerine yazılan talimatlar ile Merkez Şube'ye havale edildi ve Mehmet Sarıbal imzalı boş dekontlar ile nakit çekilerek Ayhan Tatlıgil tarafından Demirel'e nakledildi.

Hakan Ferhatoğlu: Borsacı

Murat Demirel'in ilişkide olduğu isimlerden biri de para piyasalarının tanınmış ismi Hakan Ferhatoğlu'dur. Ferhatoğlu özellikle Demirel'in Almanya'daki ofis açma çalışmalarında ön planda yer aldı.

Demirel, Egebank'ın Berlin Temsilciliği'ne ilave olarak yedi adet temsilcilik açılmasını istiyordu. Bu amaca uygun olarak, 26 Mayıs 1999 tarih 27/15 sayılı yönetim kurulu kararı ile bu işin gerçekleşebilmesi için 700 bin dolar bütçe tahsis edilmesi ve konu ile ilgili işlerin yürütülebilmesi için Egebank Finansal Kurumlar Birimi bünyesinde tam yetkili ve sorumlu bir birim kurulması karara bağlandı. Ancak Demirel tarafından bir süre sonra bankanın ilgili birim ve personeli devre dışı bırakıldı. Bu işler, kendisinin şahsen görevlendirdiği ve bankanın personeli olmayan Berat Kentkur ve Hakan Ferhatoğlu tarafından organize edildi.

Ofislerin faaliyete hazır hale gelmesi için Almanya'da yerleşik RED Real Estate Development GmbH firması ile 14 Ekim 1999 tarihinde gayri resmi bir protokol hazırlandı. Protokol doğrultusunda Almanya'nın çeşitli kentlerinde 10 adet Egebank temsilciliği lokalinin faaliyete hazır hale getirilmesi karşılığında müteahhit firma ve ortağı Erkin Köksal'a 18 Ekim-12 Kasım 1999 tarihleri arasında Murat Demirel ve Kredi Risk İzleme Grubu eski müdürü Özgen Tanuman'ın talimatları ile toplam 3 milyon 480 bin mark tutarında ödeme yapıldı.

Söz konusu çalışmalar yapıldığı esnada Demirel Türkiye'de de boş durmadı ve "Marmara'yı Yeniden Yapılandırma Projesi" adında depreme dayanıklı toplu konut projesi başlattı. Bu proje kapsamında İzmit'te 1 milyon metrekarelik arazi üzerine 100 milyon Euro tutarında 7 bin ila 10 bin adet konut yapılması öngörülüyordu. Söz konusu projenin finansmanı başta Almanya olmak üzere Avrupa'da çalışan Türk işçilerine borçlanma sertifikası ihraç edilerek gerçekleştirilecekti.

Nitekim buna uygun olarak gerekli altyapı çalışmalarına başlandı. Almanya'da 15 adet Ege GmbH ofisi açılışa hazır hale getirildi. Borçlanma senedi ve temlik sözleşmeleri hazırlandı ve reklam çalışmalarına başlandı. Personel alımı ile ilgili ilanlar Almanya'da yayınlandı. Ayrıca bütün bu çalışmalara paralel olarak, Almanya'da bankanın tanıtımı için yoğun bir reklam kampanyası yapıldı ve 30 Eylül-20 Aralık 1999 tarihleri arasında Egebank kaynaklarından toplam 1 trilyon 14 milyar 338 milyon 32 bin 772 lira tutarında reklam harcaması yapıldı. Açılması planlanan 10 adet temsilciliğin bankacılık hizmetleri vermekten çok, "proje değeri 100 milyon Euro olan Marmara'yı Yeniden Yapılandırma Projesi" kapsamında çıkartılacak olan borçlanma sertifikalarının pazarlanması konusunda faaliyet göstermesi hesaplanmıştı. Dolayısıyla asıl amaç, projenin ilk finansmanını sağlayacak olan Egebank Off-sho-re Ltd firmasına dolaylı olarak menfaat sağlanmasıydı.

Ümit Ondeş: ATM Yolsuzluğu

Ümit Öndeş de Demirel dönemindeki diğer banka yöneticileri gibi birçok usulsüz kredi işlemine imza attı. Ümit Öndeş ismi özellikle Demirel şirketlerine verilen usulsüz krediler ve ATM alımlarında yaşanan yolsuzluklarda ön plandaydı.

Asya Finans Kurumu tarafından Ege Finansal Kiralama lehine 1 milyon 200 bin dolar kredi tahsis edildi ve teminatına Egebank'ı temsilen Yönetim Kurulu Başkanı Murat Demirel ile Genel Müdür Vekili Ümit Öndeş imzalı genel kredi sözleşmesi ile yine aynı kişilerin imzasını taşıyan üç adet 1 milyon 200 bin dolarlık senet verildi. Söz konusu senetler üzerine aval imzası atılarak Egebank kayıt harici olarak taahhüt altına sokuldu.

Demirel Grubu firmalarından olan Ege Finansal Kiralama ve Ege Factoring ile ilgili olarak yapılan usulsüzlükler bunlardan ibaret değildi. Bankanın Bayraktar Grubu'ndan Demirel'e satışının ardından 1998 yılı Eylül, Ekim, Kasım ve Aralık aylarında, söz konusu iki şirkete yurtdışı kredi firmalarından kredi temin etmek amacıyla, Emlak Bankası Karaköy Şubesi'nden toplam 3 milyon mark, 3.5 milyon dolar ve 10 milyon 600 bin frank tutarında harici garanti mektubu alındı. Alınan bu mektupların teminatı için ise, yine Emlak Bankası Karaköy Şubesi'nde düzenlenen 6 adette toplam 22 milyon 217 bin dolar, 1 milyon 950 bin mark ve 90 milyar lira tutarındaki genel kredi sözleşmelerine Egebank'ın müşterek borçlu müteselsil kefil sıfatıyla kefalet imzası alındı. Ancak bankaca verilen bu kefaletler banka kayıtlarına yansıtılmadı ve bu konuda herhangi bir yönetim kurulu kararı da alınmadı. Bu şekilde söz konusu Demirel Grubu firmalarına Egebank garantörlüğünde Emlak Bankası Karaköy Şubesi'nden verilen harici garanti mektubu ile yurtdışından 2 trilyon 240 milyar lira kredi sağlandı.

ATM alımlarında yaşananlara gelecek olursak: Era Finansal Kiralama ile, 450 adet ATM cihazı alımı için Diebold arasında 1999 Kasım ayında

7 milyon 647 bin 750 dolarlık satış sözleşmesi düzenlendi. 16 Kasım 1999 tarihinde bankaca risk girişi yapılmaksızın, Diebold'a hitaben, Era Finansal Kiralama lehine 12 milyon dolar harici garanti verildi. Harici garanti mektubunu banka Genel Müdür Vekili Ümit Öndeş ve Operasyondan Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı Buket Yengüalp imzaladı. Era Finansal Kiralama tarafından alınan 450 adet ATM cihazı için Era Finansal Kiralama tarafından Diebold emrine, 3 ayda bir ve 20 eşit taksitte ödenmek üzere faiz dahil toplam 8 milyon 996 bin 752 dolarlık bono verildi.

Bu olayın üzerinden çok geçmeden, yani 20 Kasım 1999 tarihinde Era Finansal Kiralama ile Egebank arasında yapılan bir sözleşmeyle ilgili ödemelerin Egebank tarafından yapılacağı ve Ege Finansal Kiralama şirketinin borçlarının bankaca üstlenildiği belirtildi. Bu sözleşme de Risk İzleme ve Hukuk İşleri Grup Müdürü Özgen Tanuman ile Buket Yengüalp tarafından imzalandı. Bu arada aynı ATM cihazları için Era Finansal Kiralama ile Egebank arasında yapılan beş ayrı sözleşmeyle, bankaca Era Finansal Kiralama'ya, üç ayda bir ve 21 taksitte toplam 10 milyon 885 bin 203 dolar tutarında ödemenin yapılacağı taahhüt edildi. Yapılan bütün bu işlemler sonucunda banka 1 milyon 888 bin 451 dolar zarara uğratılırken, Era Finansal Kiralama'ya 1 milyon 780 bin 677 dolar kâr sağlandı.

Egebank'ta birçok firmaya talep olmaksızın krediler verilip bankanın içi boşaltılırken sık sık Ümit Öndeş ismi ön plana çıktı.

Bu işlemlerin en çarpıcı örnekleri arasında Boğaziçi Kâğıt ve Olguntürk Dış Ticaret'e kullandırılan krediler gösterilebilir.

Egebank Beşiktaş Şubesi'nce herhangi bir kredi teklifinde bulunulmadığı halde 7 Eylül 1999 tarihinde Boğaziçi Kâğıt'a, yine aynı şekilde bankanın Taksim Şubesi'nce de herhangi bir kredi teklifinde bulunulmadığı halde Olguntürk Dış Ticaret'e Murat Demirel, Ali Süha Paya, Ümit Öndeş ve Ersin Çamoğlu'nun imzalarının bulunduğu yönetim kurulu kararıyla toplam 2 milyon dolar karşılığı 1 trilyon 20 milyar lira kefalet karşılığı kredi ve 1 milyon dolar karşılığı 510 milyar lira kefalet karşılığı teminat mektubu kredisi tahsis edildi. Söz konusu firmalara ayrı ayrı 25 Kasım 1999 tarihinde 1 trilyon lira nakit kredi

kullandırıldı. Boğaziçi Kâğıt'a kullandırılan kredi 250'şer milyar lira tutarında dört eşit taksitte firma sahibi Nevruz Kamil Sağlamyürekli'nin farklı bankalardaki hesaplarına EFT yoluyla gönderildi. Olguntürk Dış Ticaret'e kullandırılan kredi tutarının 525 milyar lira tutarındaki kısmı Opal Turizm'in ve 475 milyar lira tutarındaki kısmı ise Boğaziçi Kâğıt'ın Garanti Bankası Ortaklar Şubesi'ndeki hesaplarına EFT yapıldı.

Hiçbir kredi teklifi olmadığı halde bu şirketlere neden kredi verildiği ise sonradan anlaşıldı. İlgili kredi işlemlerinde söz konusu firmalar paravan olarak kullanılmış ve firmalara tahsis edilen bu krediler Demirel'in malvarlığına aktarılmıştı.

Özgen Tanuman: Hukukçu

Özgen Tanuman ismi özellikle Egebank'la diğer şirketler arasında yaşanan usulsüz kredi işlemlerinde gündeme geldi. Tanuman ayrıca banka kaynaklarının Demirel'in malvarlığına aktarılmasında da oldukça etkili bir isim oldu. Tanuman'ın doğrudan etkili olduğu kredi skandallarının başında, Fer-Can Besicilik skandalı gelir: Demirel Grubu banka yönetimince, Gebze Şubesi üzerinden Fer-Can Besicilik, Igc Dış Ticaret, Mendel Metal Oksit'e 28 Haziran ile 14 Ekim 1999 tarihleri arasında 925 milyar 650 milyon lira ve 2 milyon 832 bin 500 dolar nakit kredi kullandırıldı.

Söz konusu firmalar, Hukuk İşleri Grup Müdürü Özgen Tanuman tarafından Ticari Krediler Tahsis Birimi'ne kanalize edildi ve ilgili birim tarafından yapılan mali tahlil sonucunda söz konusu firmaların ağır borç yükü altında olduğu ve kredilendirilebilecek niteliklerde olmadığı ortaya çıktı. Bütün bu olumsuzluklara rağmen banka yönetim kurulu tarafından gerekli teminatlar alınmadan firmalara kredi kullandırılması yönünde karar alındı.

Gebze Şubesi yetkilileri firmalara kredi kullandırmak istemedi, ancak yönetim kurulu kararına uymak zorunda kaldılar. Yönetim kurulu kararına rağmen şube yetkililerinin kredilerin teminatsız kalmaması için attıkları adımlar da sonuçsuz kaldı. Bu adımların sonuçsuz kalmasında Özgen Tanuman'ın etkisi büyüktü. Çünkü emirleri doğrudan doğruya Murat Demirel'den alıyordu. Aynı zamanda kredi kullanan firmaların ortaklarından olan Recep Can Yaraş da Tanuman'ın askeri okuldan arkadaşıydı.

Tanuman isminin geçtiği bir başka skandalda yaşananlar ise şöyle: Söz konusu firmaya, kredibilitesi ve mali yapısı yeterli olmadığı halde, firma hakkında istihbarat ve mali tahlil yapılmadan kredinin süresi sonunda geri dönüşünü sağlayacak hiçbir teminat alınmadan açık kredi şeklinde, yönetim kurulu kararı ile limit tahsis edildi ve Egebank Merkez ve Kadıköy şubeleri aracılığıyla kredi kullandırıldı.

Egebank'ta artık bütün işlemler bankacılık ilke ve teamüllerine aykırı olarak yapılır olmuştu. Yönetim Kurulu istediği kararı alıyor ve uygulatıyordu. Firmaya kullandırılan 1 trilyon 391 milyar lira nakit kredinin dolar karşılığı olan 3 milyon 150 bin doların 200 bin doları firmanın yazılı talimatı ile Egebank Merkez Şube nezdindeki 1487313 no'lu hesabından, firmanın ortağı ve firmayı temsil eden Cemal Birol Meral'in yine Merkez Şube nezdindeki 1487377 no'lu hesabına virman edildi. Para buradan da Cemal Birol Meral'in yazılı talimatı ile firmanın ortağı olan Mehmet Bahattin Akkent'e ödendi.

Kalan 2 milyon 950 bin dolar ise çeşitli tarihlerde ve farklı miktarlar olarak, firmanın Merkez Şube'deki 1487313 no'lu hesabından, CBM İş Güvenliği Ürünleri'nin hesabından nakden çekildi. Kâğıt üzerinde verilen kredinin tamamı firma tarafından kullanılmış görünse de, kredinin 2 milyon 950 bin dolarlık kısmı firma tarafından kullanılmadı. Bu tutar firmanın sahibi ve firmayı temsille yetkili Cemal Birol Meral ile işbirliği yapılarak, Egebank Merkez veznesinden nakit olarak alınarak, Özgen Tanuman'a teslim edildi. Ve bu para, talimatları Ümit Öndeş ile Murat Demirel'den alan Tanuman tarafından Demirel'e aktarıldı.

Bekir Özer-İlhan Karakuş: Emir Kulları

Egebank skandalında belki de üzerinde en çok konuşulacak kişilerden ikisi Bekir Özer ile İlhan Karakuş. Bu iki isme yüklenen görevler, Egebank'ın hortumlanmasında her türlü yolun denendiğini kanıtlıyor. Bu isimlerden Bekir Özer, Demirel'in şoförü; İlhan Karakuş da Demirel'in evinin hizmetlisi. Fakat her ikisi de banka ile usulsüz kredi işlemine giren Öner Ağaç şirketinin ortakları olarak gösterildiler.

Olaya gelecek olursak: Mersin Şubesi kredili müşterisi Öner Grubu firmalarından Öner Dış Ticaret, Öner Koli, Gimeks, Öner Yaş Sebze ve Meyve Pazarlama, Öner Kale Dış Ticaret, İsa Öner vârisi A. Armağan Öner'in Egebank'tan kullandığı kredilerin tasfiyesine yönelik olarak Demirel tarafından 26 Mart 1999 tarihinde imzalanan borç tasfiye protokolü ile 2 trilyon 175 milyar lira anapara, 4 trilyon 925 milyar lira faiz ve yasal eklenti olmak üzere toplam 7 trilyon 100 milyar lira tutarında banka alacağına karşılık, ekspertiz değeri 607 milyar 966 milyon lira, bugünkü değeri 525 milyar 469 milyon lira olan gayrimenkuller bankaca 1 trilyon 975 milyar lira bedelle iktisabı sağlanarak Öner Grubu lehine, banka aleyhine işlem yapıldı.

Bu işlemlerin arkasından, Öner Grubu firmalarından olan ve banka ile hiçbir kredi sorunu olmayan Öner Ağaç Sanayi'nin ortaklık yapısı değiştirilerek firma Demirel ile organik bağı olan şahıslar üzerine geçirildi ve aynı firmaya, şubelerin herhangi bir kredi talimatı olmaksızın Genel Müdürlük talimatları ile 5 milyon 22 bin 628 dolar kredi kullandırıldı. Bu kredinin teminatı olarak alınan ve firmanın sahip olduğu tarla vasfındaki taşınmazın üzerinde bulunan banka lehine 3 trilyon lira bedelle ipotekli olan kapı imalat fabrikasının 11 Mayıs 1999 tarihinde Demirel'in hissedarı olduğu Otomobilcilik A.Ş.'ye satışı gerçekleştirildi.

Satış bedeli olarak da Öner Ağaç Sanayi'nin Mersin Şubesi nezdindeki hesabına 4 milyon dolar fiktif havale işlemi yapıldı. Daha sonra 24 Eylül 1999 tarihinde, bankaya ipotekli gayrimenkul üzerinde bulunan fabrika binası içindeki makina ve ekipmanlar Demirel'in sahip olduğu Universal Yatırım Holding'e devredildi ve satış tutarı olarak da Öner Ağaç Sanayi'nin Mersin Şubesi nezdindeki hesabına 9 milyon 600 bin dolar tutarında fiktif havale yapıldı. Universal Holding tarafından fabrika binası içindeki makine ve ekipmanların 7 Ocak 2000 tarihinde Era Finansal Kiralama'ya proforma faturada belirtilen 7 trilyon 528 milyar 332 milyon lira bedelle satışı yapıldı.

Aynı tarihte söz konusu makine ve ekipmanlar Beyoğlu 28. Noterliği'nce düzenlenmiş "Düzenleme Şeklinde Finansal Kiralama Sözleşmesi"ne istinaden dört yıllığına Fırsat Tüketim Malzemeleri'ne 18 milyon 157 bin 248 dolar bedelle kiralandı. İşin ilginç yanı, Fırsat Tüketim Malzemeleri firmasının ortakları arasında bulunan İlhan Karakuş'un Öner Ağaç firması ortağı ve Demirel'in evinin hizmetlisi, Bekir Özer'in de Demirel'in şoförü olmasıydı.

Bu arada Öner Ağaç firmasının Mersin'deki fabrika binasında bulunan makine ve ekipmanlarının bir kısmı 2000 yılının Haziran ve Temmuz aylarında sökülerek Belde Nakliyat'ın İstanbul Haramidere'deki deposuna getirildi. Bütün bu işlemlerden anlaşılacağı üzere, Öner Grubu firmaları kredi borçlarının tasfiyesine yönelik olarak ipotekli bulunan kereste fabrikasını Otomobilcilik A.Ş.'ye ve fabrika binası içinde bulunan modern makine ve teçhizatı da Universal Yatırım Holding'e devrederek Demirel'in zimmetine geçirdi.

Bu arada Öner Grubu ile girilen kredi ilişkisi skandalında yaşanan ilginç bir olay da şöyle gelişti: Öner Ağaç Sanayi'ne bina ve demirbaş bedeli olarak yapılan 4 milyon 500 bin dolarlık ödemeler sadece kâğıt üzerinde kayıtlı kaldı. Öner Ağaç Sanayi'nin Mersin Şubesi'ndeki hesabına gelen havale bedelleri ile hesabından çekilen tutarların nakit akışı, Kredi Risk İzleme ve Hukuk İşleri Yönetmeni Murat Budanaz'ın, Özgen Tanuman'dan aldığı talimata istinaden, yaptığı organizasyonla gerçekleştirildi. Budanaz, Universal Yatırım Holding hesabındaki 4.5 milyon doların öncelikle Öner Ağaç Sanayi'nin Mersin Şubesi'nde

bulunan hesabına havale edilmesini sağladı, akabinde söz konusu havale tutarından yapılacak nakit çekim için Merkezi Vezne yetkililerine talimat vererek Mersin Şubesi'nin herhangi bir talebi olmaksızın sabah saatlerinde fiili paranın tarifeli uçakla grup yapılmak suretiyle tedarikini gerçekleştirdi. Daha sonra Mersin Şubesi'ni telefonla arayarak Öner Ağaç Sanayi hesabında bulunan bakiye tutardan firmayı temsile yetkililerin imzasını taşıyan nakit çekme fişlerini ibraz eden şahsa yani Ayhan Tatlıgil'e paranın ödenmesi talimatını verdi.

İstanbul Merkezi Vezne tarafından tedarik edilen efektifler banka personeli tarafından Adana Havaalanı'na getirildi, oradan da Adana Merkezi Vezne elemanlarınca zırhlı araç ile Mersin Şubesi'ne teslim edildi. Aynı gün Demirel'in ortaklığı bulunan Güven Air'e ait uçakla Ayhan Tatlıgil ve yanındaki şahıs Adana Havaalanı'na 15 Eylül 1999 tarihinde saat 14.00'da, 16 Eylül 1999 tarihinde saat 13.35'te, 22 Eylül 1999 tarihinde saat 12.47'de, 23 Eylül 1999 tarihinde saat 13.02'de ve 29 Eylül 1999 tarihinde saat 11.19'da iniş yaptı. Ayhan Tatlıgil ve yanındaki şahıs Adana Şubesi'ne ait araç ile Mersin Şubesi'ne götürüldü. Şubeye kendilerini dahi tanıtmadan firmaya ait imzalı dekontları ibraz etmek suretiyle efektifleri alarak Adana Havaalanı'nda bekleyen uçakla İstanbul'a geri döndüler.

Muhteşem Ekenler: Berdan Tekstil

Muhteşem Ekenler, Demirel ile usulsüz kredi ilişkilerine giren işadamlarından biri. Eski cumhurbaşkanı ve genç Demirel'in amcası Süleyman Demirel'e yakınlığı ile tanınıyor. Ekenler'in isminin karıştığı kredi işlemleri ise şöyle: Murat Demirel başkanlığındaki yönetim kurulunca, 23 Eylül 1999 tarihinde yeterli kredi değerliliği bulunmayan Himak firmasına 5 milyon dolar tutarında kredi limiti tahsis edildi. Bankanın Güneşli Şubesi'nce de firmaya, 30 Eylül 1999-7 Aralık 1999 tarihleri arasında toplam 4 milyon 506 bin 635 dolar tutarında kredi kullandırıldı. Söz konusu firmanın hesabından kullandırılan kredilerden, gerçekte sadece 210 bin dolarlık kısmı firma tarafından kullanılırken, bakiye tutar dolaylı olarak Demirel'e aktarıldı. Hatta firma hesabından firmaya kullandırılmış gibi görünen 2 milyon 100 bin dolar ile firmanın grup şirketi Hidromak'ın sahibi olduğu Sefaköy'deki fabrika binası, Demirel'in dolaylı olarak sahibi olduğu Akdeniz Turizm tarafından satın alındı.

Ayrıca firma kredi hesabına herhangi bir tahsilat yapılmaksızın ve firmanın banka kayıtlarında borcu halen devam ederken, bankanın Genel Müdür vekili sıfatıyla Ümit Öndeş ve Grup Müdürü sıfatıyla Özgen Tanuman'm imzasını havi "ibraname" verilerek firma usulsüz ve suiniyetli bir şekilde ibra edildi.

Diğer taraftan 21 Aralık 1999 tarihinde, Berdan Tekstil'in paravan firma olarak kullandığı, fiilen faaliyetine devam etmeyen ve ortakları arasında bir çoban, bir de kapı bekçisi bulunan Tempoteks'e hiçbir mali tahlil ve istihbarat çalışması yapılmadan yönetim kurulunca kefalet karşılığında 5 milyon dolar tutarında kredi tahsis edildi. Aynı gün, 5 milyon dolar karşılığı firmanın mevduat hesabına aktarıldı. Bu hesaptan da 2 milyon dolar karşılığı 1 trilyon 40 milyar 790 milyon lira aynı gün Osmanlı Bankası Tarsus Şubesi'ne Berdan Tekstil'in büyük hissedarı Muhteşem

Ekenler adına EFT yapıldı, bakiye 2 milyon 999 bin 658 dolar firma hesabında bırakıldı.

Söz konusu kredi ilişkisinde yaşanan en ilginç olay ise bankaya Tasarruf Mevduat Sigorta Fonu (TMSF) tarafından el konmasına rağmen yapılan işlemler oldu. Bankanın fona devredildiği 22 Aralık 1999 tarihinde Kadıköy Şube yetkililerince bankanın o günkü politikası gereği firma hesabında bulunan 2 milyon 999 bin 658 dolar bloke edildi. Ancak aynı gün akşam saatlerinde bankanın genel müdür yardımcıları Ümit Öndeş ve Buket Yengüalp ile Risk İzleme ve Hukuk İşleri Grup Müdürü Özgen Tanuman harekete geçerek, bilgisayar ortamında gerçekleştirilen birtakım işlemlerle firma hesabındaki blokajı genel müdürlükten çözdüler.

Daha sonra, bankanın o tarihteki döviz alış kuru yaklaşık 535 bin lira civarındayken, bu kurun çok üzerinde bir kur uygulanmak suretiyle 703 bin lira üzerinden firmanın cari hesabındaki 2 milyon 999 bin 658 doların bankaca satın alınması gerçekleştirildi ve bu işlem sonucu oluşan 2 trilyon 108 milyar 759 milyon 574 bin lirayı Güneşli Şubesi Himak hesabına havale ederek söz konusu tutarla firmanın 1 trilyon 993 milyar 928 milyon 757 bin lira tutarlı dövize endeksli kredisinin anapara borcu ile 114 milyar 830 milyon 817 bin lira tutarındaki ihracat kredisi anapara ve faiz borcu kapatıldı.

Himak'ın kredilerinin teminatını teşkil etmek üzere tesis edilen gayrimenkul ipotek, bankanın hisselerinin fona devrinden bir gün sonra, 23 Aralık 1999 tarihinde usulsüz bir şekilde fekkedildi. İlgili fek yazısında Murat Demirel ve yönetim kurulu üyesi Mehmet Karakaş'ın isim ve imzaları bulunuyordu. İpotek fek yazısına Egebank'a ait imza sirküleri iliştirildi ve fek yazısı üzerine 16 Aralık 1999 tarihi atıldı. Kısacası söz konusu iki firmaya kullandırılan kredilerin büyük bir bölümü Demirel'e, bir kısmı da Berdan Tekstil'in sahibi Muhteşem Ekenler'e aktarıldı.

Ömer Gülüştür: Vanspor Eski Başkanı

Vanspor eski başkanı Ömer Gülüştür de eski cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'le olan yakın ilişkisiyle tanınıyor. Gülüştür ismi Egebank skandalında eski cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in isminin de gündeme gelmesine neden oldu. Gülüştür'ün de adının karıştığı Harmak Makine skandalı şöyle gelişti:

Gülüştür tarafından Sarıyer'de, üzerine gayrimenkul yapmak amacıyla 550 dönümlük bir arazi alındı. Ancak bu iş için gerekli olan sermaye sağlanamadığından Ömer Gülüştür, eski bir arkadaşı olan Harmak Makina şirketinin yönetim kurulu başkanı Haluk Türkmen'e ortaklık teklifi götürdü. Firma yönetim kurulu tarafından söz konusu proje ile ilgili olarak 3 milyon dolar banka kredisi bulunması yönünde karar alınmasını müteakip, bu doğrultuda gerçekleştirilen finansman arayışları sırasında, Gülüştür ve Haluk Türkmen, Ege Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı Genel Müdürü Melih Akın ile görüştüler ve bu kişi tarafından Egebank Kredi İzleme ve Hukuk İşleri Grup Müdürü Özgen Tanuman'a yönlendirildiler.

Gülüştür ve Türkmen, Özgen Tanuman ile yaptıkları görüşmede kredi taleplerini ve projelerini anlatıp toplam 3 milyon dolar kredi talebinde bulundular. Kredi karşılığında ise ipotek değeri 18 milyon dolar olan 550 dönüm arazinin 380 dönümünü vermeyi teklif ettiler. Tanuman'dan da söz konusu teklifin kendisi tarafından yönetim kuruluna en kısa sürede iletileceği sözünü aldılar. Gülüştür ile Türkmen gerekli olan evrakları hazırlayıp Tanuman'a teslim ettikten birkaç gün sonra Gülüştür, Tanuman tarafından aranarak bankaya çağrıldı ve genel müdür vekili Ümit Öndeş ile tanıştırıldı. Kendisine talep ettikleri kredinin çıktığı, ancak bazı evrakları acele imzalamaları gerektiği, mesai saati geçtiğinden bu işler için birisinin görevlendirildiği söylendi. Daha sonra söz konusu kişi ile Haluk Türkmen'in ofisine gidildi ve bu

kişi tarafından bir kısmı boş, bir kısmı matbu olan evraklar Gülüştür ve Türkmen'e imzalatıldı.

Egebank Yönetim Kurulu tarafından, mevcut mali yapısı ile hiçbir kredi değerliliği bulunmayan söz konusu firmaya 7 Aralık 1999 tarihinde toplam 12.5 milyon dolar kredi tahsis edildi ve ilk aşamada 8 milyon 8 bin dolar kredi Merkez Şube üzerinden kullandırılmak istendi. Merkez Şube Müdürü'nün söz konusu krediyi kullandırmak istememesi üzerine, işlem Bahçekapı Şubesi'ne kaydırıldı. Bahçekapı Şubesi Kurumsal Pazarlama Yönetmeni, kredinin teminatsız olduğunu belirterek kullandırılmasına karşı çıktı. Buna rağmen, Özgen Tanuman ve şube müdürünün baskısıyla kredi kullandırıldı.

Ömer Gülüştür 17.12.1999 tarihinde Tanuman tarafından telefonla aranarak bir-iki saatliğine arabası istendi, bunun üzerine makam arabasını Egebank'a yolladı. Bahçekapı Şubesi'nden kullandırılan kredinin ödemesi daha önce üzerine imza alınan boş dekontlar kullanılarak Merkez Şube üzerinden 500 bin dolar ve 7.5 milyon dolar olmak üzere iki seferde yapıldı.

Çekilen 500 bin doların 200 bin doları Tanuman'ın talimatına istinaden Murat Budanaz tarafından Ömer Gülüştür'ün oğluna verildi; 300 bin dolar ise Tanuman'da kaldı. 7.5 milyon dolarlık tutar da Gülüştür'ün makam arabası ile Demirel'e ait Universal Yatırım Holding binasına götürüldü; yolda arabaya binen Demirel'in mutemedi Ayhan Tatlıgil tarafından holding binasında bulunan kasaya kondu.

Egebank skandalının siyasi boyutu dendiğinde akla ilk olarak, bankanın sahibi Murat Demirel'in amcası ve dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel geliyor. Bankayla şaibeli kredi ilişkilerine giren birçok ismin Süleyman Demirel'in yakını olması ve bu kişilerin operasyon doğrultusunda verdikleri ifadeler, olayın siyasi boyutunu ortaya koyması bakımından oldukça ilgi çekicidir.

Bunlardan, bankanın Kredi Risk İzleme ve Hukuk İşleri Grup Müdürü Özgen Tanuman'ın, İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesi'ne verdiği 2000/290 E no'lu dosyadaki ifade işadamı-siyasetçi-bürokrat ilişkisini açıkça ortaya koyar nitelikte.

Tanuman diyor ki: "1999 yılı Kasım ayının sonlarıydı; bir gün bankanın Genel Müdür Vekili ve aynı zamanda benim doğrudan bağlı olduğum amirim Ümit Öndeş, benimle görüştü. Ömer Gülüştür'ü şahsen tanıdığını, Vanspor'un kulüp başkanı olduğunu, aynı zamanda dönemin cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'le de yoğun ilişkileri olduğunu söyledi. Ömer Gülüştür'le de yaptığım görüşmede; 20 milyon dolar civarında kredi aradığını, aynı zamanda dönemin cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'le çok yakın dostlukları olduğunu, uzun yıllar siyasi mücadelelerinde hep birlikte olduklarını, Türkiye'ye ilk özel uçağı kendisinin getirdiğini, Demirel'in başdanışmanı Hayri Bey'in (Hayri Baba olarak bahsediliyor, gerçek adı Hayrettin Gökdemir) Egebank ile yaptığı kredi görüşmelerinden haberi olduğunu, Murat Demirel'in babası Şevket Demirel'i de şahsen tanıdığını anlattı. Ömer Gülüştür'le yaptığım bir başka görüşmede ise, Harmak firmasının çok itibarlı bir firma olduğunu, firmanın sahibi Haluk Türkmen'in Süleyman Demirel'in sınıf arkadaşı olduğunu, çok iyi tanındığını, bu krediyi istediğini, bu krediyi mutlaka alacağını, daha bir-iki gün önce bankanın tek sahibi Murat Demirel'in amcası, zamanın cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'i makamında ziyaret ettiğini, Cumhurbaşkanı'ndan yardım sözü aldığını, Demirel'in başdanışmanı Hayri Bey'in de, bu kredi talebini yakinen takip ettiğini söyledi. Beni de 'pişmiş aşa su katmakla' suçladı, sonra da nereden öğrendiğini bilmediğim bir şekilde sadece doğduğum, üç yaşında ayrıldığım, hayatımın bugüne kadarki sürecinde de adımımı dahi atmadığım şehirle 'hemşehrilik' yaklaşımı sergilemeye çalıştı."

Ayşenur Esenler: Demirel'in Eşi

Ayşenur Esenler ne Egebank yönetiminde, ne de Demirel'in diğer şirketlerinde görev almasına rağmen Egebank skandalının kilit isimlerinden biri oldu. Operasyon çerçevesinde yakalanan kişilerin verdikleri ifadeler doğrultusunda tutuklanarak cezaevine konan Esenler, Demirel'in bankanın içini boşaltmasında rol oynamasa da, iddialara göre, paraların yurtdışına çıkarılmasında önemli bir rol üstlendi. Bankadaki mevduat Esenler aracılığıyla Esenler'in Amerika'da yaşayan annesine gönderildi. Tutuklanmadan önce sevgili olan Esenler ve Demirel, tutuklandıktan sonra cezaevinde evlendiler.

Mehmet Karakaş: Bürokrat

Egebank skandalının siyaset ve bürokrasi ayağının en somut örneklerinden biri de Hazine Müsteşarlığı tarafından bankaya yönetim kurulu üyesi olarak atanmış olan Mehmet Karakaş olayında görüldü. Karakaş, Bankalar Yeminli Murakıpları'nın hazırladığı raporlar doğrultusunda, bankaya el konma tarihi olan 22 Aralık 1999 tarihinden 6 ay önce Egebank'a yönetim kurulu üyesi olarak atandı. Asli görevi hazırlanan raporlar doğrultusunda gerçekleşen olayları takip etmek olan Karakaş dümene uyar ve birçok usulsüz kredi skandalına imza atar. Eski bir İş Bankalı olan ve İş Factoring Genel Müdürlüğü yapan Karakaş, her ne kadar daha sonra operasyon çerçevesinde verdiği ifadede inkâr da etse, bankanın içinin boşaltıldığı yolunda uyarıda bulunmaz. Hatta Karakaş bankanın Tasarruf Mevduat Sigorta Fonu'na (TMSF) devrinden sonra başlatılan incelemelerde de zorluk çıkarır ve görevlendirilen avukatları engeller.

Yasemin Altıparmak: Sekreter

Murat Demirel'in sekreteri Yasemin Altıparmak'ın verdiği ifadeler çok ilginçtir. Egebank'a el konacağının Demirel'e önceden haber verildiği iddialarını kuvvetlendiren bu ve benzeri ifadeler, Egebank skandalının siyaset ve bürokrasi ayağını açıkça ortaya koydu.

Egebank olayında yaşanan en büyük skandallardan biri, aynı tarihte el konan diğer bankalara 08.30'da gidilirken Egebank'a saat 09.30'da gidilmesiydi. Bu saat farkı bugüne kadar kimse tarafından açıklanmadı. Demirel ve çevresinin bankaya el konacağını önceden öğrendiği, operasyon kapsamında gözaltına alınan kişilerin verdikleri ifadelerle çok net bir şekilde belli oldu.

Örneğin Egebank çalışanı Sevtap Arslan, ifadesinde, 22 Aralık 1999 gecesi boş valizlerle bankaya geldiğini söyleyip şöyle devam ediyor: "O gece bankaya el konulduğu haberini aldım. Avrupa'da kurulacak üç ayrı banka ile ilgili kendi el emeğim olan dosyalarımı almak amacıyla bankaya gittim. Bankada kalabalık olduğunu gördüm ve dosyaları çantaya koyarak evime getirdim."

Yukarıda sözünü ettiğimiz Demirel'in sekreteri Yasemin Altıparmak'ın ifadesi daha da çarpıcıydı: "Bankaya el konulmadan bir gün önce Demirel'in araması üzerine içinde ne olduğunu bilmediğim 20 koliyi evine gönderdim."

Bu ifadelerin yanı sıra yaşanan şu gelişmeler de olayın siyasi boyutunu ortaya koyması açısından oldukça önemliydi: Bakanlar Kurulu 22 Aralık 1999'da yeğen Demirel'in sahip olduğu Egebank ile birlikte beş bankaya daha el koydu. Ancak el koyma işleminden yaklaşık 6 ay önce, Bankalar Yeminli Murakıpları tarafından Egebank'ın içinin boşaltıldığı tespit edilmişti. Hatta murakıplar tarafından Mayıs ayında hazırlanan raporda, Egebank yöneticileri hakkında "emniyeti suiistimal" suçundan soruşturma açılması dahi talep edilmişti.

Rapor dönemin Hazine Müsteşarı Yener Dinçmen'e gönderildi. Dinçmen raporu yine dönemin Devlet Bakanı Hikmet Uluğbay'a gönderdi ve Uluğbay da "olur" verdi. Uluğbay'ın "olur" vermesinin ardından dosya Şişli Cumhuriyet Savcılığı'na gönderildi.

Bu arada, daha sonra derinlemesine irdeleyeceğimiz bir konu olan Devlet Bakanı Hikmet Uluğbay'ın intihar girişimi gündeme geldi. Bunun ardından Yener Dinçmen istifa etti ve göreve Selçuk Demiralp getirildi. Bankalar Yasası'nda yapılan değişiklikler nedeniyle, Şişli Cumhuriyet Savcılığı Egebank dosyasıyla ilgili olarak Hazine Müsteşarlığına başvuruda bulundu. Savcılık başvurusunda, Bankalar Yeminli Murakıplarının Egebank yöneticileriyle ilgili hazırladığı raporun, yeni yasaya göre suç teşkil edip etmediğini sordu ve bu konuda Hazine'den görüş istedi.

1999 yılı Haziran ayında, murakıplar tarafından hazırlanan raporda "Egebank'ın 300 trilyon lira özkaynak açığı olduğu ve bankaya el konması gerektiği" ibaresi yer almasına rağmen müdahale edilmediği için Demirel, söz konusu bu kritik son altı ayda Egebank'tan 250 milyon dolar fazladan hortumladı. Bu hortumlama işlemi daha önceki dönemlere bakıldığında oldukça yüksek ve çok kısa bir sürede gerçekleşmiş işlemlerdi.

Kısacası, gizli tutulması gereken bu rapordan Egebank'ın sahibi Demirel'e bahsedildi. Aslına bakılırsa Bankalar Yeminli Murakıpları, tam iki yıl önce, Egebank'ın tasfiye edilmesi yönünde devlet yetkililerine rapor vermişti. Ancak ne hikmetse "Yahu bu rapor da şimdi nereden çıktı?" sorusuyla karşılaştılar ve rapor, bir daha ortaya çıkmamak üzere çekmeceye kondu. Bu arada bankada işler iyiden iyiye çığırından çıktı.

Skandalın patlak vermesiyle birlikte ortaya çıkan şok kamera görüntüleri, el koyma kararının alındığı gece Egebank'ta yaşanan hareketliliğin nedenini ortaya koydu. Demirel ve çevresi bankaya el konulacağını öğrenir öğrenmez koliler ve patates çuvallarıyla para ve çok gizli evrakı tek tek bankadan çıkarmışlardı.

Nail Keçili: Reklamcı

Nail Keçili, belki de Egebank skandalında Murat Demirci'den sonra en önemli ve merkezi isim. Çünkü Keçili hem Murat Demirel'le yakın bir ilişki içindeydi, hem de bankayla birçok usulsüz işlem gerçekleştirdi. Skandalın siyasi boyutu açısından da çok önemli bir yer işgal eden Keçili önce genç Demirel'le kişisel ilişkisini yalanlamaya kalktı. Fakat onun Demirel'e yazmış olduğu mektup ikilinin ilişkisini tüm çıplaklığıyla gözler önüne sermede gecikmedi. Keçili-Demirel arasında yaşanan usulsüz işlemleri şöyle sıralamak mümkün:

Murat Demirel, Egebank'ın mevduatını artırmada günümüzün en önemli iletişim araçlarından biri olan reklam kampanyalarına özel önem verdi. Buna uygun olarak reklam piyasasının en önemli ismi Nail Keçili ile temasa geçti ve kısa sürede bu ikili birçok usulsüzlüğü birlikte kotardı. Egebank, bir dönem reklamlarında Metin Akpınar gibi ünlü sanatçıları oynattı ve "250 dolara ve marka bile yüksek faiz" sloganıyla, işçinin, memurun ve bütün çalışan kesimin küçük tasarruflarını kendisine yönlendirmede büyük başarı gösterdi.

Banka yönetim kurulu kararıyla 1999 yılı reklam ve ilan giderleri ile ilgili olarak bütçe ve harcamalar yetkisi TL bazında 16 trilyon 532 milyar 982 milyon 762 bin 150 lira (40 milyon dolar) olarak tahsis edilmesine karşın Demirel yetkisiz olarak verdiği talimatlar ve onaylarla 1999 yılında 14 trilyon 838 milyar 502 milyon 402 bin 478 lira tutarında bütçe aşımına uğrattı.

Bu arada, Demirel ve bankanın o dönemki yönetim kurulu üyesi Aydoğan Semizer'in imzaladıkları yazıya istinaden, Keçili'nin sahip olduğu Cenajans/Grey Reklamcılık A.Ş.'ye yönetim kurulu kararı olmaksızın bir yıl süre içinde 1 milyon 149 bin 995 dolar tutarın TL karşılığı olan 413 milyar 816 milyon 357 bin 229 lira, daha sonra yine Demirel'in tek başına imzaladığı yazıya istinaden 287 bin 500 dolar karşılığı olan 139 milyar 612 milyon 316 bin 548 lira olmak üzere yetkisiz ve usulsüz olarak taahhüt, talimat ve onaylarla 30 Eylül 1998

ve 30 Kasım 1999 tarihleri arasında 15 adet fatura karşılığında toplam 1 milyon 437 bin 495 dolar tutarın karşılığı olan 553 milyar 428 milyon 673 bin 777 lira halka ilişkiler ve danışmanlık ücreti ödendi.

İşin ilginç yanı, ödenen bu paralar karşılığında bankaca herhangi bir hizmet alınmamasıydı. Keçili ve Demirel, bunlara ek olarak, planlı ve sistemli hareket ederek usulsüz bir şekilde Cenajans/Grey Reklamcılık'ın daha önce Universal Yatırım Holding adına düzenlediği ve Universal Yatırım Holding tarafından KDV hariç 3 trilyon 954 milyar 300 milyon 100 bin liralık kısmı ödenen toplam 4 trilyon 899 milyar 706 milyon 896 bin 500 liralık 5 adet faturayı banka TMSF'ye devredildikten sonra 4 trilyon 961 milyar 202 milyon 889 bin 500 lira tutarında banka adına tekrar düzenlediler.

Reklam harcamalarında yapılan usulsüzlükler sadece Nail Keçili ile yapılanlarla sınırlı değildi tabii ki. Demirel'in kendi şirketlerine ve ilişkide olduğu bazı firmaların pano, basım, promosyon ve ilan gibi harcamalarına ait toplam 24 milyar 916 milyon 389 bin 335 lira ve 56 bin 790 dolarlık tutarlar da yine Demirel'in talimatları ile bankanın reklam ve ilan giderlerinden karşılandı.

Egebank Yönetim Kurulu, herhangi bir kredi teklifi olmamasına rağmen Keçili'nin hissedarı olduğu Cen Havacılık firmasına Egebank Merkez Şubesi'nin kredi kullandırması yolunda karar aldı. Kredinin kullandırılması aşamasında hiçbir teminat alınmadığı halde, bizzat Murat Demirel'in telefon talimatları ile 21 Temmuz 1999 ve 22 Temmuz 1999 tarihlerinde 4 milyon dolar kredi iki dilim halinde firmaya kullandırıldı. Firmaya kullandırılan kredinin akabinde, firmanın yönetim kurulu başkanı Nail Keçili, yönetim kurulu başkan vekili Murat Soysal ve yönetim kurulu üyesi Yılmaz Özdemir firmadan istifa ederek ayrıldı.

Onların ayrılmasının ardından firmanın yönetim kurulu başkanlığına Murat Demirel ile sevgilisi Ayşenur Esenler, yönetim kurulu başkan vekilliğine Demirel'in gizli ortağı olduğu Meksa Yatırım'ın sahiplerinden Hakan Ferhatoğlu, yönetim kurulu üyeliğine de Demirel'in avukatı Suat Çelebi seçildi. Bu değişikliğin arkasından firmanın adresi de, İstanbul Taksim Gümüşsüyü Dünya Sağlık Sokak

Sağlık Apt. No: 27/4 olarak değiştirildi. Bu arada herhangi bir bedel karşılığı olmaksızın krediyi kullandırma tarihi olan 21 Temmuz 1999 tarihinden çok kısa bir süre sonra, 2 Ağustos 1999 tarihinde Demirel ile organik bağı olan şahısların ortak olduğu Akdeniz Turizm'e, Cemal Çelik'e, Ayşenur Esenler'e, Hakan Ferhatoğlu'na ve Suat Çelebi'ye hisse devri yapıldı.

Ayrıca Demirel'in firması Universal Yatırım Holding ve Demirel'in de ortağı olduğu Güven Hava Yolları'nın 19 Kasım 1999 tarihinde Egebank Genel Müdürlük adresinde yapılan Olağan Genel Kurul toplantısında Nail Keçili yönetim kurulu başkanı seçildi. Kısacası yapılan bu planlı organizasyonlarla verilen kredi Murat Demirel'in malvarlığına aktarıldı.

Keçili'den Demirel'e Mektup Var

Egebank skandalının bürokrasi ayağını ortaya koyması açısından Nail Keçili ile Murat Demirel arasındaki ilişkiyi çok açıkça ortaya koymakta fayda var. Özellikle Keçili'nin Demirel'e gönderdiği "çok özel" mektupta adı geçen isimler oldukça dikkat çekici. Keçili'nin 22.03.2000 tarihinde Demirel'e yazdığı mektup şöyle:

"Kıymetli, değerli kardeşim Murat,

Tartışılmaz bir sevgi ve kardeşlik ile birbirimize bağlılığımız tartışılmaz. Geç, yeni, fakat çok sağlam iki yakın olarak... Ben mutluyum ve bununla iftihar ediyorum. İş hayatının ne kadar gaddar ve acımasız olduğunu ise tartışmıyorum. İkimiz de iş dünyasında yaşıyoruz. Meselelerle karşılaşmamız, avukatlara gitmemiz çok doğal.

Ben birlikte çalıştığım, inandığım, hizmetinde bulunduğum kişi ve kuruluşlara kendince bağlanan bir adamım. Aksi halde bu denli başarılı olmamız mümkün değildi. Senle özel zaaf ve bağlılığımız ise bu ilişkiyi daha girift bir hale sokmuştur.

Egebank meselesinin Cenajans Grey'i ne denli sıkıntıya soktuğunu, seni sıkmamak, üzmemek için birçok karşılaştığımız olayı sana intikal ettirmediğimi bilmeni isterim. Örneğin ortağımız olan Grey, Egebank alacakları ile ilgili bankayla direkt temasa geçmiş ve bankadan, üstelik fondan aldığı cevap karşısında ilişkilerimiz çok hassas bir duruma girmiştir. Çünkü, Egebank'tan alınan Cenair kredisi, arkasında holdingin malum meselesi sebebiyle, ajansa bu paranın ödenmeyeceği kesin ifade edilmiştir. Ajansın girdiği bu zararı da Grey International, benim hisselerimden zarar edilen oranda hisse almak şekliyle karşılamak istemekte. Onlarla da savaşacağız.

Ankara'da Tuncer aradı. Sana ulaşıp çok ciddi edindiği istihbaratları intikal ettirecek. Sana haberleri iyi. Bana kötü. Meseleyle bizzat Başbakanlık Müsteşarı meşgul. Bankayı mahkemeye vermekle hata

etmişiz. Zira banka herkese parasını öderken, sadece Cenajans Grey'e ödemiyorsa, bu demek ki, pürüzler sebebiyle bu parayı ödemeyecek. Uçak meselesi de kilitlendi. İki yol var. Birincisi Cenair kredisini Güven Air'in yüklenmesi veya geri ödemesi. İkincisi, Cenair'in ve Privair'in müşterek müracaatları, Cenair'in muvafakati ile haliyle ve Beechkraft'a müracaat edeceğiz. Bu arada uçağın taksitlerini ödememiz sebebiyle, kefil de Cenajans Grey olduğu için Cenajans Grey bir de sahibi olamayacağı uçağın taksitlerini ödeyecek. Şimdi yeniden arkadaşlarımız farklı yollardan uğraşmaya başladılar. Bu konuda sizden Cenair için bazı yetki ve evrak taleplerimiz olacak. Ciddi endişemiz, devir için Maliye'nin müsaade etmeyeceği.

Ankara ilişkileri için, dün akşam, arkadaşlara iletmem için benimle görüşeceğini Tuncer'e söylemişsin. Benden müspet menfi cevap beklediklerini ifade ederler. Ben kendisine "Murat Bey'le direkt konuş, ben bu işte, işin içinde olmak istemiyorum" dedim. Bilgin olsun lütfen, bu arkadaşların hizmetlerini istiyorsan, sen uygun gördüğün koşul ve şeraitle, onlar da bu hizmeti verebileceklerse lütfen görüş.

Ahmet Pekin kanalıyla, seninle bizzat görüşerek, bir yere getirmek istenilen holdingin, bankadan alacağı medya paraları için, Dinç Bey katiyetle ilgilenmedi. Onun da tavsiyesi, Ahmet'e de daha evvel söylemiş, diğer alacaklılarla olduğu gibi size temdi etmemiz. Bu konuda sizden çok ricalarımızla sağlanan müspet menfi cevap alamadık. Bu da bankadan parayı alamamamızın ikinci büyük önemli etkeniydi.

Bankanın inancı, yapılmak istenen kredi ve holding işi Murat ve Nail beylerin planlı programlı icraatlarıdır.

Bu vebali taşımak ayrıca beni çok üzüyor ve ortağıma karşı da tatsız bir hüviyete sokuyor. Bu sebepten tüm alacakları temdit etme istek ve yolundayız. Ayrıca otuz yıllık meslek hayatımızda gelen hacizlerle uğraşır olduk.

Bu vesileyle ciddi bir üzüntümü dile getirmek istedim. Emrin üzerine, sana tahsis edilen otomobili adamların bayram öncesi getirip ajansa bırakmışlar. Bana ufacık bilgi verilseydi, ben adamlarıma karşı aptal hüviyetine bürünmezdim. Otomobil içinde anahtarı unutmuşlar, sağ ön

kapıyı levyeyle kanırtarak kapı açma operasyonu yapmışlar. Eksoz ve katalizörü parçalamışlar. Tüm kapı menteşeleri kırılmış sağ önden başlayan, tüm araba boyu süren kazınarak yapılmış çiziği anlamak mümkün değil. Bunları sana çok yakın Nail olarak söylemem lazım olduğu için söylüyorum.

Yoksa bu değil seninle bir araba konuşulmaz aramızda.

Emin ol adamlarınla konuşmayı çok düşündüm. Fakat vazgeçtim. Sana söylemeden edemedim. Ha benim malım, ha senin malın, gâvur malı değil....

Bu mektubu bir serzeniş, bir kritik mektubu olarak değerlendirme lütfen. Özdeşleşmiş kardeşliğimiz devam edecekse, birbirimizden düşüncelerimizi saklamamalıyız. Benim kalbim sever, gönlüm geniştir bilesin.

Bu leasing meselesi için de kendini üzme. Unut gitsin.

Biraz sonra gene önemli bir prezantasyona gidiyorum.

Benim için dua et.

Sevgilerimle

M. Nail Keçili"

Murat Demirel'le çok iyi ilişkiler içinde olduğu yazdığı mektupta da ortaya çıkan Nail Keçili'nin gerek piyasalarda gerekse siyaset sahnesindeki gücü neredeyse tartışılmaz bir nitelikte. Özellikle Egebank’a el konmasından sonra bankayla ilgili olarak büyük medya grupları nezdinde reklam ambargosu koydurması bunun en önemli kanıtı.

Keçili, Doğan ve Bilgin gruplarına gönderdiği yazıyla Egebank'ın reklam ve ilanlarının gazete ve televizyonlarda yayınlanmamasını talep etti. Doğan ve Bilgin grupları da, nakit akışı sağlamak için gayrimenkul satış

ilanı vermek isteyen Egebank'ın ilanlarını yayınlamayarak bu ambargo kararına uydu.

Hatice Behlül Özbay: Kayınvalide

"Kasırga operasyonu" diye adlandırılan Egebank skandalında nedense siyasetçi ve bürokratların rolleri bugüne kadar göz ardı edildi, bunların üzerine gidilmedi. Murakıplar tarafından belirli dönemlerde denetlenen, hatta içinde daima Hazine Müsteşarlığı tarafından atanmış ve her türlü işlemden haberdar bir yetkili bulunan bir bankada bu denli fütursuzca hortumlama nasıl yapılabilmişti? Bunun mutlaka bir açıklaması olmalıydı. Ancak bugüne kadar bu soruya cevap aranmadı, hatta sorunun sorulmuş olduğu bile şüphelidir.

Bu olayların yanı sıra Egebank operasyonu aşamasında ortaya çıkan Hatice Behlül Özbay ismi de olayın siyaset ve bürokrasi ayağını ortaya koyması açısından oldukça ilginçti. Tabii ki Özbay olayı da sürekli olarak gizlenmeye çalışıldı. Ne var ki Egebank skandalında karşılaşılan gerçekler örtülemeyecek kadar açık ve netti. Nasıl mı? Gelin birlikte bu konuyu derinlemesine irdeleyelim:

Egebank Yönetim Kurulu'nun 16 Eylül 1998 tarihli kararıyla GoldBis Tarım firmasına kullandırılan 1 trilyon 662 milyar 900 milyon tutarındaki kredi çok ilginç isimlerin ortaya çıkmasına neden oldu. Bu paranın 69 milyar 375 milyon lirası Hatice Behlül Özbay isimli bir şahsın Vakıfbank Taksim Şubesi'ndeki hesabına yattı. Paranın 1 trilyon 316 milyar 25 milyon lirası Aydoğan Semizer'e, 277 milyar 500 milyonu ise Esat Erkuş'a gitti. Hatice Behlül Özbay ismi sıradan bir isim değildi. Bu ismin Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı DSP'li Hüsamettin Özkan'ın kayınvalidesi olduğu ortaya çıktı. Bu arada GoldBis Tarım firmasına kullandırılan 1 trilyon 662 milyar 900 milyon tutarındaki kredi daha sonra iki adet paravan firmaya kullandırdan kredilerle kapatılacaktı.

Egebank skandalında siyasetçi ve bürokratların sorumluluğu konusunun ısrarla üzerine gidilmesine neden olan en önemli gelişme, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Hüsamettin Özkan'ın kayınvalidesi Hatice Behlül Özbay'ın bankanın içinin boşaltılması

olayına adının karışmasıydı. Nitekim bu olay Ankara'da siyaset arenasını kökten sarstı. Bu skandalın izlerinden sıyrılabilmek için başta Başbakan Bülent Ecevit olmak üzere, kamuoyunda dürüst birimaja sahip olan birçok yetkili çelişkili açıklamalar yapmak zorunda kaldılar.

Özkan'ın kayınvalidesinin adının karıştığı skandal şöyle gelişti: Egebank'tan GoldBis Tarım, Alara Turizm ve Migi Tekstil firmalarına (paravan şirketler) toplam 3.880.100.000.000 lira (6 milyon dolar) kredi kullandırıldı. Kullandırılan krediler adı geçen firmaların temsilcileri olarak gözüken sanıklardan Özkul Arkadaş ve Emrullah Nüzhet Altınel adlı şahıslara nakit ödenmiş gibi gösterildi. Ancak gerçek anlamda nakit bir ödeme yapılmadı ve şirket temsilcileri, Egebank'ın Merkez Şubesi'nden kredi adı altında, gönderilen paraları aynı gün Aydoğan Semizer, Esat Erkuş, Murat Demirel ve Hatice Behlül Özbay'ın şahsi mevduat hesaplarına aktardılar. Söz konusu tutar Hatice Behlül Özbay (69 milyar karşılığı 250 bin dolar), Aydoğan Semizer (1.3 trilyon lira) ve Esat Erkuş (geriye kalan miktar) şeklinde paylaşıldı."

Olayın patlak vermesi ile birlikte Şişli Cumhuriyet Savcılığı yaptığı inceleme sonucunda dosyayı, Murat Demirel, Aydoğan Semizer, Esat Erkuş, Özkul Arkadaş, Emrullah Nüzhet Altınel, Erol Ergin ve kayınvalide Özbay'ı "cürüm işlemek için çıkar amaçlı teşekkül oluşturmak suretiyle banka aracı kılınarak dolandırıcılık" suçundan İstanbul DGM'ye gönderdi. Şişli Cumhuriyet Savcılığı tarafından DGM'ye gönderilen hazırlık evrakında Bankalar Yeminli Murakıpları tarafından hazırlanan 27.06.2000 tarih ve R-l, R-l, R-l sayılı raporlar ve ekleri yer aldı.

Kayınvalide'ye mi, "Siyasi Fon"a mı?

Olayın 8 Ekim 2000 tarihinde ortaya çıkmasından sonra bugüne kadar cevaplanamayan birçok soru art arda gündeme geldi. Kayınvalideye para transferinin 18 Nisan 1999 seçimlerinden önce yapılıp yapılmadığı, paranın aslında kayınvalide Özbay'ın şahsına değil de Özbay'ın Vakıfbank Taksim Şubesi'ndeki hesabı kullanılarak "siyasi bir fona aktarılıp aktarılmadığı" sorularına halen cevap bulunamadı. Egebank'tan paravan şirketlere verilen ve avukat Aydoğan Semizer-Esat Erkuş-kayınvalide üçlüsü arasında paylaşıldığı belirtilen toplam 3 milyon dolarla ilgili çok ilginç bir iddia daha ileri sürüldü: Semizer ve Erkuş'un aldığı söylenen paralar da Kayınvalide'ye verilmişti. Bunu bizzat Vakıfbank Taksim Şubesi yetkilileri söylüyordu ancak bu iddia bir türlü resmiyete dökülemiyordu.

Bu arada Başbakan Yardımcısı Hüsamettin Özkan, kayınvalide skandalının ortaya çıktığı günden itibaren uzun süre sessizliğini korudu. Hiçbir açıklama yapmayan Özkan, perde arkasında haberlerin kesilmesi açısından birtakım girişimlerde bulundu ancak başarılı olamadı. Ve 15 gün sonra Başbakan Bülent Ecevit, daha sonra skandalla ilgili olarak tutuklanacak olan Aydoğan Semizer'in ifadelerine binaen kayınvalidenin "suçsuz" olduğu yolunda açıklama yaptı. Kimse tarafından inandırıcı bulunmayan bu açıklamanın ne kadar yersiz olduğu ise birkaç ay sonra ortaya çıktı. İstanbul DGM, Özkan'ın kayınvalidesi hakkında dava açtı. Kasırga soruşturmasında adı geçen 36 sanıktan biri olan kayınvalide Hatice Betül Özbay'ın "cürüm işlemek amacıyla oluşturulan teşekküle bilerek yardımda bulunmak" suçundan bir yıla kadar hapis istemiyle yargılanmasına karar verildi.

Nuh Mete Yüksel: Savcı

Birileri, kayınvalide olayı başta olmak üzere, skandalın siyaset ve bürokrasi ayağının üstünü örtmeye çalışırken, kamuoyu, bu ve buna benzer skandalların üzerine gidebilecek, karanlıkta kalan noktaları aydınlatabilecek yürekli birilerini umutla bekliyordu. Ankara DGM Savcısı Nuh Mete Yüksel işte tam da bu beklentiye cevap vermeye soyundu. Yüksel, hortum olayında siyasetçi ve bürokratların sorumluluğunu ortaya koyacak bilgi ve belgeleri toplayarak işe başladı. Yüksel özellikle kayınvalide olayına özel bir önem veriyordu. Bunun yanı sıra operasyonlarda sorumluluğu bulunan bürokratlarla ilgili olarak Bankacılık Üst Kurulu Başkanı Zekeriya Temizel'den bilgi istedi. Ancak Temizel'den, "benim bürokratlarım temiz," cevabını aldı. Gün geçtikçe savcı Yüksel'in de önü tıkandı ve hareket alanı iyice daraltıldı.

Oysa savcı Yüksel'e çok ilginç bilgiler ulaştırılmıştı. Özellikle kayınvalide skandalını açığa kavuşturacak bir tanıktan bahsediliyordu. Savcı Yüksel'e, tanığın işinden olma korkusuyla konuşmaktan çekindiği iletilmişti. Ancak kimi güçler savcı Yüksel'in ilerlemesini engelleyecekti.

Hikmet Uluğbay: İntihar

Bugüne kadar hâlâ tam olarak netliğe kavuşmayan bir olay da dönemin ekonomiden sorumlu Devlet Bakanı Hikmet Uluğbay'ın intihar girişimi. Türkiye'yi karıştıran bu intihar girişiminin söz konusu olaylarla bağlantılı olmadığını söylemek oldukça güç. İsterseniz olayların seyrine bir göz atalım:

Egebank'a ait Bankalar Yeminli Murakıbı Raporu, 1999 yılının Nisan-Mayıs aylarında Hazine Müsteşarlığı'na ulaştı. Aynı tarihlerde İMKB'de garip bir kriz patlak verdi. 30 Haziran Çarşamba günü ansızın işlemler değişmeye başlamış, işlem hacmi 143.5 trilyona fırlamıştı. Tesadüfe bakın ki o günden itibaren İstanbul piyasasında devalüasyon-konsolidasyon söylentileri de ayyuka çıkıyordu. Ertesi gün, yani 1 Temmuz Perşembe günü işlem hacmi 152.8 trilyon olacaktı.

O sabah önce Başbakan Ecevit'in "Konsolidasyon ve devalüasyon yok" açıklaması, ardından "Kara Cuma" geldi: işlem hacmi 172.7 trilyon. Üstelik bunun 104 trilyonu öğleden sonra gerçekleşmişti. "Kara Cuma"dan sonraki pazartesi günü borsa normal seyrine dönecekti. Yani çarşamba, perşembe ve cuma günleri birileri, borsada bir fırtına estirmişti.

Bu gelişmeler üzerine, Hazine Müsteşarlığı'na vekâleten bakan Cüneyt Sel istifa etti, aynı gün (6 Temmuz) Selçuk Demiralp Hazine Müsteşarlığı'na getirildi. Böylece Selçuk Demiralp, 4 Mayıs'ta istifa etmiş olan Yener Dinçmen'in yerine, müsteşarlık makamını asaleten doldurmuş oldu.

Hazine Müsteşarı Yener Dinçmen'in istifasının, tam da Egebank ve diğer bankalar hakkındaki murakıp raporlarının verildiği tarihe denk gelmesi sadece bir tesadüf müydü? Yine aynı tarihlerde Hazine'den sorumlu Hikmet Uluğbay'ın intiharı da mı tesadüftü? Uluğbay 6 Temmuz 1999'da geceyarısı 00.15 sularında Ankara Ümitbey Beta Sitesi'ndeki evinde "intihar etti". Ambulans şoförü, çağrı üzerine 3 dakikada

Uluğbay'ın evine ulaştı. Ambulans eve geldiğinde, Başbakan Yardımcısı Hüsamettin Özkan eşofmanlarıyla Uluğbay'ın evindeydi. Acaba Özkan zaten o evde miydi? Uluğbay'la daha önce aralarında bir tartışma geçmiş miydi? Aksi takdirde Özkan, üç dakikada gelen ambulanstan daha hızlı hareket ederek nasıl Uluğbay'ın evine ulaşmıştı?

Bu olayla ilgili olarak çok şey anlatılıp çizildi, ama konuyu bizzat bilen ancak ismini açıklamak istemeyen bir milletvekilinin anlattıkları ise yaşananları bütün açıklığıyla ortaya koyuyor. İşte söz konusu milletvekilinin ağzından Hikmet Uluğbay'ın intihar ettiği gecenin öyküsü:

"Kimi DSP milletvekilleri haftada bir yerde fasıl düzenlemek için bir araya gelirler. Her hafta birinin evinde yer içer ve eğlenirler. O gün de Çankaya eski belediye başkanı Doğan Taşdelen'in evinde toplanılacaktı. Toplanma saati her hafta olduğu gibi 20.30'du. Ancak o gün, her hafta toplantılara hiç aksatmadan katılan bir bakan, toplantıya iki saat geç geldi ve bir başka bakanla yapmış olduğu tartışmayı çok sert bir dille diğerlerine anlattı. Toplantıya geç gelen bakan Hüsamettin Özkan, tartıştığı kişi ise Hikmet Uluğbay'dı. Her iki bakanın anlaşamadıkları konu mali yapıları iyice bozulmuş ve el konulması gerektiği murakıp raporlarıyla tespit edilmiş bankalara el konup konmamasıydı. Bu bankaların başında ise Egebank geliyordu. Hikmet Uluğbay murakıpların raporları doğrultusunda bankaya el koyma işleminin yapılması yönünde ısrarcı davranıyordu, ancak Hüsamettin Özkan, Uluğbay'dan, oğlunun özellikle borsada yaptığı usulsüzlükleri hatırlatarak, bu işe karışmamasını istedi. Kısacası bir nevi tehdit etti. Aralarındaki sert tartışmanın ardından Özkan geç de olsa fasıl düzenlenen Taşdelen'in evine geldi. Siniri halen yatışmamıştı ve olayı fasılda bulunan diğer arkadaşlarına anlattı. Ve bu olayın yaşandığı aynı gece Hikmet Uluğbay intihar girişiminde bulundu."

Kutlu Savaş: Susurluk Raporu

Genel anlamda banka soygunlarının oldukça organize bir şekilde gerçekleştirildiği ve bankacı-siyasetçi-bürokrat üçgeninin bu soygunlarda çok iyi işlediğini buraya kadar çok net bir şekilde gördük. Bu noktada, Kutlu Savaş'ın hazırladığı Susurluk Raporu'nda daha önce yapmış olduğu saptamaları hatırlatmakta yarar var. Savaş, raporunda Susurluk olayının bankalar ayağını bütün açıklığı ile ortaya koyarken, şu ilginç noktaların altını çiziyor:

"Çetelerden söz edilirken Susurluk'la bağlantısı hiç kurulmayan bir diğer konudan, çete denemese bile bir gruplaşmadan bahsetmekte zaruret vardır. Baştan beri zikredilen olaylar, kişiler ve faaliyetleri müstakil veya birbirinden bağımsız işler olarak algılamak son derece yanıltıcıdır. Tarlanın bir köşesinde beliren yabani otun diğer köşedeki yabancı otla cins ve tür benzerliği olmayabilir. Çiftçinin tarlasını kaplayan yabani otları görüp bunların niçin belirdiğine şaşırması yerine tarlasını bakımsız bıraktığını kabullenmesi gerekir. Ülkede cereyan eden olayların da, Güneydoğu'daki şartlardan etkilenip, kamu yönetimindeki tercihlerden beslendiği aşikârdır.

Bu tercihlerin müşahhas bir örneği kamu bankalarında görülmektedir. Şekerbank menşeli bir grup bürokrat 1992 ve sonrasında kamu bankalarında yönetici olarak çalışmışlardır. Bu grup 1992-1996 döneminde bir aile holdinginde görülebilecek bir şekilde bankadan bankaya dolaştırılmışlardır.

Bu tablo ilk nazarda sadece ilgi çekicidir. Ve fazla yorum yapmaya imkân vermez. Ancak Nurettin Şenözlü'nün yasaların imkân vermemesine rağmen Yüksek Denetleme Kurulu'na önce üye, sonra da başkan yapılmaya teşebbüs edilmesi ilgi çekicidir. Halkbank, Ziraat Bankası, Vakıfbank ve Emlakbank, Yüksek Denetleme Kurulu tarafından denetlenmektedir. Böylece işlemler ve denetleme, aynı ekibin eline terk edilmiş olacaktı.

Bankacılık işlemlerinde son beş yılda önemli problemler ortaya çıkmamış ise bu bürokratik tasarrufları kaygı ile değerlendirmek uygun olmazdı. Gerçekte ise son yıllarda, kamu bankalarında kaygı verici gelişmeler olmuştu. Kamu bankaları belirli gruplara ve holdinglere, firmalara ödeyebileceklerinden çok daha fazla krediler açmış, limitlerin zorlanması gündeme gelince off-shore bankalar kredilendirmeye devam edilmiş, birçok firmaya leasing işlemleri yapılmış, bu da yetmemiş ve yurtdışı ortaklık olan bankalardan krediler açılmıştır.

Bazı bankalar, belli sayıdaki firmanın bankası görünümü almış, plasmanlar az sayıda firma üzerine toplanmış, banka riski artırılmış olmaktadır. Banka limitlerinin zorlanması bir diğer işlemi gündeme getirmiştir. Türk bankalarının verdiği teminat mektupları ile yurtdışı kredilere müracaat edilmiş ve on milyonlarca dolarlık krediler kullanılmıştır. Vadesi geldiğinde teminat mektuplarının çok büyük kısmı bankalarca ödenecektir.

Firma bazında verilecek sayısız örnek vardır. Mesela Vakıflar Bankası plasmanlarının büyük bölümünü az sayıdaki firmaya tahsis etmiştir. Emlakbank, zararda olmasına, yüksek maliyetli konutlarını pazarlayamamasına rağmen konut üretimine devam etmiş, banka zararı pahasına firmalar kârlarını sürdürmüşlerdir. Halkbank küçük ve orta ölçekli işletmeler yerine yine belli firmalara yönelmiş, sayısız ve bankacılıkla telif edilmeyecek işlem yapmışlardır.

Bankalardan kamunun kaybının ne olduğu belli bile değildir. Kamu bankasından döviz olarak alınan kredi, piyasa rayicinin üzerindeki bir orandan yine aynı bankaya TL mevduatı olarak yatırılmış, banka her iki noktadan zarara uğratılırken firma avantajına bilerek sebep olunmuştur. Vakıfbank'tan libor + 2 ile kredi kullanan bir grup, kendi bankasında dövizi libor + 7 ile satmaktadır."

Savaş hazırladığı Susurluk raporunun bir diğer bölümünde ise bankacılık sektörüyle ilgili şu saptamalarda bulunuyor:

"Örnek olarak bankalar verilecektir. Başbakanlık Teftiş Kurulu üç kamu bankasında bir değerlendirme yapmış ve ortaya ürkütücü bir tablo çıkmıştır. Milyonlarca doların ve milyarlarca liranın bu bankalara

dönüşü mümkün görünmemektedir. Uzun vadeli teminat mektuplarının nakde dönüşeceği muhakkaktır. Bankalar kendi kârlılıklarını azaltma pahasına belli kişi ve firmaları finanse etmiştir.

Leasing ve off-shore kredileri tam bir bataklıktır. İnşaatlar aşırı derecede pahalıdır. İlerideki bölümlerde bu anlamda oluşan siyaset-bürokrat ağırlıklı grup faaliyetlerine isimlendirilerek yer verilecektir. Belirtmek gerekir ki buradaki saygın isimler Bankalar Kanunu'na mugayir işler ve işlemler yapmamışlar, DGM'lerin görev alanı kapsamında faaliyet göstermişlerdir. Bankalarda cereyan eden olaylann parasal boyutu, kamuoyunun 'Susurluk' olarak algıladığı olaylar toplamını aşacaktır. Ve banka olaylarını genel kirlenmenin sebebi veya sonucu değil hızlandırıcısı olarak kabullenmede isabetsizlik olmayacağına inanılmaktadır. Çünkü kirliliğin hedefi para ve paranın sağlayacağı güçtür. Susurluk olayının çerçevesinin bu olduğu hususunda da ittifak vardır. Bu bölümde yer alması gereken son bir husus da çalışmayı yürüten Başbakanlık Teftiş Kurulu hakkındadır. Çalışma sefahatinin hemen hemen tamamı başkanlığın tercihleri doğrultusunda cereyan etmiştir. Muhteva da bu çerçevede belirlenmiştir. Zaman zaman kurulun tüm müfettişleri ve Nuri Oduncu mevcut yükün büyük bölümünü taşımış, başmüfettişler Mehmet Akın ve Ayşegül Genç aylar boyu çalışmışlardır. Yine de tayin edici karar ve tercihler başkanlıkça yapıldığı için hata ve eksikliklerin tamamı başkanlığa ait olacaktır.

Ancak, bu çalışmanın temel iddiası, bilerek isteyerek ve hatalı olduğu aşikâr hiçbir tercihin yapılmadığı noktasındadır. Adı geçen müfettişler çalışmanın her safhasında en sıkıntılı ve güç incelemeleri yürütmüşler, derleme ve değerlendirmeleri üstlenmişlerdir."

Mehmet Elkatmış: Susurluk Takipçisi

Savaş'ın hazırladığı rapordaki saptamaların yanı sıra TBMM eski Susurluk Komisyonu Başkanı FP Nevşehir Milletvekili Mehmet Elkatmış'ın, Egebank soygunu ile ortaya çıkan gelişmelerin Susurluk bağlantısı olduğu yolundaki şu sözleri de oldukça dikkat çekici:

"Demireller'in bu ilk banka olayı değil. Demirel de aynısını yapmıştı. Çalışmalarımız sırasında çok sayıda bankanın içinin boşaltılma noktasında olduğunu belirttik. Egebank skandalının ortaya çıkmasına kadar hiçbir önlem alınmadı. Bize gelen bilgiler, kamu ve özel 15 bankanın içinin boşaltıldığına yönelik bulguları içeriyor. Eğer bunlarla ilgili köklü gelişmeler ortaya çıkartılırsa, Susurluk'un bankalar ayağı da netlik kazanır. Araştırmalarımızda bir bankanın 40 trilyon lira sermaye ve mevduata sahip olduğu belirlendi. Ancak bir de baktık ki bu banka, 200 trilyon liraya kadar Hazine bonosu ve tahvil alıyor. Bu nasıl oluyor? Bunun 40 trilyon lirayı geçmemesi gerekirken, böylesine gariplikler ortaya çıkıyor. Küçük sermayeler ile kurulan bazı bankalar, 300-400 trilyon liralık ihaleye girip, alıyorlar.

Bunlara dikkat çektik. Bunların altında bir şeyler yatıyor. Özellikle bu bankalann incelemeye alınmasını istedik. 'Yeşil' kod adlı Mahmut Yıldırım'a ait bazı banka makbuzlarına ulaştık. Yıldırım'ın hesabına da ulaşmak istedik. Bankalar Kanunu'nun 74. Maddesi'nin buna izin vermediği ortaya çıktı. Düşünün bir kere, bir çete başının bankada çok yüklü bir parası oluyor ve bunun hesabını sorduğumuzda cevap alamıyoruz.

KİT Komisyonu'nda 1992-1994 yılları arasında görev yaparken bankaları inceliyorduk. Sümerbank ve Halk Bankası'nı incelerken, Demireller yine karşımıza çıktı. O dönem Demirel Kıbrıs'ta bir banka kurmuş. Bankaya devletin birtakım kamu kuruluşları büyük miktarlarda paralar yatırmış. Tabii bu paralar gitti. Nitekim bir Erol

Evcil olayında da karşımıza çıktı. Erol Evcil'in hesaplarını incelediğimiz sırada tapu kayıtlarından da yararlandık. Bu tapu kayıtlarında İnterbank ve Egebank ipotek altında görünüyordu."

Egebank'ın Avukatı Mehmet Tural Anlatıyor:

"Bankalar bu işleri bürokrat ve politikacıdan gizleyerek yapma şansına sahip değil."

Şu ana kadar bankacılık sektörünün bugüne nasıl geldiğini, banka boşaltmanın yollarını ve Türkiye için bir dönüm noktası olarak kabul edilen Egebank skandalının bütün ayrıntılarını ele aldık. Özellikle bankanın Bayraktar ve Murat Demirel dönemlerinde yaşanan usulsüzlükleri, bankanın içinin nasıl boşaltıldığını, banka kaynaklarının nasıl şahsi malvarlıklarına aktarıldığını ayrıntılarıyla aktardık. Bu bölümdeyse Egebank skandalının ortaya çıkmasında çok hayati bir görev üstlenmiş olan bankanın eski hukuk müşaviri Mehmet Tural'la yaptığımız röportajı sunuyoruz. Bu röportajda, bugüne kadar hiçbir yerde yayınlanmayan, yani karanlıkta kalmış birçok noktanın aydınlandığını düşünüyoruz:

Egebank'ta ne zaman ve nasıl göreve başladınız?

Egebank'a Fon tarafından el konulmasından, yani 22 Aralık 1999 tarihinden sonra, Şubat 2000 tarihinde göreve başladım. Fon tarafından bankaya el konmasından sonra atanan Genel Müdür Yusuf Ziya Önder'in daveti üzerine görüşmeye gittim. Birkaç görüşmemizden sonra, gerçekten yapılması gereken işler olduğuna, dürüst, bu işleri götürebilecek bir insan olduğu kanısına vardım. Israrlar üzerine hukuk müşaviri olarak göreve başlamayı kabul ettim ve başladık.

Yusuf Ziya Önder'le nasıl çalıştınız?

İlk defa orada tanıdığım bir insan. Bankalara müşterek yönetim atanıncaya kadar bankanın yönetim kurulu başkanlığı görevini yaptı. Düzgün, sağlıklı ve müdahaleden uzak bir şekilde görevi götürdük

birlikte. Yapılması gereken her şeyi de hukuk çerçevesi içerisinde beraber yaptık. Daha sonra kendi isteğiyle görevi bıraktı.

Egebank'ta işe nereden başladınız?

Göreve başladıktan sonra ilk önce bankanın aktif portföyünü inceledik. Yani kimlere kredi verilmiş, bu krediler hangi koşullarda verilmiş bunların üzerinden çalıştık. Kredi ile ilgili yönetim kurulu kararlarını inceledik. Yönetim kurulu kararlarına uygun kredi kullandırılmış mı kullandırılmamış mı, reel anlamda mı kredi kullandırılmış yoksa kaynak aktarımına yönelik bir kredi kullandırma mı söz konusu gibi. Yani bir anlamda bankanın içinin boşaltılıp boşaltılmadığını sorguladık. Bankada görev yapan Bankalar Yeminli Murakıpları'nm çok ciddi katkıları oldu bize. Uzun süredir bankada inceleme yaptıkları için onlar bize yol gösterdiler. Onun ötesinde de, şu anda benim gibi bankadan ayrılan, Teftiş Kurulu Başkanı Dündar Ulga vardı. O arkadaş da emrinde çalışan 37 kadar müfettişle birlikte bize çok önemli yardımlarda bulundu. Yaptığımız genel inceleme sonucunda kuşku duyduğumuz dosyaların bu sefer tek tek olay bazında üzerine gitmeye başladık. Bu çalışmamızda da her olayın içerisinde kim var, kimlerin olaylara dahli olmuş onları inceledik ve soruşturma raporları, inceleme raporları ve daha sonra da soruşturmaya dönen raporlar oluştu. Bu soruşturma raporlarının sonucunda da kimlerin ne ve nerede usulsüzlük yaptığını tek teksaptayarak sonuçlar aldık. Bu gelişmeler sonucunda da ilk suç duyurumuzu 20 Mayıs 2000 tarihinde DGM Savcılığı'na ve Şişli Cumhuriyet Savcılığı'na yaptık. DGM Savcılığı'na off shore işlemler ile ilgili ilk suç duyurumuzu yaparken, Şişli Cumhuriyet Savcılığındaki suç duyurumuz ise Harmak olayı ile ilgiliydi.

Peki dosyaların DGM'lik olması nasıl gündeme geldi?

Peyderpey dosyaları ayırarak Şişli Cumhuriyet Savcılığı'na suç duyurusunda bulunmaya hazırlanırken DGM olayı gündeme geldi. Tabii dosyaların DGM'ye gitmesinin gerekip gerekmediği konusunda hukukçular arasında çok sert tartışmalar oldu. Ceza hukuku hocalarının olumsuz görüşleri vardı. Ama biz bunun organize ve bilinçli bir kaynak aktarımına yönelik eylem olduğu konusunda dayatıp, bunu savcılara anlattık. Yeri geldiğinde yargı mensuplarına anlattık ve suç

duyurumuzu yaptık. Sonuçta onlar da yaptıkları incelemelerde dosyaların Ceza Kanunu'nun 313. Maddesi kapsamında suç olduğunu düşündüler ve o şekilde davalar başladı. Bu dayatmalarımızda haklı olduğumuz şimdi ortaya çıkıyor.

Çalışmalarınız sırasında Demirel soyadı sizi ürkütmedi mi?

Gerçekçi olmak lazım. Ülkede Demirel soyadı, ağırlığı olan bir soyadı. Ülke yönetiminin en tepesindeki insanın soyadını taşıyan, yakın akrabalığı olan bir insan; ama gerek kişisel görev anlayışım gerek yapım itibarı ile, artı bizim üstümüzde çalışan yönetim kurulunun da verdiği bir rahatlıkla, soyadı bizim için çok anlam ifade etmedi. Bu soyadı karşımıza çıkar mı çıkmaz mı, ya da engelleyecek şeyler olur mu olmaz mı, bunlar tartışıldı doğal olarak; ancak biz sonuçta işimizi yapıyoruz, kimseye çamur atmıyoruz. Suçlu olup olmadığı konusu yargının vereceği bir karar olacaktı; ama biz bulduğumuz, kendi anlayışımıza göre suç unsuru oluşturan unsurları yargıya intikal ettirmek zorundayız düşüncesi hâkimdi bizde.

Bu soyadının karşınıza çıkardığı en büyük engel ne oldu?

Demirel soyadının bize çıkardığı en büyük engel şu noktada oldu. Bizim bu olayları kamuoyuna mal edebilmemiz için basının desteğine çok ciddi boyutta ihtiyacımız vardı. Basından bu desteği sağlamak çok kolay olmadı açıkçası. Çünkü, o Demirel soyadının ağırlığından kaynaklanan ve Türkiye'de maalesef medya patronlarının da çeşitli yönetim kademeleriyle olan ilişkilerinden dolayı medyada beklediğimiz desteği ilk başta bulamadık. Birkaç yayın organında birkaç küçük haber çıktı. Ne zamanki Demirel ile ilgili artık somut birtakım suç kanıtları ve belgeleri ortaya çıktı, onlar da yavaş yavaş birkaç haber yayınlamaya başladı.

Basın desteğini alamayışımızın nedenlerinden biri de Cenajans'ın medya üzerinde çok ciddi bir etkinliğinin olmasıydı. Cenajans Türkiye'deki medya reklamlarının yüzde 60-70'ini organize ediyor. Nail Keçili de bu işin başında olan bir insan. Nail Keçili'nin ayrıca Cen Havacılık kanalıyla Egebank'tan aldığı 4 milyon dolar da bir kredi vardı. Cenajans'ın yine bankanın reklam harcamalarından kaynaklanan 80

milyon dolar civarında yapılmış, yapılmakta olan ödemeleri vardı. Hatta bankaya el konuluşundan kısa bir süre sonra da kendisinin reklam alacağı olarak Demirel'in şirketi olan Universal Holding'den aldığı ama daha sonra iade ettiğini söylediği 7.5 milyon dolarlık bir alacaktan söz ediliyordu. Artı, ödenmemiş 4.5 trilyonluk bir rakamı da bankadan istiyordu. İşte tam bu aşamada ben göreve başladım. Cenajans, Cen Havacılık, Nail Keçili ve reklam ilişkilerinden kaynaklanan olayın bütününün görülmesi gerektiğini söyledim. Dolayısıyla bütün bu işlemler önümüze geldiği zaman, bunun bir grup riski olduğunu ve bu riskin bir bütün olarak bir arada değerlendirilmesi gerektiğini anlattım. Yani Nail Keçili'nin eğer bankadan ya da Cenajans'ın bankadan 3.5-4.5 trilyon alacağı var ise öbür yandan da kendisinin Cen Havacılık üzerinden bankaya 4.5 milyon dolar kredi borcu var. Veya daha evvelden bankaya yapılan reklam ödemelerinden dolayı Universal Holding'e para ödemiş ise bugün Cenajans o parayı benden geri istiyor ise birtakım haksızlıklar vardır, dedim.

Bunları Nail Keçili ile görüşme fırsatınız oldu mu?

Nail Keçili ile görüşmelerimiz oldu. Bunları ona da söyledim ve Nail Keçili açıkça, daha sonradan öğrendik ki, basına zaten bir ambargo koymuş. Bunu yazılı olarak da deklare etmiş. Bunu da şuradan anladık. Sabah Grubu'nun da bankaya borçları vardı. Biz onlarla borç tasfiye görüşmeleri yapıyorduk. O görüşmeler sırasında zaman zaman sohbetler arasında bu ambargo konusu da gündeme geldi. Biz o zaman medyanın neden bu olaylara yeterince yer vermediğini anladık. Buna bir de örnek vermek istiyorum: biz banka olarak 2000 yılının ortalarında banka gayrimenkullerinin satışına ilişkin bir ilan hazırlamıştık ve bu ilanı Hürriyet ve Sabah gazetelerine gönderdik. Ancak yayınlatamadık. Doğal olarak sorduk; paranızı veriyoruz niye yayınlamıyorsunuz, diye. Bu soru karşısında bize, Nail Keçili'nin, Egebank ile ilgili haberlerin, reklamların, ilanların yayınlanmaması konusunda bir ambargosu var, dendi. Bunun üzerine biz noter kanalı ile kendilerine bir ihbarname çektik ve şunu söyledik: "Türkiye'de dördüncü güç olarak ifade edilen özgür basının, bir reklam ajansının ambargosu altında görev ifa etmesi demokrasi açısından kabul edilir bir olay değildir. Eğer bizim reklamlarımızı üç veya beş gün içerisinde

yayınlamazsanız, bunu kamuoyuna, ilgili kamu kurumlarına ileteceğiz. Hatta bundan bir sonuç almazsak sokağa inip el ilanları, afişler basarak bunu vatandaşa anlatacağız." Ondan sonra ancak o ilanı yayınlatabildik. Yani bizim yaptıklarımızı kamuoyuna anlatabilmenin yolları tıkalıydı. Çünkü basında çok ciddi bir baraj konmuştu. İşte o baraj aşıldıktan sonra kamuoyu basın sayesinde bu olayın boyutlarının ayrıntılarına vâkıf olabildi.

Egebank operasyonunda en ilginç isimlerden biri de ünlü avukat Aydoğan Semizer. Çünkü diğer batık banka operasyonlarında da adı geçiyor. Semizer'in Murat Demirel'le ilişkisi nedir?

Aydoğan Semizer ile Murat Demirel'in arasındaki yakınlığın ne derecede olduğunu bilmiyorum. Aydoğan Semizer bankada yönetim kurulu üyeliği yapmış. Yurtbank'ta da yönetim kurulu üyeliği yapmış, Türk Ticaret Bankası'nda, Bank Ekspres olayında, İnterbank olayında da adı geçiyor. Kendini, kendi deyimiyle para operatörü, para mütehassısı gibi değerlendiriyor.

Banka alım satım işlemlerinde, hukuki boşluklardan yararlanmak suretiyle, patronlarına çözüm önerileri getiren ya da kanunların açık hükümlerinin nasıl kullanılacağını gösteren bir adam. Sadece bunlar da değil. Kaynak aktarımı, fiktif kredilerin kullanılması, kapatılması konusunda da yol gösteren bir avukat. Bankada göreve başladıktan sonra, kendisiyle birkaç kez görüştük. Bana göre de Aydoğan Semizer Türk fınans piyasasının girdi çıktılarını çok iyi bilen, bürokrat-bankacı ya da bürokrat-işadamı ilişkilerini çok iyi tanıyan, belki de o ilişkilere aracılık eden, aynı zamanda politikacı-işadamı ilişkilerinde de aracılık ve görüşmeler yapan bir kişi.

Çok şey bildiği, çok sır sakladığı inancındayım. Bunu yüzüne karşı da söyledim. 3-4 defa beni ziyaret etti. Bu ziyaretlerinde, kendisinin bu işlerde bir yanlışının olmadığını, yaptığı bütün işlerin yasalara uygun olduğunu söylüyordu ama şu anda tutuklanmış olduğuna göre yaptıkları yasalara uygun olmadığını gösteriyor. Ben de o kanıdaydım ve kendisine de söylüyordum. Hatta geçmişten gelen tanışıklığımıza dayanarak da, "Kamuoyunun vicdanı değil senin vicdanında aklanmak istiyorum," demişti. Bir görüşmemizde, kendisinden bir ricada

bulunmuştum. O görüşmede kendisine, "İnsan olarak hepimizin geçmişten gelen hataları, yanlışları olmuş olabilir. Ama Türkiye'nin artık bir temizliğe ihtiyacı var. Kirli ilişkilerin sona ermesi gerektiğini düşünüyorum. Dolayısıyla çocuklarımız için iyi bir gelecek bırakacaksak, benim senden ricam bu ilişkilerde nelerin yanlış olduğu hususunda ya da hangi yanlışların yapıldığı, suiistimallerin olduğu hususunu yargı önünde anlat," dedim. Kendisi de buna cevap olarak şunu söylemişti: "Bana yanlış yapılmadığı sürece bu konuları açıklamak yetkisini, hakkını kendimde bulamıyorum". Tabii sonuçta, çarpıjc bir ilişki içinde olursanız, birisi diğerinin hata yapmasını bekliyordur, o da hizmet verdiği işadamlarından yanlış bir şey görmediği için açıklama yapmak istemedi herhalde. Bugüne kadar yargı aşamasında da bildiklerini hiç anlatmamış. Gün gelir bir açıklama yaparsa, bu ülkeye büyük iyilik yapacaktır. Bu ilişkilerin hangi politikacı ve hangi bürokrattan kaynaklandığım çok iyi bilen bir insan. Bunları anlatırsa bu ülke çok ciddi mesafe alacak.

Hiç Murat Demirel'le görüşmeleriniz oldu mu?

Murat Demirel'le iki defa görüştüm. İlk görüşmemiz göreve geldikten bir ay sonra oldu. Yönetim Kurulu'nun bilgisi ve onayı ile Pera Palas'ta görüştük. İlk görüşmemizde ben, daha olgun, ne söylediğini bilen, yaptıklarını bilen bir insan düşüncesiyle görüşmeye gitmiştim. Hatta o zaman görüşmeye gitmeden, onu tanıyan çevreden, kendisinin olayları çarpıtmaya uygun bir yapıda olduğunu ve bu nedenle çok ihtiyatlı davranmam gerektiğini öğrenmiştim. Bankadan da genel müdür muavini konumunda bir arkadaş aldım yanıma. Görüştüğümüz otelde bir oda kiralamıştık, odaya bir kameranın konulmasını ve bütün görüşmemizin baştan sona kadar o kamerayla izlenmesini istemiştim.

Kendisi odaya girip kameraları görünce çok ciddi bir tepki gösterdi ve "ben kameralar karşısında konuşmam" dedi. O nedenle kameraları çıkardık odadan. Onun da yanında, kendi avukatı vardı. Hal hatırdan sonra, kendisi ciddi şekilde isyan ve feveran etti. Bankasının elinden alındığını, mağdur edildiğini, devlet tarafından zora sokulduğunu söyledi. Kendisine, bankada ciddi problemler olduğunu ve kendisiyle bankanın neden alındığını tartışmayacağımı söyledim. Bankaya verdiği

zararın, bankaya olan borcunun nasıl tazmin edileceği konusunu görüşmek istediğimi anlattım. Kaldı ki bankanın elinden alınması konusunda bir haksızlık varsa, nasıl o bankayı veren kararın altında en üst kademede bulunan Demirel soyadını taşıyan kişinin imzası varsa, tekrar o bankayı elinden alan kararnamenin altında da Demirel imzasının olduğunu, dolayısıyla bu konunun benimle değil onlarla görüşülmesi gerektiğini vurguladım.

Biraz sert bir tartışma ortamına geçtikten sonra olayın özüne geldik.

Kendisinin o zaman iki tür riski vardı bankada. Bir, reel anlamda kendi şirketlerinin bankaya hizmetlerinden kaynaklanan ve bankadan talep ettiği alacaklar. Mesela, bir araba kiralama işi vardı, leasing işlemleri vardı falan. Onun 12-13 şirketi vardı. Benim kendisine önerim şu oldu: Reel anlamdaki şirketlerinizin alacak ve borç ilişkilerini ayrı bir tabloda değerlendirelim ve sonuçta bir T cetveli çizelim. Borçlarınızı bir tarafa yazalım, alacaklarınızı bir tarafa yazalım, global olarak çıkacak alacağınızı, varsa borcunuzu yazalım dedim.

Tabii o zaman olayın vahametini kavrayabildiği inancında değildim. Onun düşüncesi ve bana söylediği şuydu: evvela bankadan alacaklı olan şirketlerinin alacaklarının kendisine ödenmesini, borçlu olan şirketlerin de borçlarının bir kısmını vadesi geldiğinde oturup konuşabileceği. Tabii böyle bir teklif kabul edilecek bir teklif değildi. Ben de, böyle bir şeyin olamayacağını, yani kişisel olarak alacağının çıkacağını sanmıyordum, ama bir alacak çıksa bile kendisine ödenmeyeceğini, ileride bankada çıkabilecek bir sorun karşısında bu alacağın bankada bloke tutulacağını söyledim.

Bir de değişik firmalar üzerinden kullandırılan kredilerden kaynaklanan bir alacak vardı. O alacakları da, zaman aşamasında, incelemeler yapılıp tamamlanınca, global sonuçların kendisine iletileceğini söylemiştik. Ve kendisine o zaman, yaptığı işlemlerin ciddi anlamda çok ciddi sonuçlar doğuracak işlemler olduğunu, çok ağır suçlar olduğunu, özellikle off-shore olayının çok ciddi bir problem yaratacağını ve bu olayları çözmesi gerektiğini söylemiştim.

Onun bana o zaman şöyle bir beyanı olmuştu: "Ben hukukçularıma danıştım, bunlarda hiç bir suç unsuru yok. Sonuçta ben bankacıyım. Bankacılıkta kredi de batar, para da batar. Ve belgeler konuşur. Bankada kimlere ödeme yapıldı belgeler var." Uzun süren tartışmalardan sonra ikna edemeyeceğimi anlayınca şöyle bir ifade kullandım kendisine: "Belki Ticaret Hukuku'nda belgeler konuşabilir, ama Ceza Hukuku'nda göz görür, ağız konuşur." Nitekim bugün gelinen sonuç da, öyle sanıyorum ki, benim dediğim gibi. Avukatları ona bunu anlattılar, ya o dinlemedi veya sırf yaranmak, onun gazabını çekmemek için mülayim anlattılar. Eğer o gün uzlaşma ortamına gitseydi, bugünkü bu sonuçlar doğmazdı. Çünkü o gün, banka yönetiminin ilk düşüncesi parayı tahsil edebilmekti. Ancak sonuçta ikinci görüşmemizde de böyle bir kilitlenme olunca, o görüşmeyi de Swissotel'de yapmıştık, baktık ki sonuç alamıyoruz. Daha sonra benim yıllardan beri tanıdığım, ona danışmanlık şeklinde hizmet veren bir avukat arkadaşım Taylan Erimer'le bir-iki kere görüştük.

İkinci görüşmemizden sonra, kendisine hazırlıklarımızın bittiğini ve artık hukuki birtakım adımlar atacağımızı ve bundan sonra bazı şeylerde geri dönüşün olmayacağını söyledim. Ve bunu kendisine anlatın dedim. Daha sonra bu söylediklerim ona iletildi. Ancak kabul görmedi. Dolayısıyla Murat Demirel'in çevresindeki danışmanlarını, hukukçularını çok fazla dinlemediği sonucu ortaya çıktı.

Tutuklanma işleminden sonra avukatlarıyla hiç görüşmeleriniz oldu mu?

Tutuklandıktan sonra avukatları zaman zaman geliyordu. Biz de kendilerine verilmesi gereken bilgileri veriyorduk. Bir gün bir ödeme planı vermeyi düşündüğünü söylediler. Ama o zaman tutuklu değildi. Bir sayfaya el yazısıyla yazılmış. Çok ciddi olmayan bir şeydi. Ben de gelen avukat arkadaşa, "siz bunu kabul eder misiniz," dedim. Hayır, dedi. Yani tartışılacak, konuşulacak bir şey değildi. Çok tutarsız, kabul edilemeyecek şeylerdi. Demirel'in yaptıkları basiretli insanların davranış biçimi değildi. Sonra bunlar kendisine de sıkıntı yarattı. Sonuç alınması bakımından avukatlarına yetki vermiyordu. Avukatlarıyla tam bir konuda uzlaşmaya gideceğimizi düşündüğümüzde, "biz gidip

kendisine soralım," diyorlardı. Daha sonra gelip kabul etmediğini söylüyorlardı.

Tutuklandıktan sonra Murat Demirel'le diyalogunuz oldu mu?

Bire bir olmadı. Ancak bu Rauf Tamer'e giden parayla ilgili kuşkum olmuştu. Avukatlarından birisine bir ricam oldu. Bir sorun demiştim. Kuşkum, paranın Tamer'e değil bir politikacıya gittiği yolundaydı. Bunu da çok merak ediyordum, doğru mudur, değil midir, diye. Bu düşüncemin kesin bir bilgi olduğunu düşünüyorum, demiştim. Kendisine bunun sorulmasını ve evet veya hayır denmesini istiyorum, demiştim. Avukat arkadaş da gitmiş görüşmüş. Görüştükten bir-iki gün sonra tekrar bana uğradı. Ve bana Demirel'in başıyla onay verdiğini söyledi. Yani bir noktada teyit etmiş oldu. Benim şahsi görüşüm bu paranın Rauf Tamer'e gitmesinin hiç bir anlamı olmadığı yolundaydı. O konuda adı geçen araziler, aslına bakarsanız, o kadar ekonomik değeri olmayan arsalar. Yani, bunlar için birilerini araya koyup da, para harcamaya da gerek yok.

Murat Demirel'e bankaya el konmadan önce bilgi sızdırıldığı yolunda söylentiler vardı. İncelemeleriniz sırasında böyle bir sonuca ulaştınız mı?

Şimdi fonca el konan 5 tane banka vardı. Yurtbank, Esbank, Sümerbank, Egebank ve Yaşarbank. Bu bankaların 5'i de el konmadan evvel eski Bankalar Kanunu'nun 64/1 kapsamında olan bankalar. Ben Egebank'ta görevime başlamadan evvel Yurtbank için de Ali Balkaner'le görüşmem olmuştu. Ben o zaman çalışmıyordum. Benden yardım talep etmişti. Ben de şu koşulu öne sürmüştüm. 2-3 gün geleceğim, bana olaylarınızı anlatacaksınız, belge ve bilgilerinizi getireceksiniz, bakıp ona göre işi alıp almayacağıma karar vereceğim, demiştim. Birkaç gün gittim, baktığımda orada, bankanın ya da banka patronunun bütün malvarlıklarının bir şekilde bankaya teminat olarak alınmış olduğunu gördüm. Çünkü orada da 48 firmaya fiktif kredi kullandırılmış ya da bu firmalar kaynak aktarımında kullanılmış. Sonuçta Hazine gelmiş onlarla pazarlık yapmış, o 48 firmayı 23 firmaya düşürmüş. Bütün o 23 firmadaki risklerin kefaleti için Ali Balkaner'in şahsi imzasını almış. Yani bir şekilde o krediler teminatlandırılmış. Diğer bankalarda da

bunlar yapılmış. 1998'in 6. ayının başlarında da Egebank'ta denetim yapan Hazine Murakıpları tarafından Hazine'ye sunulmuş bir rapor var. Bankanın 64/1 kapsamından çıkarılarak 64/2 kapsamına alınması yolunda.

Yani "ya bankaya el koyun ya da kapısına kilit vurun" demişler. Şimdi bu raporlardan Murat Demirel'in haberi oldu mu, olmadı mı, sonuçta bu raporlar bürokratların ve politikacıların eline geçiyor, onlardan kendisine bir bilgi sızdırıldı mı sızdırılmadı mı bilemiyorum. Ama görülüyor ki, fonun el koyduğu 5 bankadan 4'ünde yeterli olmasa bile teminatlaştırma gayretleri olmasına rağmen Egebank'ta böyle bir gayret yok. Hem de hiç yok. Ayrıca 1999'un Haziran ayına kadar bir şekilde bankada firmalara kredi kullandırılmış, ama bu krediler başka bir kâğıt üzerindeki firmaya verilen krediyle kapatılmaya çalışılmış. O tarihe kadar kaynak bankanın dışına aktarılmamış. Bir şekilde bankanın içinde kalmış.

Ama 1999'un 6. ayından sonra bankada, yönetim kurulu kararıyla yapısal bir değişikliğe gidilmiş. Ne hikmetse bütün kredi tahsisleri, kredi tahsis biriminden alınmış, hukuk işleri birimine verilmiş. Bu birimin başına, her usulsüz kredi işleminde karşımıza çıkan Özgen Tanuman konmuş. Bütün her şey, bütün kararlar oradan geçmiş. Ve o dönemden sonra tahsis edilen krediler de artık doğrudan doğruya bankanın dışına çıkmış. Tabii bu olaylardan içeriden bilgi aldığı sonucu çıkar mı? Bence çıkar. Bunlar yargı aşamasında tam olarak ortaya çıkacak konular. Ben göreve başladığım günden ayrıldığım güne kadar şunu söylüyordum: "Eğer burada bir hata varsa bu hata üç ayaklıdır: Bürokrat-politikacı-bankacı." Yani, Hazine murakıpları 6. ayda bankayı 64/2 kapsamına alın diyor, almıyorsunuz. Teminatlandırma gayreti göstermiyorsunuz. Artı sizin bankanın içinde temsilciniz var. Yani, Hazine temsilcisi. Bu temsilciniz 15 günde bir size rapor veriyor. Bu raporlar sizde var. Ben o arkadaşla birkaç kez görüştüm. Adam, ben muntazaman raporlarımı verdim ama gizlilik açısından açıklayamam, dedi. Yani dolayısıyla burada görevini yapamayan bürokrat mıdır, politikacı mıdır, hangisiyse bunlar da mutlaka ve mutlaka bir şekilde hesabını vermelidir.

Peki bu Hazine temsilcisinin usulsüz kredilere attığı imza yok mu?

Var. Biz kendisine bunu da sorduk. Bir kredi tahsis edilirken uyulması gereken kurallar vardır. Bir, bankacılık usul ve teamüllerine uygun olacak. İki, kredi talep eden firmanın kredibilitesi olması lazım. Üç, varlıklarının kredi almaya, nakit akışlarının krediyi geri ödemeye uygun olması gerekir. Bütün bunları incelemek yönetim kurulu üyesi olarak görevinizdir. Bazı krediler için ipotek alınmış. Ancak ipotek teminatı ek bir teminattır. Şimdi eksperde 3 liralık yeri 5 lira olarak yazarsınız, gayrimenkul değerinin artmaması üzerine iyice teminat açığına düşersiniz. Yani bence ortada, yönetim kurulu üyelerinin de çok özenle bir görev yaptıkları ya da kredi tahsis ederken kredi tahsis edilen firmaların ne işle meşgul olduklarını, bankalar kanununa göre kredi tahsis edilip edilmediği konusunda hassas davrandıkları kanısında değilim.

Bir banka sahibinin kendi şirketlerine kredi vermesi suç mu?

Şimdi kendi şirketlerine verdiği krediler arasında kayıt dışı krediler var. Mesela yurtdışı teminat mektupları verilmiş, banka kayıtlarında görülmüyor. Ya da yurtdışından bazı finans kurumlarına teminatlar verilmiş, banka kayıtlarında yok. Ancak yaptığımız araştırmalarda, işte X bankasında ya da X finans kurumunda Egebank'ın, Demirel'in şu şirketine verilmiş, şu kadar garanti ya da teminat mektupları olduğunu gördük. Sonuçta banka bunları ödemek zorunda. Çünkü, banka yetkilileri tarafından imzalanmış şeyler. Ya da bazılarında leasing şirketleri bu işlerde kullanılmış. Leasing şirketleri, yurtdışından leasingle alman malların kredi bedelleri Türkiye'de bir banka kanalıyla ödenmiş. Gelmiş mallar bankaya satılmış. Yani banka iki türlü borçlanmış. Hem leasing şirketlerinin yurtdışından mal alması şeklinde garanti verilerek bir şekilde taahhüt altına girilmiş hem de malı satın aldıktan sonra borçlanılmış. Böyle ikili bir borçlanma konusu olmuş. Bunlar tabii ki banka kaynaklarının, banka çıkarından ziyade patron çıkarına kullanılması anlamına geliyor. Demirel'in malvarlığına aktarılmış. Bu şirketlerin bir kısmında da Demirel'in hisseleri, çoğunluk hissesi değil, kiminde hiç yok falan. Zaten organize suç örgütü olma sonucuna da oradan vardık. Yani planlı bir şekilde. Demirel'in

Egebank'taki hissesi de yüzde 9'a varmaz. Ama bankanın tek hâkimi. Yani buradaki organizasyon çok iyi yapılmış.

Egebank soygununda Ayşenur Esenler ismi ne kadar önemli?

Demirel'in cezaevine girdikten sonra evlendiği Ayşenur Esenler'in gerek bankada gerek şirketlerde hiçbir görevi yok. Demirel'le birlikte yaşayan bir insan. Ayşenur Esenler, operasyon kapsamında, tanıkların ifadeleri sonucunda tutuklandı. Paralar ona ve annesine gitmiş. Tanıkların, onun kanalıyla paraların taşındığı yolunda ifadeleri var. Bu paralar yurtdışına gitmiş. Özellikle annesinin adresine. Özellikle Ayhan Tatlıgil'in bu konuda çok ciddi beyanları var. Paraların çuvallarla taşındığını dahi söylemiş. Annesi Amerika'da yaşıyor. Bir de Murat Demirel'in bankaya, Egebank'tan aldığı kredi kartı borcu vardı. 10-15 milyar lira civarındaydı bu rakam. Bunun için biz hacze gönderdik, çok uğraştık. Haciz için hem Ayşenur Esenler'le oturdukları eve gönderdik hem de Swissotel'deki kaldıkları yere gönderdik. Demirel'in üzerindeki kıymetli madenlere haciz koyduracaktık. Otelden ayrıldığı için arkadaşlar yakalayamadılar. Haciz de yapamadık maalesef.

Egebank'taki yaşadıklarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ben birçok kademede çalıştım. Bürokraside, özel de olsun. Türkiye'yi iyi-kötü tanıdığımı düşünüyordum. Ancak tanıyamamışım. Ne zaman tanıdım biliyor musunuz? 2000'in Şubat ayında Egebank'a girip 5 ay çalıştıktan sonra Türkiye'yi Egebank'ta tanıdım. Yani Egebank bana, Türkiye'nin aynası gibi geldi. Olayı sadece Murat Demirel'le sınırlamak bence yanlış. Belki onun soyadından kaynaklanan bir ön plana çıkma oldu. Sistem aslında hep aynı. İşte, işadamı dolaşmış karşılıklı kredi vermiş, politikacıya kredi vermiş, politikacı göndermiş işadamına kredi verilmiş, çok girift ilişkiler.

Nail Keçili-Murat Demirel yakınlığı hakkında ne söyleyebilirsiniz?

Nail Keçili'nin Murat Demirel'le çok yakın ilişkisi var. Mesela yurtdışında bir proje hazırlamışlar, bunların bütün organizasyonunu yapan, reklam işlerini yürüten Nail Keçili. Bankadan 80 milyon dolar civarında reklam harcamasını alan bir insan. Keçili'yi, Cen Air

kredilerinden dolayı görüşmelere geldiğinde ilk defa gördüm. Kendisine şunu söyledim: "Bu bir grup riskidir. Siz burayla 80 milyon dolarlık iş yapmışsınız, 8 milyon dolar para kazanmışsınız. Sonra buradan kredi almışsınız, bunu ödeyin. İki, siz diyorsunuz ki ben bankadan yaptığım reklam işlerinin 7.5 milyon dolarını Demirel'in Universal Holding'inden aldım. Şimdi de yanlışlıkla bu faturayı iade ettim, biz yanlışlıkla fatura kesmişiz, faturayı bana iade ettiler, bana iade edince ben de paralarını verdim, parayı bana siz verin, diyorsunuz. Nail bey 7.5 milyon dolardan bahsediyoruz, 7.5 milyon dolarlık sehven fatura kesiyorsunuz, öbür taraf size sehven ödeme yapıyor, aradan 3 ay geçiyor, bu arada yanlışlığı siz ve onlar fark etmiyor. Sonra yanlışlık yapmışız diyorsunuz. Bu para 7.5 milyon dolar, 7.5 dolar değil. Böyle bir para ülke bütçesinde bile yok olsa, sorarlar." Bu sözlerden sonra bana, "Siz iş âlemini bilmezsiniz, iş âleminde güven önemlidir," dedi. Sonra ben ikinci görüşmemizde, çok ciddi bir sorunla karşı karşıya olduğumuz uyarısını Demirel gibi ona da yaptım. Gelin siz bu parayı ödeyin, Universal'la olan sorunu biz hallederiz. Onlar gelsin benden parayı istesin, dedim. Bu söylediklerimi beğenmediler ve dava yollarına gittiler. Şimdi konu dava aşamasında ama eminim kaybedeceklerdir. Daha sonra Ali Atasagun diye bir danışmanını araya soktu. O aşamalardan sonra onunla birkaç kez görüştük. Hiç unutmuyorum, bir Perşembe gününe saat 14.00'a bir randevum vardı, onlarla. O gün Nail Keçili ile birlikte geleceklerdi ve ödeme şeklini konuşup konuyu bağlayacaktık. Randevuya 15 dakika kala gibi aradılar ve "Biz sizle görüşmeye gelecektik ama aldığımız bir telefon üzerine, başka bir tarafa yönlendirildik. O yüzden size gelmiyoruz, oraya gidiyoruz," dediler. Ben de tamam dedim. Gidişleri o gidiş oldu, bir daha da gelmediler. Telefon kimden geldi, nereye yönlendirildiler bilemiyorum. Daha sonra suç duyuruları, tutuklamalar başladı falan. Aslına bakarsanız Keçili ismi de, Türkiye'de bir Demirel ismi kadar etkili olan bir isim. Özellikle medya açısından başlı başına bir güç. Bütün siyasi partilerin reklam çalışmalarını düzenleyen, politikacılarla, medya patronlarıyla içli dışlı, onlarla birlikte özel toplantılar yapan, özel uçaklarla gidip gelen bir insan. Ama şu görüldü ki, arkamda siyasi güç vardır, diye düşünmemek lazım. Herkesin arkasına yasaları alması lazım.

Peki Başbakan Yardımcısı Hüsamettin Özkan'ın kayınvalidesinin adının karıştığı skandal nasıl patlak verdi?

Aslında kayınvalide olayı çoktan biliniyordu. Biz daha suç duyurularına başlamadan, Hazine Murakıplarının 27 Haziran 2000 tarihli raporunda var, bu isim. Bu raporda para akışının nasıl olduğu falan tek tek ayrıntılı bir şekilde anlatılmış. Bu rapor ilgili bakanın da önüne gitmiş, o dönem. Hatta bakanın, "tamam bu raporu yazdınız ama bu sadece yazmakla kalsın," dediğini düşünüyorum ben. Yani o dönemde politikacılar bunu birbirlerine karşı koz olarak kullanmak için tutmuşlardır kanısındayım. Ama ne zaman ki biz, kendi bankamızın Teftiş Kurulu'nda olayı ortaya çıkardık, suç duyurusunda bulunduk. Yani bir suçu 5 kişi birlikte işlemişse bunlardan ikisi hakkında işlem yapılamaz. Aslına bakarsanız, ilk başta biz Hüsamettin Özkan'ın kayınvalidesi olduğunu da bilmiyorduk. Sıradan bir vatandaş gibi o da suça katılmış diye düşündük. Basında çıkınca öğrendik. Tabii orada çok enteresan bir ilişki var. Şimdi GoldBis firmasına kredi tahsis ediyorsunuz, kayınvalidenin ifadeleri var bu firmayı kesinlikle tanımadığına dair, ama GoldBis firmasına çıkarılan kredisini alıyorsunuz Vakıfbank Taksim Şubesi'ne havale ediyorsunuz, orada birisinin şifahi talimatı ile, adamın kendisiyle de görüşmüyor, kimdir neyin nesidir diye, 69 milyar yani 250 bin dolar para alıyorsunuz. Bu bir türlü akla mantığa uygun gelmiyor. Bunlar hâlâ cevaplanamadı. Artı bu kadın bir ev hanımı. Bu kadar parayla ne işi olur, o da bilinmez.

Başbakan Ecevit'in Hüsamettin Özkan'ın kayınvalidesi Hatice Behlül Özbay'ı aklayan açıklama yapmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Başbakan'ın, kendi politik yandaşı olan, kendisinden sonra partide ikinci adam konumundaki birini korumasını doğal karşılıyorum. Kendi politik çıkarları doğrultusunda doğru karşılıyorum, yoksa etik açıdan doğru değil. Ben orada Zekeriya Temizel'in kullanılmış olduğunu düşünüyorum. Temizel'in Başbakan'a kayınvalideyi aklayan bir belge verip vermediğini tam olarak bilemiyorum. Bence Zekeriya Temizel cevap veremeyecek şekilde bastırıldı. Başbakan, "Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu Başkanı'ndan aldığım bilgiye göre, kayınvalide

hakkında böyle bir soruşturma yoktur," dediği zaman, çıkıp Temizel'in tekzip etmesi gerekirdi Başbakan'ı. Bunu yapamadı, çünkü bence emrivaki oldu bu iş. Eğer yazılı belge vermişse zaten çok büyük bir hata etmiş olur.

Temizel'in böyle bir belge verebilmesi için, bu raporu hazırlayan murakıpların, müfettişlerin böyle bir yazı vermesi gerekiyor. Ayrıca bankanın yönetim kurulu başkanından genel müdürüne kadar sorup, böyle bir şey var mı yok mu diye öğrenmesi gerekir. Gerek böyle bir yazının gerekse böyle bir sorunun gelmediğini çok iyi biliyorum. Ayrıca açıklamanın yapıldığı gün Şişli Cumhuriyet Savcılığı İstanbul DGM'ye gönderdiği dosyasında Hatice Behlül Özbay'ı da sanık olarak gösterdi. Başbakan burada açıkça anayasayı ihlal suçu işlemiştir. Yargıya intikal etmiş konularda Başbakan'ın böyle bir açıklama yapması suçtur. Başbakan bu tür hataları "Beyaz Enerji" operasyonunda da yaptı. Böyle olunca soruşturmaları yapan savcılar psikolojik olarak etki altında kalıyorlar.

Peki kayınvalidenin adının karıştığı olay nasıl gerçekleşmiş?

Vakıflar Bankası Taksim Market Şubesi Müdürü aynen şunu söylüyor: "Güya firmanın temsilcisiymiş. Emrullah Nusret Altınel diye biri. Biz kasa fişiyle Emrullah Nusret Altınel'e ödeme yaptık, onun şifahi talimatıyla bu hesaplara da dağıtımını gerçekleştirdik." Bir kere bu, bankacılık teamüllerine aykırı bir şey. Bir kere Altınel'in şirketin temsilcisi olduğuna dair bir belgesi yok. Ayrıca kasa fişiyle parayı alıp, tekrar o hesaplara aktarmanın bir anlamı da yok. Çünkü bir talimatla, parayı almadan o hesaplara aktarılmasını söyleyebilirsiniz. Tediye fişini imzalamaktan kaçınmayan insan neden talimat imzalamaktan kaçınsın? Dolayısıyla bu ismin parayı alıp almadığı konusunda da çok ciddi tereddütler var. Böyle biri var mı, yok mu onu da bilemiyoruz. Bu olayı ben özellikle Aydoğan Semizer'e sordum. Benim yıllardır aile dostumdur, avukatlığını yaparım. Bir yakınından daireler kalmış, o daireleri sattım, paralarını yatırdım dedi. Peki olay öyleyse bu para GoldBis firmasının paralarından neden ödendi? Orada net bir açıklama yok. Ayrıca Semizer'in Egebank'ta olan milyarlarca lirası vardı. Oradan neden vermedin bu parayı? Öyle uygun gördük, dedi. Bu olayda çok

ciddi şekilde açıklığa kavuşması gereken noktalar var. Bunun cevabı da Semizer'de saklı.

Bankacılık Üst Kurulu Başkanı Zekeriya Temizel'le ilişkileriniz nasıldı?

Zekeriya Temizel bırakın beni, banka yönetim kurulu ile de hiç bir görüşme yapmadı. Ayrıldığı güne kadar, bankalar için sonradan oluşturulan müşterek yönetim kurulu dışında, bankanın diğer yönetim kurullarıyla, buralarda neler oluyor, nedir sorunlarınız diye konuştuğunu duymadım. Temizel kendine göre doğruları olan bir insan. Ve bütün çevresinde oluşturduğu ekip de maliyecilerden oluşmuş bir ekip. Bana göre Temizel iyi bir ekip oluşturmadı. Eğer Temizel, sıkıntı yaşadıysa kendi ekibinden yaşadı. Çünkü Maliye politikaları ile finans sektörü politikaları farklıdır. Finans sektörü çok hassas bir dengedir.

Bazen iki cümleniz finans sektöründeki dengeleri altüst eder. Maliye politikaları öyle değildir. Çok daha net çizgilerle çizilmiştir. Bence birincisi Temizel bu dengeleri gözetmedi. İkincisi, banka yönetimlerini hiçbir şekilde ciddiye almadı. Fikirlerini de almadı. Onların fikirlerini alsaydı ne kadarını değerlendirip değerlendirmeyeceği kendi takdiriydi. Bir diğer yanlış da bence, operasyonun Ankara'dan başlamasıydı. Çünkü bankalar kanununda açık bir hüküm vardır. Der ki, soruşturmalar banka merkezinin bulunduğu yerde yapılır. Orada zannediyorum ki, Emniyet Genel Müdürlüğü'nden bir yönlendirme oldu. Tabii Ankara'dan yönlendirmeyle işin ayrıntılarına girmeden soruşturma başlatılınca, buradaki emniyet güçleri de rahatsızlık duydu. Çünkü, hangi konuyu soruşturacaklarını Ankara belirliyordu, önlerine bir talimat geliyordu ona göre hareket ediyorlardı.

Özellikle bu finansal konularda sağlıklı bir soruşturma yapmak için, çok ciddi bir ön çalışma yapmak lazım. O yüzden soruşturmalarda amacı aşan bazı davranışlar oldu. Bir kere gereğinden çok fazla insan gözaltına alındı. Bir başka konu da, Temizel, banka yönetimlerinin olaylara hiçbir şekilde müdahil olmasını istemedi. Yani düşünün, bankanın hiçbir bölümü işe karıştırılmak istenmiyor. Hep kendi ekibiyle yürütmek istedi. Mesela Ankara DGM Savcısı Nuh Mete Yüksel soruşturmaları yürütüyordu. Genel Müdür'le bir gün otururken, ya

dedim, bizim bankamızla ilgili soruşturma yürütülüyor, elimizde bir sürü belge, done var. Soruşturmaların sağlıklı olması için bunları ilgili savcıya iletmemiz lazım. Telefon açtık savcıyla görüştük. Oldukça da olumlu karşıladı.

Tabii alın gelin, dedi. Savcıya geleceğimi söyledim. Bir şekilde bu durumdan Zekeriya Bey'in haberi olmuş, Genel Müdür'ü aramış, yok, senin hukukçun savcıyla görüşüyor, bizim bilgimiz onayımız olmadan bu nasıl olur, bizden belge bilgi mi kaçırıyorsunuz falan, demiş. Genel Müdür de, neden bilgi belge kaçıralım, bankanın teftiş kurulunun hazırladığı raporları savcıya götürüyoruz, şeklinde cevap vermiş. Ben de yola çıkmış Ankara'ya gidiyordum. Uçaktan inince, genel müdür beni cep telefonumdan aradı, Temizel'in aradığını ve konuştuklarını anlattı. Bu arada Yaşar diye bir arkadaş vardı, kurulun hukukçusu, o beni telefonla aradı, ben daha yola çıkmadan evvel. Başkan, böyle böyle bir duyum almış, bizim onayımız olmadan savcıyla görüşmenizi istemiyor, dedi. Tabii benim cevabım olumsuz oldu. Çünkü bana karışma yetkisine sahip değiller. Buna rağmen, uçaktan inince ben kurul başkanının sekreterini aradım, savcıyla görüşmeye geldiğimi, bilgi ve belge getirdiğimi, uygun bir zamanda randevu verirlerse bunları kendisine de sunmak istediğimi, söyledim. 3-5 dakika bekledim telefonda ve sonra sekreter başkanımız böyle bir görüşmeyi uygun görmüyor, dedi. Temizel'in orada neden böyle bir tavır takındığını hâlâ anlayabilmiş değilim. O gün bugün bütün iplerimiz koptu. Bugün itibarı ile şu ana kadar hiç görüşemedik.

Sürekli söylediğiniz bir şey var. Bu işler bürokrat-siyaset-işadamı üçgeninde gerçekleşiyor, diyorsunuz. Bunu biraz açar mısınız?

Türkiye'de hiçbir şey gizli yapılmıyor bugün. Hele hele bankacılık sektöründe iş yapanlar. Niye? Çünkü bankacılık sektöründe mâliyenin denetimi var, Bankalar Yeminli Murakıplarının özel denetimi var, bankacılık sektörünün audit raporları var ve bankalar sene sonunda kamuya açık bilanço ilan ediyorlar. Şimdi her banka senede bir defa Bankalar Yeminli Murakıpları tarafından denetlenir. Bankalar Yeminli Murakıpları da, buna göre, çalıştıkları bankanın genelde ayrıntılı bir resmini çıkarır. Bankanın kaynaklarının dağılımını, risklerinin

dağılımını, bankalarla kimlerin kredi için görüştüğünü, bankalardaki sorunlu kredileri çok ayrıntılı bir şekilde raporlarlar.

Bankalar Yeminli Murakıpları iki tür rapor hazırlarlar. Birincisi mevzuat raporu, ikincisi de mali bünye raporu. Mali bünye raporunda usulsüz işlemler, bankacılık usul ve teamüllerine aykırı işlemleri firma bazında ortaya koyarlar. Mevzuat raporunda da o usulsüzlükten kaynaklan cezai sorumluluklardan dolayı ilgililer ile ilgili suç duyurusunda bulunulmasını isterler. Bunlar kurulun elinde kalıp, kasasına kitlelenen raporlar değil bu raporlar. Bu raporlar Hazine Müsteşarlığı Banka ve Kambiyo Genel Müdürlüğü'ne gider. Onlar raporlara bakar, ona göre de alınması gereken önlemler alınmalıdır. Nedir? Diyelim ki, murakıp raporunda sizin grup kredileri, grup riskleri artmış bunları indirin veya kredileriniz teminatsızdır ya bunları teminatlandırın ya da geri çağırın derler. Veya sizin sermaye rasyonuz düşmüştür, sermaye rasyonuzu tamamlayın derler gibi.

Buna şöyle somut bir örnek vereyim; 1998'de Banka Kambiyo Genel Müdürlüğü Egebank'a yazı yazıyor, Bayraktar döneminde. Diyor ki, sizin sermaye rasyonuz olması gereken yüzde 8'den yüzde l'e düşmüş, bunu yüzde 8'e tamamlamanız için, o günün parası ile 1 trilyon lira, 1 ay içerisinde yatırın. Bankaya o gün 1 ay içerisinde deniyor ama bugün 2001 yılının bilmem kaçıncı ayına geldik, hâlâ bu olayın nasıl sonuçlandığını, sermaye rasyosunun artırılıp artırılmadığını bilebilecek konumda değiliz. Şimdi, bu yazıyı yazan bürokrat eğer 1 ay sonra, bu rasyonun yerine getirilmediğini görmüş ise, ki görmüştür, yapması gerekeni yapmış mıdır? Yapmamıştır. Yapmamış ise bu bürokrat sorumludur. Veya bürokrat gerekenin yapılmadığını gördü, bunu siyasi otoritenin önüne götürdü. Siyasi otorite, o gün kimse, bunu dikkate almadı, gereğini yerine getirmedi. İşte bu insan sorumlu değil midir?

Yani biz banka yönetim kurulu üyeleri hakkında bankacılık usul ve teamüllerine uygun hareket etmedikleri için dava açıyoruz, suç duyurusunda bulunuyoruz ama öbür tarafta bu kuralları yerine getirmeyen insanlar hakkında bir şey yapmıyoruz. Bu çok eksik bir uygulama. İkinci bir örnek daha vereyim: İnterbank 64 kapsamında iken, 64 kapsamında olan bir bankanın patronuna, siz yeni bir banka

daha veriyorsunuz. Yani Etibank'ı. Bunun anlamı şudur; siz 64. madde kapsamında olan bankanızın içini boşalttınız, kaynaklarını aktardınız, buyurun bunu da alın, içini boşaltın kaynaklarını aktarın, diyorsunuz. İşte Etibank'ın hali. Bu Etibank'ı İnterbank'ın patronuna veren siyasi otoritenin bu konularda sorumlulukları yok mu? O yüzden diyorum, bürokrat ve politikacı mutlaka bu işlerin içindedir. Çünkü başka türlü mümkün değil. Yani bankalar, bu işleri bürokrat ve politikacıdan gizleyerek yapma şansına sahip değil. O yüzden bu işte sorumlulukları olan bürokrat ve siyasiler de bunların hesabını vermeliler. Bunların hiçbiri hesapsız kitapsız, çıkarsız ilişkilere dayanarak yapılan işlemler değildir. Hepsinin altında çıkar ilişkisi yatıyordur, politik çıkar yatıyordur, ekonomik çıkar yatıyordur, yandaşlarına çıkar sağlama yatıyordur falan. Bütün bunlar pazarlıklarla dengelerle yapılmış ama bugün bunların ceremesini, bunların içinde olmayan sade vatandaş çekiyor.

Egebank operasyonuyla ilgili gelişmeler birdenbire bıçak gibi kesildi. Bunun arkasında ne yatıyor? Yoksa sıra siyasi ve bürokratlara mı gelmişti?

Gelişmeler niye durdu. Bana göre, bankalara müşterek yönetim atanması ile bu işin çok açık bir sinyalini verdiler. Yani işin duracağının. Müşterek yönetim kurulunun atanmasından sonra, banka yönetimlerine, hukukçulara yani bizlere bu işin bittiğini sözlerle değil belki ama davranışlarla belli ettiler. Hukuk size de lazım, bu işi bu kadar saldırgan hale getirmeyin, şeklindeki telkinler ile bu işin önünü kestiler. Zaten şu anda uygulamalarda da onu görüyoruz. O müşterek yönetim kurulunun atanması gerekli miydi, değil miydi? Bu tartışılır. Bana göre belki de bütün olayları tek bir otorite altında, zapturapt altına almak için böyle bir oluşuma gidildi. İşlerin çok fazla sarpa sarması istenmedi. İşin bankacı ayağı bitmişti, iş artık öbür tarafa gelmişti. Biz soruyorduk öbür taraf ne oluyor, bunlarla ilgili soruşturmaları kim başlatacak, nereden başlayacak, diye. Ortak yönetim oluştuktan sonra, genel müdürlerin, çalışanların falan fikirleri nazara dahi alınmadı.

Ortak yönetim kurulunun başkanı Tevfik Altınok'la hiç görüştünüz mü?

İki kez görüştüm. Birisi genel müdürümüzün tanıştırması ile oldu. Orada, bu işleri nasıl DGM'lik yaptınız, hukuk herkese lazım, çok kurcalamamak gerekiyor ya da benzeri bir şeyler söylendi. Yani oradan o mesajı aldık. İkinci görüşme de, ben oradan ayrılmadan bir hafta evvel oldu. Bazı davranışlar sözlerden daha çok etkili oluyor. Benim çalışmamı istemediler. Aslında ben, müşterek yönetim kurulu atanmadan önce bankadan ayrılmaya karar verdim. Beni istemediklerini düşünmemin nedeni şu: ben bankadan ayrıldıktan sonra genel müdür, müşterek yönetim kuruluna yazılı bir takdir sundu. Bu yazıda, her ne kadar bankadan ayrılıyorsam da, ceza davalarını dışarıdan izlemem konusunu içeriyordu. Üç yönetim kurulunda sonuç alınamayınca, kendi ifadelerini aktarıyorum; "bu adam bu işe bulaşmasın" dendi.

Peki neden istenmediniz?

Benim istenmemem konusunda özellikle son dönemde sarf ettiğim, bu işte sadece bankacıların değil bürokrat ve siyasetçilerin de parmağı var açıklamalarımın çok büyük etkisi oldu. Bu düşüncemi CNN Türk'teki Editör programında dile getirmiştim. Yönetim Kurulu Başkanı Tevfık Altınok da bunu izlemiş ve açıklıkla sormuş: "Bu ne diyor? Politikacıdan, bürokrattan bahsediyor," diye. Benim söylediklerimi Ankara DGM Savcısı Nuh Mete Yüksel de ifade ediyordu. Bürokratlar ile ilgili soruşturmayı o yürütüyordu. Bu konularla ilgili olarak, Ramazan Bayramı'ndan bir hafta, 10 gün evvel ben, sayın Yüksel ile telefonla görüştüm. Görüşmemizde, "yukarıya çıkmamızı istemiyorlar" diye açık açık ifade etti. Şimdi bunlar kamufle ediliyor. Sanki bu krizin nedeni bu operasyonlarmış gibi, bankaların üstüne gidilmesinden kaynaklanıyormuş gibi gösterilmeye çalışılıyor. Hiç ilişkisi yok.

Çalışmalarınız sırasında İçişleri Bakanı Sadettin Tantan'la görüştünüz mü? Gereken desteği alabildiniz mi?

Bu işlere başlarken en büyük desteği Sadettin Tantan'dan almayı düşünüyordum. Ki, aldım da. Olayların en cafcaflı olduğu dönemlerde, iş dünyasından çok büyük baskılar oluşmaya başladı. Bana ortalığı bulandırıyorsun, dalgalandırıyorsun, işadamlarının eline kelepçe taktırıyorsun gibi baskılar oluşmuştu. İşadamları Avrupa kapısında

olan bir ülkede Avrupa'daki kurallara göre işini yapması gerekirken, ahbap-çavuş ilişkisi ile iş yapıyorlar. Hatta o dönemde, birtakım iş adamları; "Sadettin Tantan'ın dediği ile yola gidilmez, onun desteği nereye kadar sürecek" gibi telkinlerde bulunuyorlardı. Onun hakkında da birtakım dini örgütlere üyedir gibi söylentiler çıkarmışlardı. Sadettin Tantan ile de görüştük birçok konuda. Olayların üzerine gitme düşüncesi olduğunu biliyorum ancak onun gücünün de bir yere kadar olduğunu düşünüyordum. Görüşmelerimizde kendisine de aynı şeyi söyledim. O da desteğinin süreceğini, gidilmesi gereken noktalara kadar gidilmesi gerektiğini söylüyordu. Ben o zaman kendisine bir soru yönelttim: "Siz İçişleri Bakanı oldunuz, elinizde bu yetkiler olduğu sürece, bu yetkileri bizim lehimize kullanacağınızı düşünüyorum. Ancak gün gelecek ki birtakım uzantılar, belki sizin partinizin çok kilit isimlerine kadar uzanacak, o zaman siz parti içinde ne kadar etkili olabileceksiniz? İşi ne kadar götürebileceksiniz? İşadamları lobisinin üzerinize birtakım baskıları olacak, 'Tantan piyasaları ürküttü, bunun biraz dinlenmeye alınması lazım' denecek. Gün gelecek, diyelim ki partinizin genel başkanı, bunu başbakana önerdi ve başbakan da kabul etti. İçişleri bakanlığınızı aldılar o zaman ne olacak?" diye sordum.

"Vatandaşın, kamuoyunun bu desteği olduğu sürece buna kimse cesaret edemez," dedi. Ben de, bunun doğru olduğunu ama bunun böyle gideceğini düşünmemesi gerektiğini, bir gün her şeyin ters döneceğini söyledim. "O zaman çıkarız sokaklarda yürürüz," dedi.

Bayraktar döneminde Egebank'ta usulsüzlük yaşandığı şeklinde bir tespitiniz oldu mu?

Bayraktar döneminin de Demirel döneminden pek farkı yok aslında. Daha doğrusu Bayraktar döneminin, yasal gerekliliklerinin yerine getirilmesi durumunda, bürokrat ve politikacıların çok ciddi sorumluluklarının olduğu ortaya çıkar. Örneğin daha önce bahsettiğim 1998 yılında bankaya yazılan yazı Bayraktar döneminde gönderildi. İkincisi bugün hâlâ Bayraktar döneminde verilip, hâlâ tahsil edilemeyen, batağa giden krediler var. Kendi grup firmalarına giden krediler var, Bayraktar'ın kendi grup firmalarına kullandırdığı ama banka bedeli olarak Demirel Grubu'na sardığı krediler var. Şimdi bütün

bunlar ortada duruyor. Bankada kâr gösterildiği halde kâr olmayan zarar olan gerçekler ortada. Bütün bunlar ortada iken Bayraktar'ı sütten çıkmış ak kaşık gibi göstermek doğru olmaz. Banka Teftiş Kurulu'nun hazırladığı soruşturma raporlarında, murakıp raporlarında Bayraktar döneminde, bankanın aşağı yukarı o günkü değerler ile 100 milyon dolar civarında kaynak açığı olduğu belirlendi. Nereye gittiği belli değil ama tabii ki cebe gitti. Banka dışına çıkan bir kaynak söz konusu.

Sonuç

Bu kitapta Egebank skandalı çerçevesinde yaşanan skandalları bütün ayrıntılarıyla, hatta bilinmeyen yönleriyle okudunuz. Birçok isim etrafında dönen olayların odak noktası ise hiç kuşkusuz Murat Demirel. Kendi malvarlığını artırabilmek için her yolu meşru gören, nedense başına hiçbir şekilde bir şey gelmeyecekmiş gibi hareket eden Murat Demirel ve yaşattıkları aslına bakarsanız Türkiye'nin bir aynası gibi. Çünkü Demirel adının karıştığı Egebank skandalında yaşanan gelişmeler Türkiye'de yaşanan çürümüşlüğün ve çıkar ilişkilerinin en açık örneği. Kitapta ismi geçen kişiler, birkaçı hariç, Demirel'in yönetiminde organize olan ve yönlendirilen kişiler. Belki bilerek, belki bilmeyerek alet olmuş kişiler.

Her ne kadar batık bankalar içinde en çok Egebank hakkında bilgiye sahip olunsa da, bu bankayla ilgili olarak hâlâ aydınlatılmamış birçok nokta bulunduğu da kesindir. İçinden çıkılmaz ilişkiler ağına giren kişilerin bildiklerini açıklamadığı bu karanlık noktalar, bir dönem revaçta olan 'Türkiye bağırsaklarını temizlemeye başladı" tezinin de geçersiz kalmasına neden oldu. Soruşturma epey yol aldı, ancak bir noktadan sonra tıkandı. Gelişmelerin önünü tıkayan güç ya da güçler, Murat Demirel'i bütün çabalarına rağmen kurtaramamış, belki de kendilerini kurtarmak için onu gözden çıkarmış olabilirler.

Nereye kadar?

Kim Kimdir?

Ali Ertunç Yalçın: Murat Demirel döneminin Egebank Genel Müdür Başyardımcısı. Usulsüz kredi işlemlerinin altında imzası var.

Ali Rıza Atçı: Egebank'la usulsüz kredi işlemine giren Adana Un Sanayi ve Ticaret firmasının sahibi.

Ali Süha Paya: Murat Demirel döneminin Egebank Yönetim Kurulu üyesi. Birçok usulsüz kredi işleminde imzası var.

Armağan Öner: Egebank'la usulsüz kredi ilişkisine giren Öner Grubu ortaklarından.

Aydoğan Semizer: Egebank'ta Murat Demirel döneminin yönetim kurulu üyesi. Avukat. Diğer batık banka operasyonlarında da adı hep ön plandaydı. Kredi skandallarında onun da adı geçiyor. Özellikle Başbakan Yardımcısı Hüsamettin Özkan'ın kayınvalidesinin adının karıştığı skandalda ön plana çıktı. Aynı zamanda kayınvalidenin avukatı.

Ayşenur Esenler: Murat Demirel'in tutuklanmadan önce birlikte yaşadığı sevgilisi. Tutuklandıktan sonra evlendiler. Egebank'ta ve Demirel'in diğer şirketlerinde görevli değil. Ancak bankanın kaynaklarının Demirel'in malvarlığına aktarılmasında ve kaynakların yurtdışına çıkarılmasında ön plana çıktı.

Bekir Özer: Murat Demirel'in şoförü. Bu isim de Öner Ağaç skandalında gündeme geldi.

Berat Kentkur: Egebank'ın yurtdışında temsilcilik açmak için kurduğu Egebank Finansal Kurumlar Birimi çalışanı.

Bingül Erdem: Mehmet Sami Erdem'in eşi.

Buket Yengüalp: Egebank'ta Murat Demirel döneminin genel müdür yardımcısı. Egebank'ın özellikle off-shore işlemlerinde ön plana çıktı.

Düzenlediği organizasyonla off-shore mevduat toplama işini cazip hale getirdi.

Cemal Birol Meral: Egebank'la usulsüz kredi ilişkisine giren CBM İş Güvenliği Ürünleri ortaklarından.

Doğan Taşdelen: Çankaya eski belediye başkanı. Dönemin Devlet Bakanı Hikmet Uluğbay'ın intihar girişiminde bulunduğu gece evinde kimi DSP milletvekilleriyle birlikte fasıl düzenlendi.

Elie Eskanazi: Banque de Camondo (Suisse) SA'nın sahibi. Egebank'ın sahibi Murat Demirel'in yurtdışında banka satın alma girişimlerinde bankası için Demirel'le anlaştı. Ancak daha sonra satış gerçekleşmedi.

Emine Öztürk: Artel Ltd şirketinin ortağı. Bayraktar döneminde Egebank'ın gayrimenkul satışında ismi geçti. Gayrimenkul için 105 milyar lira teklif ettiği halde aynı gayrimenkul 30 milyar liranın altında Genel Müdür Sami Erdem'in eşi Bingül Erdem'e satıldı.

Emrullah Nüzhet Altınel: Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Hüsamettin Özkan'ın kayınvalidesi Hatice Behlül Özbay'ın adının karıştığı skandalda, daha sonra paravan oldukları ortaya çıkan GoldBis firmasının bir diğer temsilcisi.

Ersin Çamoğlu: Murat Demirel döneminin Egebank yönetim kurulu üyesi. Birçok usulsüz kredi işleminin altında imzası var.

Esat Erkuş: Egebank'ta Murat Demirel döneminin genel müdürü. Demirel döneminde yaşanan kredi skandallarında adı geçiyor.

Ferit Ferhangil: Erdem Dış Ticaret şirketinin Hüseyin Bayraktar, Mehmet Bayraktar ve Mehmet Sami Erdem'le birlikte ortağı. Usulsüz kredi işlemlerinde ismi geçti. Özellikle BBG Property Ltd firması ile ilgili işlemlerde.

Gökalp Baştürk: Estone Financial S.A. firmasının yönetim kurulu başkanı. Murat Demirel'in en yakın adamı. Bankanın kaynaklarının Demirel'in malvarlığına aktarılmasında ismi ön plana çıktı.

Hakan Ferhatoğlu: Egebank'ın yurtdışında temsilcilik açmak için kurduğu Egebank Finansal Kurumlar Birimi çalışanı. Borsacı.

Haluk Türkmen: Egebank'ta usulsüz kredi işlemlerine giren Harmak Makina şirketinin yönetim kurulu başkanı.

Hatice Behlül Özbay: Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Hüsamettin Özkan'ın kayınvalidesi. Egebank skandalı sanıklarından. Egebank'tan paravan bir şirket olan GoldBis firmasına verilen kredinin 250 bin dolarını aldı.

Hayyam Garipoğlu: Sümerbank'ın eski sahibi. Murat Demirel döneminde Egebank'la "backto back" kredi işlemlerine girdi.

Hikmet Uluğbay: Dönemin Devlet Bakanı. Hazine Müsteşarı Yener Dinçmen tarafından kendisine gönderilen Egebank raporuna "olur" verdi. Dosyayı Şişli Cumhuriyet Savcılığı'na gönderdi. Arkasından halen tam olarak açıklık getirilmeyen intihar girişimiyle gündeme geldi.

Hüseyin Bayraktar: Bayraktar Holding'in sahibi. Egebank'ın Murat Demirel'den önceki sahibi. Bayraktar döneminde de bankanın içi boşaltıldı. Egebank'ta yaşanan ilk skandallara Bayraktar döneminde imza atıldı.

İlhan Karakuş: Öner Ağaç firmasının ortağı ve Murat Demirel'in evinin hizmetlisi.

Korkmaz Yiğit: Bank Ekspres in eski sahibi. Murat Demirel döneminde Egebank'la "backto back" kredi işlemlerine girdi.

Kutlu Savaş: Ünlü Susurluk Raporu'nu hazırlayan bürokrat. Hazırladığı raporda bankacılık sektöründe oluşan siyaset-bürokrat-bankacı üçgenine dikkat çekti.

Mehmet Bayraktar: Hüseyin Bayraktar'ın oğlu. Erdem Dış Ticaret şirketinin ortaklarından.

Mehmet Elkatmış: FP Nevşehir milletvekili. TBMM eski Susurluk Komisyonu Başkanı. Yaptığı açıklamalarla yine bankacılık sektöründe yaşanan siyaset-bürokrat-bankacı üçgenine dikkat çekti.

Mehmet Karakaş: Murat Demirel döneminde Hazine Müsteşarlığı tarafından atanan Hazine temsilcisi. Egebank'ta yaşananları dönem dönem Hazine'ye rapor ettiğini söylemesine rağmen, bankada yaşanan kimi usulsüz kredi işlemlerinin altında imzası bulunuyor.

Sami Erdem: Erdem Dış Ticaret şirketinin ortağı ve Hüseyin Bayraktar döneminin Egebank Genel Müdürü. Bayraktar döneminde yaşanan bütün kredi skandallarının arkasında ismi var.

Mehmet Sarıbal: Egebank'la usulsüz kredi işlemine giren Sarıbal şirketinin büyük hissedarı.

Melih Akın: Ömer Gülüştür ve Harmak Makina'nın sahibi Haluk Türkmen'i finansman sağlamaları amacıyla Egebank'a yönlendiren kişi. Aynı zamanda Ege Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı Genel Müdürü.

Meriç Pulluoğlu: Murat Demirel döneminin Egebank Adana Şubesi Müdürü. Bankanın Adana Un Sanayi ve Ticaret firması ile girdiği usulsüz kredi işleminde adı geçiyor.

Metin Akpınar: Egebank reklamlarında oynayan tiyatro ve sinema yıldızı.

Muhteşem Ekenler: Egebank'la usulsüz kredi işlemlerine giren Berdan Tekstil'in sahibi. Eski Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'e olan yakınlığıyla tanınıyor. Egebank'ın eski sahibi Murat Demirel'in askerlik görevi sırasında, bir dönem Berdan Tekstil'de çalışan bir güvenlik görevlisi tarafından bıçaklanmasının ardından ismi çok gündeme geldi.

Murat Budanaz: Murat Demirel döneminin Egebank Kredi Risk İzleme ve Hukuk İşleri Yönetmeni.

Murat Soysal: Cen Havacılık'ın yönetim kurulu üyesi. Firmanın Murat Demirel ve yakınlarına geçmesine karar verilmesiyle birlikte firmanın

yönetim kurulu üyeliğinden istifa etti.

Nail Keçili: Cenajans Grey'in sahibi. Reklam piyasasının yüzde 60'ını elinde tutan kişi. Murat Demirel'e olan yakınlığıyla biliniyor. Murat Demirel'e yazdığı mektupla gündeme geldi. Ayrıca Demirel döneminde Egebank'la usulsüz kredi işlemlerine girdi.

Nevruz Kamil Sağlamyürekli: Egebank'la usulsüz kredi işlemine giren Boğaziçi Kâğıt şirketinin sahibi.

Nuh Mete Yüksel: Ankara DGM Savcısı. Egebank soruşturmasının siyaset ve bürokrasi ayağını yürüten savcı.

Ömer Gülüştür: Egebank'la usulsüz kredi işlemlerine giren Harmak Makina olayında adı geçiyor. Vanspor eski başkanı. Eski cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'e yakın bir isim. Gülüştür, Sarıyer'de aldığı 550 dönümlük arazi üzerine gayrimenkul yapmak amacıyla finansman sağlamak için Harmak Makina şirketinin sahibi Haluk Türkmen'le birlikte Egebank'la görüştü.

Özgen Tanuman: Murat Demirel döneminin Egebank Kredi Risk İzleme Grubu Müdürü. Kimi usulsüz kredi işlemlerinin altında imzası olan kişi. Operasyon çerçevesinde verdiği ifadeyle dikkat çekti.

Özkul Arkadaş: Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Hüsamettin Özkan'ın kayınvalidesi Hatice Behlül Özbay'ın adının karıştığı skandalda, daha sonra paravan oldukları ortaya çıkan GoldBis firmasının temsilcisi.

Recep Can Yaraş: Egebank'la kredi ilişkisine giren Fercan Besicilik şirketinin ortağı ve bankanın Kredi Risk İzleme Grubu Müdürü Özgen Tanuman'ın askeri okuldan arkadaşı.

Selçuk Demiralp: Eski Hazine Müsteşarı. Önüne Egebank raporu gelen eski müsteşar Yener Dinçmen'in görevinden istifa etmesinin ardından vekâleten göreve bakan Cüneyt Sel'in yerine göreve atandı.

Sydney J. Coleman: Off-shore cenneti olarak bilinen Ingiltere'ye bağlı Cayman Adaları'nda yerleşik 50 bin dolar sermayeli BBG Property Ltd firmasının sahibi olan bir muhasebeci. Bayraktar döneminde şirketine çeşitli tarihlerde Egebank'tan 8 milyon 150 bin dolar döviz kredi verildi. Söz konusu krediler daha sonra Bayraktar Grubu firmalarının hesaplarına aktarıldı.

Ayhan Tatlıgil: Demirel'in hemen hemen bütün şirketlerinde ortaklık payı ya da yönetim kurulu üyeliği bulunan kişi. Demirel'in yakın adamlarından. Bankanın kaynaklarının Demirel'in malvarlığına aktarılmasında ismi ön planda yer aldı.

Şevket Filibeli: Egebank'ın eski sahiplerinden. İzmir'in köklü tüccar ailesi Filibeliler ailesinin üyesi. Şevket Filibeli döneminde İzmir Esnaf ve Ahali Bankası'nın adı Egebank oldu.

Ümit Öndeş: Murat Demirel döneminin Egebank Genel Müdür Vekili. Usulsüz kredi işlemlerinin altında imzası var. Özellikle bankanın adının karıştığı ATM alımları skandalında ismi sık sık gündeme geldi.

Murat Demirel: Egebank'ın eski sahibi ve yönetim kurulu başkanı. Eski cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in yeğeni. İmza attığı usulsüz işlemlerle bankanın içini boşalttı ve banka kaynaklarını çeşitli yollarla kendi malvarlığına aktardı. Şu anda tutuklu.

Yasemin Altıparmak: Murat Demirel'in sekreteri. Soruşturma çerçevesinde verdiği ifadesinde, bankaya el konmadan bir gün önce Demirel'in araması üzerine içinde ne olduğunu bilmediği 20 koliyi eve götürdüğünü söyledi.

Yener Dinçmen: Eski Hazine Müsteşarı. Egebank'ın içinin boşaltıldığının ve bu bankaya el konması gerektiğinin belirtildiği raporun gönderildiği kişi. Söz konusu raporu dönemin Devlet Bakanı Hikmet Uluğbay'a gönderdi.

Yılmaz Özdemir: Cen Havacılık'ın yönetim kurulu üyesi. Firmanın Murat Demirel ve yakınlarına geçmesine karar verilmesiyle birlikte firmanın yönetim kurulu üyeliğinden istifa etti.

Sözlük

512 sayılı KHK: 1993 yılında çıkarıldı. 3182 sayılı Bankalar Yasası'ndaki hükümlerin olumsuz yönde değişmesine neden oldu.

64. Madde kapsamı: Bankacılık yükümlülüklerini yerine getiremeyen bankaların devlet gözetimine girmesi. Örneğin mali yapısının bozulmaya başlaması, sermaye rasyosunun düşmesi, vb.

Açık kredi: Hiçbir teminata dayanmadan sadece kredi alanın imzasına dayanarak verilen kredi. En zayıf kredi.

Aval: Kambiyo senetlerine kefil olmak.

"Back to back" kredi: İki banka arasında alınıp verilen kredi.

Batık kredi: Bir bankadan verilen ve ne olursa olsun geri dönmeyen kredi.

Bilanço makyajı: Bankaların ve şirketlerin çok sık başvurdukları bir yol. Özellikle zararda olan ve batık kredileri yüksek olan bankaların çeşitli yollar deneyerek bilançolarında bu zararı örtme gayretleri.

Blokaj: Hesapla ilgili olarak hesap sahibinin hiçbir işleminin yapılmaması.

Borç tasfiye protokolü: Alacaklı ve borçlu arasında, borcun ödenmesini içeren protokol.

Depo: Büyük çaplı mevduat hesabı açılması.

Efektif: Dövizle ilgilidir. Nakitse dövizdir. Çek, senet veya hesapta ise efektif olur.

EFT: Elektronik Fon Transferi. Bankalar arasındaki para transferi.

Fekketmek: Mülkiyeti kayıtlayan bir hakkın veya genel olarak kayıtlayıcı bir durumun (örneğin haciz, ipotek) kaldırılması.

Forfaiting: Kambiyo senetlerinin, tahvil, bono gibi iskontosu.

Gayrinakdi kredi: Teminat mektubu, aval olarak verilen, nakit olmayan kredi çeşidi.

Geçici hesap: Belli bir süre sonra kapatılacak hesap. Kısa sürelerde yapılacak işlemlerde bu hesap kullanılır.

Kaydi olarak yatırmak: Gerçekte olmadığı halde kayıtlar üzerinde yatırılmış gibi göstermek. Hesap yoluyla, para dönmeden, nakit olmadan işlem yapmak.

Kredi değerliliği: Bir şirketin mali yapısının varlıklarına göre alabileceği kredi tutarı.

Müteselsil kefil: Zincirleme kefil.

Off-shore bankacılık: Kıyı bankacılığı. Bankacıların denetimden uzak olduğu için başvurduğu bir yöntem.

Paravan şirket: Adresi, sahipleri olmayan, olsa da gerçek olmayan şirket.

Talepsiz kredi: Herhangi bir şirket veya kişi tarafından talep edilmediği halde verilen kredi. Bankaların içini boşaltmak için sıkça başvurulan bir yol.

Temerrüt: Borcun gecikmesi. Belli bir dönemde yapılması gereken ödemenin o tarihte yapılmaması.

Usulsüz kredi: Bankacılık kurallarına uygun olmayacak şekilde verilen kredi. Örneğin, yeterli teminat almadan veya paravan şirketlere verilen krediler.

Virman: Bir hesaptan diğer hesaba transfer yapma. Talimatla olur.

Yüzde yüz devlet güvencesi: Devletin bankalardaki mevduatın tümüne güvence vermesi.

Kaynak Raporlar

Bu kitap, Egebank Teftiş Kurulu'nun

05.01.2000 tarih 53 no.lu,
03.03.2000 tarih 7 no.lu,
07.03.2000 tarih 13 no.lu,
23.03.2000 tarih 34 no.lu,
28.03.2000 tarih 35 no.lu,
03.04.2000 tarih 10 no.lu,
13.04.2000 tarih 20 no.lu,
17.04.2000 tarih 11 no.lu,
18.04.2000 tarih 19 no.lu,
19.04.2000 tarih 19 no.lu,
24.04.2000 tarih 9 no.lu,
01.05.2000 tarih 36 no.lu,
09.05.2000 tarih 26 no.lu,
10.05.2000 tarih 10 no.lu,
17.05.2000 tarih 24 no.lu,
05.06.2000 tarih 8 no.lu,
05.06.2000 tarih 12 no.lu,
26.06.2000 tarih 10 no.lu,
29.06.2000 tarih 11 no.lu,
30.06.2000 tarih 5 no.lu,
10.07.2000 tarih 38 no.lu,
17.07.2000 tarih 14 no.lu,
24.07.2000 tarih 3 no.lu,
27.07.2000 tarih 12 no.lu,
31.07.2000 tarih 4 no.lu,
02.08.2000 tarih 33 no.lu,
03.08.2000 tarih 40 no.lu,
04.08.2000 tarih 16 no.lu,
05.08.2000 tarih 15 no.lu,
26.09.2000 tarih 4 no.lu,
06.10.2000 tarih 50 no.lu,

12.10.2000 tarih 9 no.lu,
12.10.2000 tarih 32 no.lu ve 23.10.2000 tarih 11 no.lu soruşturma raporlarından hareketle yazılmıştır.